

S A D R Ź A J

	UVODNI DIO	5
I	POGLAVLJE	8
1.	POLITIKA RAZVOJA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA OPĆINE	9
1.1.	VIZIJA RAZVOJA.....	9
1.2.	CILJEVI RAZVOJA	10
1.3.	OSNOVNA NAČELA I OPREDJELJENJA	12
1.4.	PODRUČJA RAZVOJA SISTEMA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA.....	15
1.4.1.	Faza smanjenja rizika od prirodnih i drugih nesreća.....	16
1.4.1.1.	Preventiva za slučaj prirodne i druge nesreće.....	16
1.4.1.2.	Ublažavanje posljedica od prirodnih i drugih nesreća.....	18
1.4.1.3.	Pripravnost/spremnost za djelovanje u slučaju prirodnih i drugih nesreća.....	20
1.4.2.	Faza odgovora na prirodne i druge nesreće i oporavka nakon prestanka istih	23
1.4.2.1.	Odgovor	23
1.4.2.2.	Oporavak	27
1.4.2.3.	Provedba	29
1.4.2.4.	Nosioci provedbe Politike razvoja zaštite i spašavanja.....	29
1.4.2.5.	Finansiranje Programa razvoja zaštite i spašavanja.....	29
II	POGLAVLJE	31
2.	STRATEŠKI PRAVCI RAZVOJA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA LJUDI I MATERIJALNIH DOBARA OD PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA.....	32
2.1.	UVODNI DIO	32
2.1.1.	Programi zaštite i spašavanja po oblastima	33
2.1.2.	Projekti i planovi razvoja zaštite i spašavanja.....	34
2.2.	DEFINISANJE KONKRETNIH STRATEŠKIH PRAVACA RAZVOJA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA.....	35
2.2.1.	Strateški pravac razvoja – Program organizacije, popunjavanja, obuke i uvježbavanja racionalnih, efikasnih i ekonomičnih snaga za zaštitu i spašavanje	35

2.2.1.1.	Presjek trenutnog stanja	35
2.2.1.2.	Područja razvoja zaštite i spašavanja	36
2.2.2.	Strateški pravac razvoja – Program izgradnje i održavanja skloništa i drugih kapaciteta za potrebe sklanjanja, izmještanja i evakuacije ljudi i materijalnih dobara	40
2.2.2.1.	Presjek trenutnog stanja	40
2.2.2.2.	Područja razvoja zaštite i spašavanja	40
2.2.3.	Strateški pravac – Program planskog (dokumentacionog) i operativnog uređenja teritorije Općine Travnik	44
2.2.3.1.	Presjek trenutnog stanja	44
2.2.3.2.	Presjek trenutnog stanja karakterističnog za plansko (dokumentaciono) uređenje teritorije Općine Travnik	44
2.2.3.3.	Presjek trenutnog stanja karakterističnog za operativno uređenje teritorije Općine	45
2.2.3.3.	Područja razvoja zaštite i spašavanja	45
2.2.4.	Strateški pravac – Program uređenja i održavanja šuma i šumskog zemljišta ..	48
2.2.4.1.	Presjek trenutnog stanja	48
2.2.4.2.	Područje razvoja zaštite i spašavanja	49
2.2.5.	Strateški pravac - Program uređenja i održavanja poljoprivrednog zemljišta	52
2.2.5.1.	Presjek trenutnog stanja	52
2.2.5.2.	Područja razvoja zaštite i spašavanja	53
2.2.6.	Strateški pravac – Program zaštite od potresa.....	56
2.2.6.1.	Presjek trenutnog stanja	56
2.2.6.2.	Područja razvoja zaštite i spašavanja	56
2.2.7.	Strateški pravac – Program uređenja izvorišta i vodotoka i zaštita od poplava ..	59
2.2.7.1.	Presjek trenutnog stanja	59
2.2.7.2.	Područja razvoja zaštite i spašavanja	59
2.2.8.	Strateški pravac – Program sistemskog rješavanja pojave i djelovanja klizišta i drugih sličnih pojava.....	62
2.2.8.1.	Presjek trenutnog stanja	62
2.2.8.2.	Područja razvoja zaštite i spašavanja	62

2.2.9.	Strateški pravac – Program zaštite od požara	65
2.2.9.1.	Presjek trenutnog stanja	65
2.2.9.2.	Područja razvoja zaštite i spašavanja	65
2.2.10.	Strateški pravac – Program zaštite od rudarskih nesreća.....	68
2.2.10.1.	Presjek trenutnog stanja	68
2.2.10.2.	Područja razvoja zaštite i spašavanja	68
2.2.11.	Strateški pravac – Program sistemskog upravljanja otpadom	70
2.2.11.1.	Presjek trenutnog stanja	70
2.2.11.2.	Područja razvoja zaštite i spašavanja	70
2.2.12.	Strateški pravac – Program zaštite od mina i neeksplozivnih ubojnih sredstava	73
2.2.12.1.	Presjek trenutnog stanja	73
2.2.12.2.	Područja razvoja zaštite i spašavanja	74
2.2.13.	Strateški pravac – Podrška programima koje razvija Srednjobosanski kanton od općeg su interesa za Program razvoja zaštite i spašavanja Općine Travnik	75
2.2.13.1.	Presjek trenutnog stanja	75
2.2.13.2.	Područja razvoja zaštite i spašavanja	76
III	POGLAVLJE	78
3.	POSEBNI DOKUMENTI PROGRAMA RAZVOJA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA ..	79
3.1.	ZAKLJUČCI IZ PROCJENE UGROŽENOSTI OPĆINE TRAVNIK	80
3.2.	STANJE ORGANIZOVANOSTI CIVILNE ZAŠTITE I DOSTIGNUTI NIVO RAZVOJA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA OD PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA.	81
3.2.1.	Pregled popune štabova civilne zaštite (obrazac CZ 1).....	82
3.2.2.	Pregled popune povjerenika civilne zaštite po naseljenim mjestima i drugim pravnim licima (obrazac CZ 1a)	83
3.2.3.	Materijalna formacija Općinskog štaba civilne zaštite.....	84
3.2.4.	Materijalna formacija mjesnih štabova civilne zaštite	85
3.2.5.	Materijalna formacija povjerenika civilne zaštite	86
3.2.6.	Materijalna formacija Operativnog centra civilne zaštite	87

3.3.	PREVENTIVNE MJERE ZAŠTITE I SPAŠAVANJA KOJE ĆE SE PRIMJENJIVATI	89
3.4.	CILJEVI, ZADACI I NAČIN OSTVARIVANJA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA, SA SMJERNICAMA ZA ORGANIZOVANJE SNAGA I SREDSTAVA CIVILNE ZAŠTITE – SNAGA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA	91
3.4.1.	CILJEVI OSTVARIVANJA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA	91
3.4.2.	ZADACI I NAČIN OSTVARIVANJA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA	91
3.4.2.1.	Zadaci.....	92
3.4.2.2.	Način ostvarivanja zaštite i spašavanja.....	93
3.4.3.	SMJERNICE ZA ORGANIZOVANJE SNAGA I SREDSTAVA CZ	94
3.4.3.1.	Opće smjernice.....	94
3.4.3.2.	Posebne smjernice	95
3.5.	OSNOVI ZA IZRADU PROGRAMA OBUČAVANJA I OSPOSOBLJAVANJA ZA ZAŠTITU I SPAŠAVANJE	96
3.5.1.	Analiza postojećeg stanja	96
3.5.2.	Osnove aktivnosti obučavanja i osposobljavanja	97
3.5.2.1.	Programiranje i planiranje	97
3.5.2.2.	Organizovanje, izvođenje, evaluacija i finansiranje struktura civilne zaštite...98	
3.5.2.3.	Zaključci o obuci i osposobljavanju	99
3.6.	SMJERNICE ZA ISTRAŽIVAČKU I RAZVOJNU DJELATNOST OD ZNAČAJA ZA ZAŠTITU I SPAŠAVANJE	101
3.6.1.	Osnove donošenja smjernica i obaveza nosioca planiranja	102
3.6.2.	Metodologija	102
3.6.3.	Projekti istraživačke i razvojne djelatnosti	103
3.7.	PREGLED OČEKIVANIH TROŠKOVA SA IZVORIMA FINANSIRANJA	105
3.7.1.	Izvori finansiranja.....	105
3.7.2.	Očekivani troškovi.....	107

Na osnovu člana 29. stav 1. tačka 2., a u vezi sa članovima 174. i 174 a. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća ("Službene novine Federacije BiH", broj: 39/03 i 22/06), te člana 5. Odluke o organizovanju i funkcionisanju zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća na području općine Travnik ("Službene novine Općine Travnik", broj: 2/08) i člana 34. stav 2. tačka 3. Statuta Općine Travnik, Prečišćeni tekst, ("Sl. novine Općine Travnik, broj: 11/05) na prijedlog Načelnika Općine Travnik, Općinsko vijeće Travnik na sjednici održanoj dana _____2009. godine, **d o n o s i**

P R O G R A M R A Z V O J A

zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća Općine Travnik za period 2009. – 2013. godina

UVODNI DIO

Program razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća Općine Travnik (u daljem tekstu: Program razvoja Općine), Procjena ugroženosti Općine Travnik od prirodnih i drugih nesreća i Plan zaštite i spašavanja Općine Travnik od prirodnih i drugih nesreća, predstavljaju osnovne dokumente u kojima se utvrđuje cjelokupna organizacija i način funkcionisanja sistema zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara na području Općine.

Prilikom izrade Procjene ugroženosti Općine od prirodnih i drugih nesreća izvršena je detaljna analiza trenutne organizovanosti i osposobljenosti snaga za zaštitu i spašavanje, procjenjene su opasnosti koje na području općine mogu ugroziti ljude i materijalna dobra, snage i sredstva koje se u datom momentu mogu staviti na raspolaganje u svrhu provođenja mjera zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara.

Programom razvoja Općine i drugim planskim dokumentima koji će biti doneseni, osigurat će se neprekidan planski proces razvoja cjelovitog sistema zaštite i spašavanja na području Općine, čime će se:

- unaprijediti provođenje Zakona o zaštiti i spašavanju i drugih zakonskih i podzakonskih propisa koji uređuju tu oblast,
- stvoriti uslovi za dugoročno planiranje reorganizacije i razvoja struktura civilne zaštite, njihovo opremanje, obučavanje i uvježbavanje za provođenje preventivnih i operativnih mjera zaštite i spašavanja,
- osigurat će se racionalna, ravnomjerna, ekonomična i efikasna upotreba snaga i sredstava u akcijama zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara,

- obezbijedit će se bolja sigurnost ljudi i imovine na području Općine, te uslovi za brži i efikasniji oporavak od posljedica nastalih djelovanjem prirodnih i drugih nesreća,
- stvorit će se potrebne pretpostavke za blagovremeno pružanje pomoći susjednim i drugim općinama pogođenim djelovanjem prirodnim i drugim nesrećama, uz uspostavljanje međusobnih odnosa koji će omogućiti da i Općina Travnik zatraži i dobije pomoć drugih općina, ako bude ugrožena djelovanjem prirodnih i drugih nesreća,
- obezbijediti će se pravovremeno, stručno i efikasno izvršavanje zadataka iz oblasti zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara koje pred strukture civilne zaštite postave strukture civilne zaštite Srednjobosanskog kantona i Federacije BiH.

Program razvoja Općine koncipiran je u tri osnovna dijela Programa:

1. **Politika razvoja zaštite i spašavanja:** kao osnovni dokument koji određuje opredjeljenja, pravce, kao i globalne okvire za izradu osnovnih dokumenata Programa razvoja općine za petogodišnji period.

Politika razvoja obuhvata: viziju razvoja i ciljeve razvoja, osnovna načela i opredjeljenja i područja razvoja sistema zaštite i spašavanja.

2. **Strateški pravci razvoja zaštite i spašavanja:** koji se zasnivaju na viziji i ciljevima utvrđenim u politici razvoja zaštite i spašavanja, a razrađuju se kroz određeni broj programa koji se odnose na sve oblasti koje čine sistem zaštite i spašavanja.
3. **Posebni dokumenti o stanju sistema zaštite i spašavanja:** u sklopu čega su posebno obrađena slijedeća pitanja:
 - a) zaključci iz Procjene ugroženosti Općine od prirodnih i drugih nesreća,
 - b) podaci o stanju organizovanosti civilne zaštite i dostignutom stepenu zaštite i spašavanja od pojedinih nesreća,
 - c) preventivne mjere zaštite i spašavanja koje će se provoditi,
 - d) osnovne ciljeve, zadatke i način ostvarivanja zaštite i spašavanja sa smjernicama za organizovanje snaga i sredstava civilne zaštite,
 - e) osnove za izradu programa obučavanja i osposobljavanja u zaštiti i spašavanju,

- f) smjernice za istraživačku i razvojnu djelatnost od značaja za zaštitu i spašavanje te druge smjernice kojima se unapređuje sistem zaštite i spašavanja na području Općine,
- g) plan obezbjeđenja i korištenja sredstava za zaštitu i spašavanje za petogodišnji period, sa smjericama za izradu godišnjih planova.

I POGLAVLJE

1. POLITIKA RAZVOJA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA OPĆINE

Politika razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara Općine Travnik (u daljem tekstu Politika razvoja) polazi od činjenice da je Bosna i Hercegovina složena država u kojoj je državni aparat organizovan na više nivoa, što je dovelo do reduciranja nadležnosti općine u pogledu korištenja, čuvanja i zaštite svih vrsta prirodnih i drugih resursa.

U odnosu na predratno stanje, na području općine Travnik desila se devastacija resursa, došlo je do djelimičnog raspada sistema zaštite i spašavanja. Kao produkt rata nastale su i druge direktne i indirektno posljedice, usporen je razvoj, javljaju se poteškoće u provođenju reformi državnog aparata, te su materijalno-finansijske mogućnosti Općine znatno oslabljene.

Procjenom ugroženosti Općine analizirane su i procjenjene mogućnosti nastanka i djelovanja prirodnih i drugih nesreća sa posljedicama koje bi mogle nastati po ljude i materijalna dobra, te su iskazane potrebe za reorganizacijom i razvojem snaga i obezbjeđivanjem sredstava za zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća.

Usvojena je Strategija razvoja Općine Travnik za preiod 2005-2010. godina sa vizijom razvoja „Travnik 2010 godine administrativno–upravno, privredno, zdravstveno, prosvjetno, turističko, kulturno i sportsko središte i lider u otvaranju novih radnih mjesta”.

Polazeći od činjenice da je cilj strateškog razvojnog planiranja integralni razvoj koji omogućava da se više problema integriše u jedinstvenu viziju razvoja i iz nje izvedenih ciljeva, predhodno istaknuti faktori presudno utječu na formiranje vizije razvoja Programa zaštite i spašavanja Općine Travnik za planski period 2009 – 2013. godina.

1.1. VIZIJA RAZVOJA

Reorganizacijom i uvezivanjem postojećih upravnih i operativno–stručnih službi općine, štabova, službi i povjerenika civilne zaštite, te značajnijim uključivanjem preduzeća i građana u sistem (strukture) civilne zaštite stvoriti uslove za provođenje preventivnih i operativno-stručnih mjera iz oblasti zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća.

Popunjavanjem, opremanjem, obukom i uvježbavanjem struktura civilne zaštite organizovati mobilne, efikasne, racionalne i ekonomične snage spremne da blagovremeno odgovore na prijetnju od prirodnih i drugih nesreća u fazi sprečavanja djelovanja nesreće, otklanjanju ili ublažavanju posljedica djelovanja prirodnih i drugih nesreća.

Razvoj sistema za zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća i provođenje mjera zaštite i spašavanja od općeg su interesa za Općinu

Travnik. U slučaju pojave prirodne i druge nesreće svako je dužan pomagati u skladu sa svojim mogućnostima i sposobnostima.

Razvoj sistema za zaštitu i spašavanje života i zdravlja ljudi i njihovo spašavanje, zbrinjavanje i liječenje utvrđuje se kao prioritet i obaveza svih nosilaca zaštite i spašavanja u odnosu na sve druge zaštitne i spasilačke aktivnosti koje se planiraju i provode.

Snage i sredstva za zaštitu i spašavanje organizovati na način da se blagovremeno i efikasno može pružiti pomoć ugroženom stanovništvu i pristupiti zaštiti i spašavanju materijalnih dobara na teritoriji Općine Travnik, a po potrebi i na teritoriji drugih općina pogođenih djelovanjem prirodnih i drugih nesreća.

1.2. CILJEVI RAZVOJA

Prvi strateški cilj

U cijelosti provesti započete reforme i standardizaciju općinskog organa uprave i struktura civilne zaštite, te ih integrisati u jedinstven sistem zaštite i spašavanja koji će biti u stanju da djeluje i odgovori na sva potencijalna ugrožavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća na području Općine, te da blagovremeno pruži pomoć drugim ugroženim općinama.

Drugi strateški cilj

Implementirati, te u skladu sa potrebama Općine ažurirati ili izmjeniti strateška i druga planska dokumenta Općine kojima se obezbjeđuje plansko provođenje mjera iz oblasti gradnje, zaštite kulturno historijskih dobara, zaštite okoliša i dr., kao i dokumenata kojima se omogućava ubrzani ekonomski i svaki drugi razvoj Općine.

Treći strateški cilj

Normativno pravno urediti oblast zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara iz dijela nadležnosti Općine, te u skladu sa iskustvima iz proteklog perioda zatražiti da se dorade zakonska i podzakonska rješenja iz oblasti zaštite i spašavanja iz dijela nadležnosti Srednjobosanskog kantona i Federacije BiH.

Četvrti strateški cilj

Osloncem na postojeće snage u Općini, mjesnim zajednicama, udruženjima građana, ustanovama i drugim pravnim licima sa područja Općine dograditi postojeći sistem zaštite i spašavanja tako da se dobije podesna i djelotvorna struktura za zaštitu i spašavanje usmjerena na ostvarivanje vizije razvoja i iz nje izvedenih ciljeva.

Peti strateški cilj

Pripadnike civilne zaštite i građane obučiti, te u skladu sa potrebama i mogućnostima općine uvježbati za provođenje preventivnih i operativnih mjera zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća.

Šesti strateški cilj

Polazeći od procjene da Općina Travnik može biti ugrožena djelovanjem svih vrsta prirodnih i drugih nesreća i u različitim vremenskim prilikama od postojećih struktura na terenu organizovati osmatračko–dojavnu službu uvezanu preko operativnog centra civilne zaštite, koja je sposobna da blagovremeno i u svim vremenskim prilikama predvidi – uoči potencijalnu opasnost i da o tome obavijesti nadležne organe, odnosno da poduzme mjere iz svoje nadležnosti.

Sedmi strateški cilj

U slučajevima gdje već postoji vrlo ozbiljna ugroženost Općine od ranijeg ili trenutnog djelovanja prirodnih i drugih nesreća (poplave, požari, klizanje i odronjavanje tla, kontaminiranost područja minama i ubojnim sredstvima, zagađenje okoliša, i sl.) planski provesti neophodne mjere zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara, te pružiti pomoć stradalim da se ponovno integrišu u zajednicu.

Osmi strateški cilj

Sistemskim mjerama općinskog organa uprave, mjesnih zajednica, pravnih i fizičkih lica koja gazduju i upravljaju imovinom, zemljištem, šumama i drugim resursima na području općine Travnik kontinuirano provoditi uređenje teritorije Općine, te stvoriti uslove za život koji će ublažiti migraciju stanovništva iz ruralnih područja u gradska i prigradska područja. Na ovaj način obezbjeđuje se zaštita i ekonomično korištenje resursa Općine i kvalitetnije upravljanje teritorijom kao prostorom i privrednim potencijalom.

Deveti strateški cilj

Reorganizovati sistem primarne zdravstvene zaštite stanovništva, na način koji će omogućiti da stanovništvo ruralnih i udaljenijih dijelova Općine dobije kvalitetniju i pravovremenu zdravstvenu zaštitu, te da se stanovništvo upozna sa značajom blagovremenog provođenja preventivnih zdravstvenih mjera.

Deseti strateški cilj

Izboriti se za uspostavljanje efikasnog sistema za praćenje i sprječavanje pojave zaraznih bolesti kod životinja, njihovo iskorjenjivanje, te obezbijedi pravovremeno znanje stočnog fonda na području općine.

Jedanaesti strateški cilj

Sistemskim mjerama Općine i Srednjobosanskog kantona dugoročno riješiti pitanja odlaganja komunalnog, klaoničkog, građevinskog, farmaceutskog i drugih vrsta otpada, na ekonomski održiv način i u skladu sa zaštitom čovjekove okoline.

Dvanaesti strateški cilj

Provođenje preventivnih i operativnih mjera zaštite i spašavanja od općeg je interesa za Općinu Travnik, te će stoga njihovo finansiranje biti prioritet Općine u obimu znatno većem nego do sada, koji će se realizovati obezbjeđenjem posebnih sredstava iz budžeta Općine, sredstvima od posebne naknade za zaštitu i spašavanje, sredstvima od pomoći Srednjobosanskog kantona i Federacije BiH i donatorskim sredstvima.

Trinaesti strateški cilj

Sistemskim i kontinuiranim mjerama svih nadležnih državnih organa, pravnih i fizičkih lica koja upravljaju resursima, uz maksimalno učešće mjesnih zajednica i građana spriječiti i na zakonit način sankcionisati sve negativne pojave koje mogu prouzrokovati štetu po ljude i materijalna dobra ili oslabiti sistem zaštite i spašavanja.

Četrnaesti strateški cilj

Sistem zaštite i spašavanja Općine graditi integrišući ga u jedinstven sistem zaštite i spašavanja Srednjobosanskog kantona i Federacije BiH, s tim da se uvezuje i surađuje sa sistemima zaštite i spašavanja susjednih općina iz Federacije BiH i RS.

1.3. OSNOVNA NAČELA I OPREDJELJENJA

Ostvarivanje prava i dužnosti u oblasti zaštite i spašavanja Općina vrši u skladu sa članom 29. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća (u daljem tekstu: Zakon o zaštiti i spašavanju) i drugim zakonskim i podzakonskim aktima koji uređuju oblast zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara.

Sve vrste i oblici zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara provodit će se u skladu sa međunarodnim humanitarnim pravom i međunarodnim pravom o zaštiti ljudi i životinja, zaštiti okoliša, zaštiti kulturnih, historijskih i drugih dobara od utjecaja prirodnih i drugih nesreća, te u skladu sa međunarodno preuzetim obavezama BiH (Ženevska konvencija o zaštiti žrtava međunarodnih oružanih sukoba iz 1949. godine, Dopunski protokol o Ženevskim konvencijama iz 1977. godine, Konvencija o zaštiti kulturnih dobara u slučaju oružanih sukoba iz 1954. godine, Drugi protokol o zaštiti kulturnih dobara u slučaju oružanih sukoba iz 1999. godine, Konvencija o zabaranju upotrebe sredstava za promjenu okoline u vojne i druge neprijateljske svrhe iz 1976 godine, Dopunskim protokolom Ženevskih konvencija i preporuka u Svijetu prihvaćene Rezolucije 46/182 iz 1991. godine o jačanju i koordinaciji humanitarne pomoći UN, koja uključuje glavna načela

provođenja humanitarne pomoći UN i zemalja članica, te preporuke o provođenju specifičnih mjera preventive i pripravnosti na brz i koordiniran odgovor u prirodnim i drugim nesrećama).

Polazeći od obaveza općina u pogledu ostvarivanja prava i dužnosti u oblasti zaštite i spašavanja i potrebe izvršavanja međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine, iz dijela nadležnosti Općine, osnovna načela i opredjeljenja u ovoj oblasti su:

- sve vrste i oblici zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara su humanitarne i nepolitičke naravi, tako da svaki građanin ima pravo na zaštitu i spašavanje ako je prirodnom i drugom nesrećom ugrožen njegov život, zdravlje i imovina,
- u slučaju kada zaprijeti izbijanje ili izbije prirodna i druga nesreća zaštita i spašavanje života i zdravlja ljudi ima prednost pred svim drugim zaštitnim i spasilačkim aktivnostima,
- sva pravna i fizička lica imaju pravo i obavezu da samostalno ili skupa sa drugima provode zaštitu i spašavanje od prirodnih i drugih nesreća,
- u slučaju kada zaprijeti izbijanje ili izbije prirodna i druga nesreća svako je dužan pomagati u okviru svojih mogućnosti i sposobnosti, te o mogućnosti izbijanja ili izbijanju nesreće obavjestiti operativni centar civilne zaštite, a po potrebi i druge,
- pomoć u slučaju prirodne i druge nesreće po pravilu je besplatna,
- država i svi njeni nivoi vlasti brinu se po pravilu za pomoć, odnosno socijalnu i drugu zaštitu licima koji je sami sebi ne mogu osigurati,
- planiranje i provođenje preventivnih mjera zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara kontinuirana su obaveza i prioritet svih struktura zaštite i spašavanja,
- informacije o opasnostima koje prijete od prirodnih i drugih nesreća moraju blagovremeno biti dostupne građanima i pravnim licima zajedno sa uputstvima kako da postupe radi samozaštite i zaštite od prirodnih i drugih nesreća,
- pravna i fizička lica koja su vlasnici ili upravljaju imovinom (zemljište, objekti, uređaji, postrojenja i dr.) dužni su ih držati u ispravnom stanju, zaštićene i uređene u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima,
- u slučaju izbijanja prirodne i druge nesreće svako pravno i fizičko lice je nadležno i odgovorno za provođenje mjera zaštite i spašavanja u skladu sa Zakonom o zaštiti i spašavanju, podzakonskim aktima, Programom i Planom zaštite i spašavanja Općine i drugim aktima u poslovima iz dijela svoje nadležnosti,

- snage i sredstva za zaštitu i spašavanje organizovati tako da su osposobljene da u slučaju prirodne i druge nesreće mogu da djeluju brzo i efikasno, s tim da upotreba snaga i sredstava treba biti srazmjerna sa ugroženošću ljudi i materijalnih dobara, odnosno sa posljedicama koje su nastale ili mogu nastati djelovanjem prirodnih i drugih nesreća,
- snage i sredstva za zaštitu i spašavanje planirati i organizovati u skladu sa Procjenom ugroženosti Općine, procjenama ugroženosti pojedinih područja i procjenama ugroženosti pravnih lica i dostupnim materijalno–finansijskim i drugim mogućnostima nosioca planske dokumentacije,
- čuvanje i racionalnu upotrebu sredstava predviđenih za zaštitu i spašavanje, između ostalog, provoditi primjenom opredjeljenja da svako pravno i fizičko lice koje namjerno ili krajnjom nepažnjom prouzrokuje ugroženost ili troškove dodatnog provođenja mjera, odnosno koja su uzrokovala naknadnu štetu trebaju platiti troškove koji tom prilikom nastanu u skladu sa Zakonom o obligacijama,
- službe za zaštitu i spašavanje i povjerenike civilne zaštite organizovati za obavljanje zadataka zaštite i spašavanja u slučajevima kada u okviru redovne djelatnosti nisu razvijeni kapaciteti potrebni za sveobuhvatno provođenje mjera zaštite i spašavanja, ili kada ti kapaciteti nisu dovoljni,
- pripadnici struktura za zaštitu i spašavanje i drugi koji učestvuju u provođenju mjera zaštite i spašavanja u skladu sa zakonom imaju pravo na zaštitu na radu, o čemu brigu vode njihovi osnivači, poslodavci ili naredbodavci, a u slučaju povrede prilikom izvršavanja mjera zaštite i spašavanja imaju i pravo na liječenje ili obeštećenje,
- osiguranju imovine i lica, kao jednoj od zaštitnih mjera, posvetiti posebnu pažnju, naročito kada se radi o vrijednoj sofisticiranoj opremi i uređajima,
- provođenje mjera zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara u miru zasnivat će se na opremljenoj i osposobljenoj strukturi zaštite i spašavanja Općine, ustanova i pravnih lica koja posluju na teritoriji općine, koja će po potrebi biti pomognuta snagama i sredstvima susjednih općina, Srednjobosanskog kantona i Federacije BiH,
- snage za zaštitu i spašavanje u slučaju rata obavezne su pomoći provođenje humanitarnih načela određenih Ženevskim konvencijama,
- kada kapaciteti Općine, Srednjobosanskog kantona i Federacije BiH nisu dovoljni za uspješno provođenje mjera zaštite i spašavanja potrebno je, u skladu sa važećim propisima, planirati korištenje i raspored ljudski snaga i materijalnih sredstava Oružanih snaga BiH, kao i drugih državnih organa sa nivoa Bosne i Hercegovine,

- operativno–planska rješenja koja se odnose na Planove zaštite i spašavanja moraju biti jednostavna, lako razumljiva i provodiva, što će se postići simulacijom konkretnih opasnosti i praktičnih rješenja koja su predviđena za određenu situaciju,
- kod izrade i primjene planova zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća maksimalno se koristiti preventivnim pristupom planiranja i provođenja mjera zaštite i spašavanja te voditi računa o efikasnošću i ekonomičnošću,
- kod izrade planova zaštite i spašavanja i drugih operativno–planskih dokumenata Općine potrebno se pridržavati pravila da se pravovremeno zaštitimo od poznatih rizika,
- u skladu sa mogućnostima Općine planirati pomoć susjednim i drugim općinama ugroženim djelovanjem prirodnim i drugim nesrećama,
- u svim fazama planiranja i provođenja preventivnih i operativnih mjera na sistemski način uključivati pravna i fizička lica sa područja Općine, čime će se poboljšati njihova obavještenost, poboljšat će se sistem planiranja i ojačati voljni momenat za učeće u provođenju mjera zaštite i spašavanja.

1.4. PODRUČJA RAZVOJA SISTEMA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA

Pojavu prirodnih i drugih nesreća teško je, čak i nemoguće, predvidjeti i u mnogo razvijenijim i opremljenijim sistemima zaštite i spašavanja od naših. Za uspješnu organizaciju sistema zaštite i spašavanja veoma je bitno da se sve pojave prate, analiziraju i upoređuju sa ranijim iskustvima, te da se kod prikupljanja i analize podataka o opasnostima koriste savremene tehnologije radi lakšeg vrednovanja i distribucije podataka. U takvim uslovima planiranje razvoja sistema zaštite i spašavanja je lakše, racionalnije i efikasnije te predstavlja izvodljiv i isplativ način da se osigura učinkovito suočavanje sa opasnostima i posljedicama djelovanja prirodnih i drugih nesreća.

Pravovremenim i učinkovitim djelovanjem snaga i sredstava radi preventivne i operativne zaštite ljudi i materijalnih dobara, kvalitetnim rukovođenjem i upravljanjem u vrijeme izbijanja i djelovanja prirodnih i drugih nesreća, te sistemskim mjerama oporavka nastoje se spasiti život, zdravlje ljudi i životinja, pojava naknadnih lančanih nesreća kao i spriječavanje ili pak ublažavanje nastanka socijalnih, ekonomskih, sigurnosnih, političkih i drugih poremećaja.

Razvoj sistema zaštite i spašavanja treba omogućiti efikasnu međuresornu saradnju nosioca planiranja, jače veze između različitih stručnih profesionalnih i dobrovoljnih jedinica i grupa i veću i djelotvorniju podršku stanovništva u provođenju mjera zaštite i spašavanja. Istovremeno će ukazati na elemente zakonskog i funkcionalnog

djelovanja u planiranju i upotrebi novih prikladnih odgovora cjelokupne društvene zajednice na prirodne i druge nesreće.

Program razvoja će omogućiti da se racionalno i efikasno koriste postojeće snage, tako što će stvoriti uslove za integrisanje postojećih snaga u jedinstven sistem zaštite i spašavanja i što će predvidjeti i obezbijediti operativni razvoj namjenskih (nedostajućih) kapaciteta zaštite i spašavanja.

Program razvoja zaštite i spašavanja omogućiti će izradu planova zaštite i spašavanja temeljenih na Procjeni ugroženosti Općine, redovno godišnje ažuriranje tih planova, te izradu i realizaciju akcionih planova, konkretnih programa i projekata značajnih za zaštitu i spašavanje. Programom će se povećati odgovornost svih učesnika u provođenju mjera zaštite i spašavanja, definisat će se nadzor nad provođenjem mjera i postupaka i omogućit će se jače ispoljavanje inicijative u pravcu poboljšanja ranije prihvaćenih rješenja.

Uspješna realizacija Programa zaštite i spašavanja postignut će se svakodnevnim timskim radom, donošenjem i provođenjem racionalnih propisa i planova, te je s toga zaštita i spašavanje Općine Travnik od prirodnih i drugih nesreća planirana za dvije faze:

1. fazu smanjenja rizika od prirodnih i drugih nesreća, koja obuhvata slijedeća područja razvoja:
 - preventiva za slučaj prirodnih i drugih nesreća,
 - ublažavanje posljedica od prirodnih i drugih nesreća, kao dio područja preventive,
 - pripravnost/spremnost za djelovanje u slučaju prirodnih i drugih nesreća.
2. fazu odgovora i oporavka u toku izbijanja i djelovanja prirodne i druge nesreće, koja obuhvata:
 - mjera odgovora (interventna mjera),
 - mjera oporavka (konsolidacija i stabilizacija stanja).

1.4.1. Faza smanjenja rizika od prirodnih i drugih nesreća

1.4.1.1. Preventiva za slučaj prirodne i druge nesreće

Preventivno djelovanje kao razvojno područje zaštite i spašavanja postavlja se kao najvažnija, težišna aktivnost svih nosilaca planiranja mjera zaštite i spašavanja, odnosno kao centralna tačka aktivnosti državnih organa, pravnih i fizičkih lica u pripremi za efikasan odgovor na izazove i opasnosti u vezi sa izbijanjem i djelovanjem prirodnih i drugih nesreća.

Preventivno djelovanje ima za cilj da utječe na prirodne i druge nesreće u smislu: da se spriječi nastanak prirodne i druge nesreće, smanji njeno djelovanje (ako je nije moguće spriječiti), da se smanji rizik, odnosno ublaže posljedice po ljude i materijalna dobra, te da se što je moguće prije otkloni izvor ugrožavanja.

Preventivne mjere zaštite i spašavanja, u skladu sa zakonskim i podzakonskim propisima Procjenom ugroženosti, Programom razvoja i Planovima zaštite i spašavanja općine, će planirati i provoditi: općinski organ uprave, mjesne zajednice, sva pravna i fizička lica, ustanove i detaširana odjeljenja pravnih lica na području Općine Travnik.

Težište aktivnosti kod planiranja preventivnih mjera zaštite i spašavanja treba usmjeriti na:

- dogradnju normativno-pravnog okvira neophodnog za uspješno provođenje mjera zaštite i spašavanja,
- uspostavljanje funkcionalne, efikasne i ekonomične strukture snaga za zaštitu i spašavanje i isplativog/održivog načina finansiranja preventivnih mjera zaštite i spašavanja,
- otklanjanje i blagovremeno uočavanje svih izvora opasnosti koji mogu izazvati ili pospješiti negativne efekte prirodnih i drugih nesreća,
- organizaciju kontinuiranog i efikasnog praćenja, koordinacije i pomaganja mjera koje na području Općine organizuju i provode državne službe i ustanove iz oblasti preventivne zaštite,
- organizaciju i uvježbavanje sistema praćenja pojava, odnosno obavještanje i uzbuđivanje stanovništva u slučaju prirodnih i drugih nesreća,
- definisanje najprikladnijeg načina upravljanja u prirodnim i drugim nesrećama, kao i drugih politika i mjera kojima se jača sistem preventivne i operativne zaštite ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća.

Planiranje preventivnih mjera zaštite i spašavanja, pored mjera planiranih u Programu i planovima zaštite i spašavanja, ostvarit će se kroz:

- planiranje i replaniranje Strategije razvoja Općine,
- prostorno, urbanističko-građevinske i druge planove Općine, Srednjobosanskog kantona, Federacije BiH i države BiH,
- projekte i akcije kao i operativne, akcione i druge planove općinskih službi, državnih službi i ustanova, udruženja građana, preduzeća, mjesnih zajednica i drugih,
- planove regulacije i uređenja korita rijeka, planove uređenja šuma i poljoprivrednih površina,

- zabranu poduzimanja mjera i radnji koje mogu izazvati nastanak nesreće, ili pojačati njeno negativno dejstvo,
- mjere kontrole, inspekcijskog i drugog nadzora u svim oblastima planiranja i izvršavanja zakonskih i podzakonskih propisa,
- planiranje i provođenje obuke štabova, službi i povjerenika civilne zaštite, obuke profesionalnih jedinica, članova udruženja građana i građana.

Planiranjem i provođenjem mjera zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća obuhvatit će sve oblasti preventivne i operativne zaštite, s tim da težište treba usmjeriti na mjere zaštite od opasnosti na područja gdje je procijenjeno da na određenom mjestu prijeti opasnost od: klizanja i odronjavanja tla, poplave, zemljotresa, rušenja objekata, požara, epizootije, zoonoze, zagađivanja zemlje, vode i vazduha, većih saobraćajnih i avio nesreća, epidemija i drugih nesreća.

Preventivnu zaštitu od nesreća koje već duži period prijete životima i zdravlju ljudi i životinja (mine, neeksplozirana ubojna sredstva, epizootije i sl.) i koje u skoroj budućnosti nismo u stanju eliminisati, potrebno je provoditi na način koji će omogućiti odvijanje svakodnevnih, ali prije svega bezbijeđenih aktivnosti stanovništva. Za uspješnost mjera preventive kod ovih, već postojećih, izvora prijete izuzetan značaj imaju mjere pravilnog i pravovremenog informisanja ugroženih, upozorenja, obuka, zabrana kretanja u ugroženim područjima i sl.

1.4.1.2. Ublažavanje posljedica od prirodnih i drugih nesreća

Negativni učinci prirodnih i drugih nesreća proizvode direktne i indirektno štete po ljude i materijalna dobra, s tim da zaustavljanje jedne nesreće ne znači da se neće pojaviti druga (nova ili popratna nesreća) koja će nastaviti štetno djelovanje.

Stoga je strateška orijentacija Općine Travnik u ovom području usmjerena na operativno-stručne mjere koje imaju cilj da blagovremeno spriječe ili ublaže jačinu udara i rušilačko djelovanje prirodne i druge nesreće na području Općine, kao i njeno štetno djelovanje na susjedne općine.

Primjenom konkretnih mjera ublažavanja posljedica od prirodnih i drugih nesreća faktički se ojačavaju preventivne mjere zaštite i spašavanja, a načelno su grupisane u:

a) Normativno–stručne mjere

U sklopu ove grupe mjera ublažavanja posljedica od prirodnih i drugih nesreća težište aktivnosti je potrebno usmjeriti na:

- analizu i blagovremenu izmjenu i dopunu normativno-pravnog okvira koji uređuje oblast praćenja i sprječavanja negativnih pojava koje mogu uzrokovati pojavu opasnosti,
- razvijanje svijesti o potrebi primjene naučno–stručnih dostignuća u procesima planiranja za potrebe gradnje, razvoja i strateškog planiranju, odnosno u fazi korištenja i održavanja izgrađenih objekata i sistema,
- izmjenu prostornih i drugih planova koji otežavaju ili onemogućavaju uspješno provođenje mjera zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara,
- organizaciju funkcionalnog nadzora i kontrole nad provođenjem mjera i postupaka značajnih za zaštitu i spašavanje,
- osiguranje finansijske i druge podrške pravnim i fizičkim licima koja organizovano provode preventivne i operativne mjere zaštite i spašavanja,
- obuku i uvježbavanje struktura zaštite i spašavanja i stanovništva za slučaj potrebe izmještanja i evakuacije, pružanje pomoći stradalim, poduzimanje mjera ublažavanja djelovanja nesreća i druge praktične obuke i vježbe,
- efikasno uzbunjivanje i organizovanje struktura zaštite i spašavanja i stanovništva, pripremu i provođenje efikasnog odgovora na opasnosti prirodnih i drugih nesreća,
- organizaciju i održavanje kapaciteta za privremeno sklanjanje ugroženih i stradalih,
- pravovremeno osiguranje materijalno-finansijskih i drugih sredstava neophodnih za uspješno provođenje mjera ublažavanja posljedica prirodnih i drugih nesreća.

b) Stručne građevinsko-tehničke mjere

U sklopu ove grupe mjera ublažavanja posljedica od prirodnih i drugih nesreća težište aktivnosti je potrebno usmjeriti na:

- pravovremeno poduzimanje operativnih mjera radi sprječavanja pojave i djelovanja prirodnih i drugih nesreća (regulacija korita rijeka i potoka, izgradnja nasipa, uređenje šumskog i poljoprivrednog zemljišta i dr.),
- planskim uklanjanjem građevinskih i drugih objekata koji mogu prouzrokovati ili pospješiti pojavu prirodne i druge nesreće (objekti u vodnom pojasu, zapreke u rijekama, skladišta opasnih materijala i dr.),

- blagovremenim ispitivanjem mogućih pojava opasnosti (klizanje i odronjavanje tla, zarazne bolesti, strujni udar, obrušavanje objekata i sl.), te blagovremenim otklanjanjem uzroka štetnog djelovanja,
- mjerama zabrane odvijanja započetih aktivnosti koje imaju štetan utjecaj na ljude i materijalna dobra kombinovane sa mjerama (naredbama) za otklanjanje nastalih posljedica i eliminaciju izvora opasnosti (u oblasti gradnje, planiranja izgradnje i upravljanja svim vrstama otpada i dr.),
- poduzimanjem i drugih operativnih građevinsko-tehničkih mjera ublažavanja posljedica prirodnih i drugih nesreća.

1.4.1.3. Pripravnost/spremnost za djelovanje u slučaju prirodnih i drugih nesreća

Prirodne i druge nesreće, bez obzira na razvijenost sistema zaštite i spašavanja i stalno praćenje i analiziranje mogućnosti njihovog izbijanja i djelovanja, vrlo često iznenade nosioce planiranja zaštite i spašavanja, radi čega je neophodna stalna dogradnja sistema za zaštitu i spašavanje Općine Travnik i njegovo integrisanje u jedinstven sistem zaštite i spašavanja Kantona, Federacije BiH i države BiH.

Općinski organ uprave je odgovoran za dogradnju i očuvanje stabilnosti i funkcionalnosti državne vlasti na nivou Općine, kao i za stvaranje osnovnih uslova za nesmetano funkcionisanje drugih državnih organa sa sjedištem na području Općine u uslovima prirodnih i drugih nesreća.

U tom smislu se pred nositelje planiranja (općinski organ uprave, mjesne zajednice, preduzeća, ustanove, udruženja građana i druge) postavlja zahtjev za postizanje pripravnosti/spremnosti za brz i učinkovit odgovor u slučaju prirodnih i drugih nesreća.

Pripravnost/spremnost će se postići formiranjem, opremanjem, obučavanjem i uvježbavanjem štabova, službi i povjerenika civilne zaštite, njihovim pravilnim teritorijalnim rasporedom, realnim planiranjem i dosljednim provođenjem planiranih mjera.

Težište razvojnog usmjerenja pripravnosti/spremnosti treba usmjeriti na najosjetljivije komponente sistema zaštite i spašavanja:

a) Organizacija i planiranje zaštite i spašavanja

Postaviti tako da sadrži jasnu i sveobuhvatnu, a istovremeno realno provodivu, politiku zaštite i spašavanja baziranu na pozitivnim zakonskim propisima, sposobnu da se brzo i kvalitetno prilagodi djelovanju u datim uslovima i okolnostima, te da kao sistem može kreirati ili utjecati na kreiranje realno provodivih propisa, strategija i drugih planova i programa zaštite i spašavanja.

Organizacijom i planiranjem zaštite i spašavanja, posebno, obezbijediti jasnu i funkcionalnu organizacionu strukturu snaga za zaštitu i spašavanje za upravljanje u situacijama prirodnih i drugih nesreća, pogotovo u uslovima kada se javi potreba za brzim - hitnim odgovorom (npr. u slučaju potrebe izmještanja ili evakuacije stanovništva).

b) Resursi

U oblast zaštite i spašavanja prevashodno čine ljudi, zatim objekti i sistemi za praćenje i upozoravanje na opasnosti koje prijete ljudima i materijalnim dobrima, objekte i sisteme za operativno vođenje akcija zaštite i spašavanja, te svi drugi resursi koji bi mogli biti korišteni u akcijama zaštite i spašavanja (oprema, sredstva, zalihe, logistički centri i sl.) iskazani detaljnim specifikacijama.

c) Operativni centar civilne zaštite

Popunjenost lične i materijalne formacije centra, kompetentnost, obučenost i osposobljenost kadrova koji rukovode ili informacijama opslužuju centar, razvijenost i uvježbanost sistema za praćenje i dojavljivanje o opasnostima da brzo i kvalitetno primi i prosljedi informaciju, uputstva, naredbe i sl.

d) Obuka i uvježbavanje sistema zaštite i spašavanja

Podrazumjeva sve strukture civilne zaštite, uključujući i građane kod kojih se mora razviti i ojačati svijest o opasnostima i rizicima mogućeg nastanka i djelovanja prirodnih i drugih nesreća, bez nepotrebnog stvaranja percepcije straha o opasnostima koje se javljaju sa tim pojavama.

Obukom i vježbom sistema zaštite i spašavanja treba pokazati da se organizovano može djelovati na prirodne i druge nesreće, bar u dijelu ublažavanja posljedica ili blagovremenog sklanjanja ljudi i materijalnih dobara, što proizvodi psihološki pozitivan element za nosioca planiranja mjera zaštite i spašavanja.

e) Koordinacija svih nosilaca planiranja i učesnika u provođenju mjera zaštite i spašavanja

Mora biti zasnovana na programima i planovima zaštite i spašavanja i obavezama koje po osnovi istih proističu za nosioce planiranja zaštite i spašavanja i direktne izvršioce određenih mjera zaštite i spašavanja i organizovana tako da je u datom momentu u stanju nadomjestiti određene specifične nedostatke sistema zaštite i spašavanja (preraspodjelom poslova i obaveza, preraspodjelom snaga i sredstava, traženje pomoći i sl.).

Pripravnost i spremnost za djelovanje u slučaju prirodnih i drugih nesreća praktično predstavljaju jedinstveno područje razvoja sistema zaštite i spašavanja, jer su međusobno ovisni i od njihove kvalitete ovisi uspješnost operacija brzog i adekvatnog odgovora na prirodne i druge nesreće i opasnosti koje ih prate.

Efikasna pripravnost i spremnost za djelovanje u uslovima prirodnih i drugih nesreća ovisi od pravilnog procjenjivanja opasnosti nastanka i djelovanja prirodnih i drugih nesreća na određenom području, procjene potreba i mogućnosti za provođenjem određenih mjera zaštite i spašavanja, procjene snaga i sredstava neophodnih za brzo djelovanje u datim okolnostima (planovi, snage, sredstva, oprema, komunikacija, koordinacija, pomoć i sl.), s tim da je vrlo važno obezbijediti obučenost i uvježbanost snaga za brzo djelovanje u konkretnim situacijama (poplava, požar širih razmjera i dr.).

U cilju postizanja efikasne pripravnosti i spremnosti za djelovanje u uslovima prirodnih i drugih nesreća, u dugoročno razvojnom pogledu, posebnu pažnju je potrebno posvetiti slijedećim elementima priprema:

- popuni štabova, službi i imenovanjima povjerenika civilne zaštite, angažovanjem odgovarajućeg kadra (kvalifikaciona, polna, starosna, zdravstvena struktura), njihovim obučavanjem i usavršavanjem za oblast zaštite i spašavanja,
- uspostavljanju i stalnom ažuriranju baze podataka značajne za zaštitu i spašavanje i njenom blagovremenom prezentovanju zainteresovanim nosiocima planiranja mjera zaštite i spašavanja, ugroženim područjima i ljudima,
- razvijanju sistema blagovremenog upozorenja i prijenosa instrukcija i uputstava, posebno kada se radi o prenošenju tehničkih informacija o pojedinim opasnostima i uputstava kako se preventivno zaštititi,
- izgradnji specijalizovanih komunikacijskih i drugih sistema za podršku upravljanju procesom govora, podataka, dokumenata i sl.,
- osiguranju namjenskih zaliha neophodnih za efikasan brzi odgovor, posebno u fazi smanjenja rizika od nastanka i djelovanja prirodnih i drugih nesreća,
- vježbama simulacije radi provjere efikasnosti rješenja predviđenih planovima zaštite i spašavanja.

Radi obezbjeđenja primjene principa efikasnosti i ekonomičnosti upotrebe snaga i sredstava za zaštitu i spašavanje elementi uključeni u planove i sistem zaštite i spašavanja u normalnim uslovima se koriste radi zadovoljenja drugih redovnih potreba pojedinaca i društva, s tim da se planovima pripravnosti treba definisati način njihovog prilagođavanja potrebama zaštite i spašavanja.

1.4.2. Faza odgovora na prirodne i druge nesreće i oporavka nakon prestanka istih

1.4.2.1. Odgovor

Sve pripreme cjelokupne društvene zajednice za zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća imaju za cilj da se postigne spremnost na brz i adekvatan odgovor na izazove i opasnosti koje nastaju djelovanjem prirodnih i drugih nesreća i predstavlja srednje razvojno područje zaštite i spašavanja.

Mjere odgovora (interventne mjere) su mjere koje se preduzimaju neposredno prije nastanka prirodne i druge nesreće, tj. odmah nakon uzbunjivanja sistema zaštite i spašavanja na prirodnu ili drugu nesreću, ili neposredno nakon udara prirodne i druge nesreće.

Ove mjere težišno se usmjeravaju na zaštitu i spašavanje ljudi i životinja i zaštitu i spašavanje materijalnih dobara od štetnog djelovanja prirodnih i drugih nesreća (izmještanjem i evakuacijom, formiranjem brana i nasipa za odbranu od poplave i sl.).

Dosadašnja iskustva su pokazala da se mjere odgovora izvode u krajnje teškim i složenim uslovima, da je njihova realizacija otežana, često privremeno ili trajno onemogućena, te s toga zahtijevaju dobru obučenost, uvježbanost i požrtvovanost ljudstva koje ih izvršava.

Efikasnim odgovorom na prirodne i druge nesreće postiže se psihološki utjecaj za djelovanje kod lica pogođenih prirodnom i drugom nesrećom, smanjuje se broj staradalih, olakšavaju se teškoće i patnja stanovništva pogođenog djelovanjem nesreća, umanjuju se materijalni gubici, odnosno brže i efikasnije se stvaraju osnovni uslovi za život i rad zajednice.

a) Faktori koji utječu na efikasnost odgovora

Efikasan odgovor na prirodne i druge nesreće ovisi o nizu faktora, ali je posebno potrebno naglasiti slijedeće:

- rasprostranjenost mreže osmatranja, javljanja i uzbunjivanja i njegove uvezanosti sa Operativnim centrom civilne zaštite Općine Travnik i susjednim općinama, te od efikasnosti uočavanja i prijenosa informacija o opasnostima od prirodnih i drugih nesreća,
- sposobnosti sistema zaštite i spašavanja da brzo, efikasno i realno procjeni mogućnost nastanka i djelovanja prirodne i druge nesreće i moguće opasnosti koje prijete ljudima i materijalnim dobrima,
- brzo i efikasno aktivira planova zaštite i spašavanja, uz racionalnu upotrebu snaga i sredstava za zaštitu i spašavanje,

- pripremljenosti i osposobljenosti stanovništva, posebno onog dijela pogođenog nesrećom, da djeluje radi samozaštite i uzajamne zaštite od prirodnih i drugih nesreća,
- obučenosti, sposobnosti i iskustvu lica koja upravljaju mjerama odgovora na prirodne i druge nesreće, te o njihovom pravovremenom upućivanju u ugrožena područja,
- efikasnog prikupljanja, obrade i saopštavanja informacija o prirodnim i drugim nesrećama, posljedicama koje mogu nanijeti ili su već nanijele, bez širenja straha i panike,
- mogućnostima korištenja komunikacija, posebno putnih i mogućnostima brzog iznalaska alternativnih rješenja za korištenje istih,
- organizovane planske evakuacije ili izmještanja ugroženog stanovništva i materijalnih dobara,
- kvalitetne koordinacije svih učesnika u akcijama zaštite i spašavanja, te blagovremenog obezbjeđivanja zamjene za nenajavljeno odsutne, bolesne i premorene učesnike akcija zaštite i spašavanja,
- blagovremene pomoći sistema zaštite i spašavanja Srednjobosanskog kantona, Federacije BiH, države BiH i drugih državnih organa, pogotovo onih koji raspolažu odgovarajućom opremom i sredstvima za zaštitu i spašavanje (helikopteri, transportna vozila, zalihe i sl.).

b) Vidovi odgovora

U uslovima kada zaprijeti nastajanje ili nastane prirodna ili druga nesreća, ovisno o složenosti konkretne situacije neophodno je procjeniti upotrebu slijedećih vidova odgovora na prijeteće opasnosti:

- u stanje pripravnosti staviti, ili pokrenuti inerventni sistem zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara (djelimično ili u cijelosti),
- brzim sistemskim mjerama i upotrebom sistema za osmatranje, uzbunjivanje i javljanje, a po potrebi i od drugih pravnih i fizičkih lica, prikupiti, analizirati i procjeniti podatke o mogućoj prijetnji ili već nastalim prirodnim i drugim nesrećama sa svim potrebnim pokazateljima (vanredna procjena ugroženosti određenog područja ili općine u cjelini),
- procjeniti potrebe za upotrebu snaga i sredstava zaštite i spašavanja i obezbijediti adekvatan odgovor opasnostima koje prijete ili koje su već izazvale određene posljedice,

- organizovati plansko izmještanje ili evakuaciju ljudi i materijalnih dobara iz ugroženog područja zahvaćenog prirodnom i drugom nesrećam,
- obezbijediti korištenje komunikacija prema prioritetima, te osigurati puteve za snabdijevanje i evakuaciju – izmještanje,
- provesti interventne mjere za spriječavanje ili ublažavanje posljedica djelovanja prirodnih i drugih nesreća (formiranje nasipa radi odbrane od poplave, presjecanje požara, namjensko rušenje teško oštećenih objekata i sl.),
- poduzeti mjere radi spriječavanja pojave popratnih oblika prirodnih i drugih nesreća (požari i strujni udari zbog eventualnog pada dalekovoda, pad helikoptera u naseljenom dijelu – eksplozije i sl.),
- organizovati pronalazak i spašavanje stradalih iz ruševina, bujica rijeka, prijevoznih sredstava i dr.,
- obezbijediti pravovremenu i adekvatnu medicinsku pomoć za povrijeđene i asanaciju terena kada ima poginulih,
- obezbijediti smještaj za stradale, njihovu ishranu, medicinski tretman i redovno održavanje higijene,
- organizovati osposobljavanje putnih i drugih komunikacija za potrebe provođenja mjera zaštite i spašavanja i druge potrebe, prema prioritetima,
- obezbijediti potrebne količine pitke i tehničke vode za potrebe provođenja mjera zaštite i spašavanja, kao i druga materijalna sredstva,
- osigurati područje od svih vidova zloupotrebe nastale situacije (krađe, pljačke, pogrešne i neovlaštene primjene mjera zaštite i spašavanja ili vršenja nedozvoljenih radnji pod izgovorom izvršavanja mjera zaštite i spašavanja),
- redovno i adekvatno informisanje stanovništva o nastanku prirodnih i drugih nesreća i posljedicama koje su nastale, te izvještavanje nadležnih državnih organa,
- poduzimanje mjera koje jačaju moral stanovništva pogođenog nesrećom, stanovništva u susjedstvu ali i drugih,
- o svim poduzetim mjerama uredno voditi evidenciju, posebno kada su u pitanju nestale, izmještene ili evakuisane osobe,
- raditi na ponovnom spajanju porodica pogođenih prirodnim i drugim nesrećama,

- organizovati rad komisija za procjenu šteta nastalih djelovanjem prirodnih i drugih nesreća i stvoriti uslove za njihov bezbjedan i efikasan rad.

Dosadašnja iskustva u području odgovora na prirodne i druge nesreće pokazuju da se u više oblasti preventivnog i operativnog djelovanja radi zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara javljaju ozbiljni problemi, koji otežavaju ili čak onemogućavaju provođenje mjera zaštite i spašavanja.

c) Problemi u procesu planiranja efikasnog odgovora

U procesu planiranja mogu se pojaviti različiti jednostavniji ili složeniji problemi te im je iz tog razloga potrebno posvetiti posebnu pažnju, naročito kada je u pitanju:

- neuhodanosti sistema organizacije lokalne samouprave, posebno u dijelu koji se odnosi na organizaciju i funkcionisanje mjesnih zajednica i izvršavanje obaveza iz djela njihove nadležnosti iz oblasti zaštite i spašavanja,
- nedostatak realno provodivih planova na svim nivoima planiranja zaštite i spašavanja i nedovoljna zastupljenost mjera zaštite i spašavanja u planovima općinskih službi i preduzeća koja posluju na teritoriji Općine Travnik,
- nepostojanje robnih rezervi Srednjobosanskog kantona na koje se oslanja Općina, čak ni u dijelu koji obezbjeđuje zalihe pogonskog goriva i maziva za potrebe provođenja mjera zaštite i spašavanja,
- nepostojanje osmatračke mreže za praćenje i dojavljivanje opasnosti od nastanka prirodnih i drugih nesreća,
- tehnički nedostaci osmatračke mreže i Operativnog centra civilne zaštite da brzo i efikasno prime, obrade i prosljede informacije o nesrećama,
- nepostojanje kurirsko-pozivarske službe za uzbuđivanje i aktiviranje struktura civilne zaštite,
- nepovoljna kvalifikaciona, polna, starosna i zdravstvena struktura lica raspoređenih u strukture civilne zaštite,
- neopremljenost štabova, službi i povjerenika civilne zaštite potrebnim materijalno-tehničkim sredstvima,
- loše razvijena infrastruktura u prigradskim i seoskim područjima, što u uslovima nastanka prirodnih i drugih nesreća predstavlja ozbiljan problem (nepostojanje alternativnih putnih pravaca kada je zatvoren putni pravac R 440 Travnik – Gluha Bukovica, ili Travnik – Karaula, uske gradske ulice – Gornje Osoje i sl.).

- nedovoljna koordinacija pravnih i fizičkih lica koja organizovano ili samoinicijativno provode preventivne ili operativne mjere zaštite i spašavanja (svako prema svojim planovima ili „na svoju ruku“),
- nezainteresovanost pravnih i fizičkih lica za provođenje mjera zaštite i spašavanja sebe i drugih, jer se u određenim slučajevima nastoji sve komercijalizirati,
- nedozvoljavanje ili ometanje provođenja mjera zaštite i spašavanja (npr. preusmjeravanje plavnog vala na livade radi smanjenja snage istog, organizovano provođenje oborinskih voda i sl.),
- prenošenje netačnih informacija o nastanku prirodnih i drugih nesreća, opasnostima koje od njih prijete, posljedicama koje su već nastale, mjerama koje se preduzimaju i sl.,
- poteškoće koje se javljaju prilikom procjenjivanja šteta zbog sistemskih nedostataka (nepostojanje podataka o ranijoj vrijednosti oštećenog objekta i sl.),
- odbijanje ljudi da čak i privremeno napuste svoje domove kada zaprijeti izbijanje ili izbije prirodna i druga nesreća,
- teške psihičke, socijalne, sigurnosne, ekonomske i druge posljedice koje nastaju djelovanjem prirodnih i drugih nesreća,
- nedovoljna koordinacija nadležnih državnih organa posebno u dijelu koji se odnosi na blagovremeno upućivanje pomoći područjima pogođenim djelovanjem prirodnih i drugih nesreća,
- neodgovarajuće dostavljanje pomoći ugroženom stanovništvu (neodgovarajući artikli, istekli rokovi upotrebe), te na druge veoma bitne faktore.

1.4.2.2. Oporavak

Oporavak područja i društvene zajednice pogođene djelovanjem prirodne i druge nesreće je sistemsko–planski proces kojim državna zajednica pomaže postizanje odgovarajućeg nivoa funkcionisanja društvene zajednice (život, rad i razvoj) na području pogođenom djelovanjem nesreća.

Oporavak u pravilu treba planirati kao jedinstven i koordiniran proces državnih i drugih organa koji učestvuju ili mogu uzeti učešće u realizaciji određenih planova oporavka, stim da se planiraju kratkoročne (hitne) mjere oporavka kojima se u prvoj godini nakon nesreće stvaraju uslovi za život i rad stanovništva pogođenog nesrećom, koji se kasnije poboljšavaju dugoročnim planovima oporavka (period 5-10 godina).

Razvojno područje procesa oporavka ima za cilj da omogući što brže i efikasnije postizanje stabilnosti na području pogođenom nesrećama, a koja je u odnosu na ostale direktne operativne funkcije sistema zaštite i spašavanja života i zdravlja ljudi, te sigurnost materijalnih dobara najvažnija. Neke od razvojnih faza oporavka (rehabilitacija, rekonstrukcija, uređenje zemljišta i sl.) treba izvršavati planski u sklopu obavljanja redovnih poslova i djelatnosti.

Efikasnost procesa oporavka, u pravilu, ovisi od uspješnosti provođenja preventivnih mjera zaštite i spašavanja i od uspješnosti pravovremenog odgovora na prirodne i druge nesreće (bolje pripreme i efikasniji odgovor – manje štete i potrebe za saniranjem istih).

Proces oporavka pogođenog područja i društvene zajednice je sam po sebi izuzetno složen i zahtjevan proces, te je stoga u procesu planiranja i realizacije mjera oporavka posebnu pažnju potrebno posvetiti slijedećem:

- da se za potrebe planiranja oporavka detaljno sagleda stanje i potrebe na ugroženom području, te da se prikupe, obrade i analiziraju svi potrebni podaci,
- da se na bazi tako urađenih analiza, korištenjem dostignutih naučnih metoda i angažovanjem odgovarajućeg stručnog kadra, sačine planovi i projekti oporavka sa konkretizovanim nosiocima, rokovima, načinom i fazama obezbjeđenja potrebnih sredstava,
- da se stvore potrebni uslovi da specijalizovana i druga preduzeća mogu realizovati vlastite planove i programe koji utiču na oporavak (sanacija mostova i puteva radi omogućavanja popravke dalekovoda, PTT vodova, vodovoda i sl.),
- da se obezbijedi liječenje i rehabilitacija osoba pogođenih nesrećom, radi njihovog što bržeg integrisanja u zajednicu, radi čega je potrebno pravovremeno osposobiti ili ojačati strukturu organizacije zdravstvene zaštite, komunalne operative, službe higijensko-epidemiološke zaštite, građevinske operative, veterinarske djelatnosti i sl.),
- da se planiraju i provedu mjere koje će spriječiti ili ublažiti posljedice ponovljenog udara prirodne i druge nesreće na ranije pogođenom području, jer ponovljeni udari, po pravilu, nanose više štete pogođenom području, te psihološki destabilizuju pogođeno stanovništvo,
- da se obezbijedi odgovarajući privremeni smještaj izmještenog i evakuisanog stanovništava i stvore uslovi da sa izmještenog mjesta mogu izvršavati svoje redovne obaveze (odlazak na posao, u školu i sl.),
- da se izvrši analiza i kontrola procjenjenih šteta,

- da se mjere oporavka planiraju i provode prema prioritetima i uz punu koordinaciju svih nadležnih državnih organa i učesnika u procesu oporavka.

1.4.2.3. Provedba

Polazeći od činjenice da Politika razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća treba da da rješenja za probleme koji su naglašeni Zaključcima procjene ugroženosti Općine, uspješno provođenje Politike razvoja zaštite i spašavanja postavlja se kao najvažniji cilj.

1.4.2.4. Nosioci provedbe Politike razvoja zaštite i spašavanja

Programom razvoja zaštite i spašavanja Općine utvrđena je Politika i Strategija razvoja zaštite i spašavanja Općine, te su određeni strateški ciljevi razvoja zaštite i spašavanja koji zajednički realizuju: Općinsko vijeće, Načelnik i općinske službe uprave, mjesne zajednice i druga pravna i fizička lica na području Općine, s tim da posebnu obavezu, u smislu koordinacije realizacije planova i programa zaštite i spašavanja, ima Služba i Štab civilne zaštite Općine.

Raspodjela poslova i obaveza, način i rokovi njihovog izvršavanja, te druga pitanja važna za uspješnost realizacije Politike i Strategije razvoja zaštite i spašavanja detaljnije će biti razrađeni Općinskim Planom zaštite i spašavanja.

Posebnu ulogu u realizaciji Politike i Strategije zaštite i spašavanja Općine imaju općinske službe za upravu, koje redovnim koordiniranim aktivnostima trebaju osigurati provođenje zacrtanih ciljeva.

Ključnu ulogu u realizaciji Politike i Strategije razvoja zaštite i spašavanja imaju Općinsko vijeće, Načelnik i Služba za civilnu zaštitu, koji kroz proces planiranja i realizacije Politike i Strategije trebaju stvoriti uslove za razvoj sistema zaštite i spašavanja (osiguravanjem odgovarajuće organizacije, pravilnim kadrovskim odabirima nosilaca poslova, obezbjeđenjem materijalno–finansijskih sredstava i dr.).

Općina, u smislu provođenja preventivnih a posebno operativnih mjera zaštite i spašavanja, predstavlja ključni državni faktor u realizaciji konkretnih mjera zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara, te se s toga njene kvalitetne pripreme za provođenje tih mjera postavljaju kao imperativ.

1.4.2.5. Finansiranje Programa razvoja zaštite i spašavanja

Zakonom o zaštiti i spašavanju u članu 179. je određen način finansiranja civilne zaštite iz šest izvora finansiranja, a u članom 184. ovog Zakona određene su obaveze koje finansira Općina.

Detaljnom analizom zakonskih mogućnosti i obaveza Općine u pogledu finansiranja obaveza u oblasti zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara, utvrđeno je da Općina Travnik za finansiranje razvoja Programa zaštite i spašavanja, planova, projekata i akcija može koristiti:

1. sredstva budžeta BiH, Federacije BiH i Srednjobosanskog kantona,
2. sredstva budžeta Općine Travnik,
3. sredstva ostvarena na nivou Općine po osnovu posebne naknade za zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara,
4. sredstva ostvarena na nivou Federacije BiH po osnovu posebne naknade za zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara,
5. budžetska sredstva svakog nositelja planiranja mjera zaštite i spašavanja, kako za fazu preventivne zaštite tako i za fazu operativne zaštite,
6. sredstva namijenjena za realizaciju specijalnih projekata (gazdovanje šumama, uređenje rijeka i dr.) koja obezbjeđuje međunarodna zajednica,
7. sredstva ostvarena po osnovu oslobađanja od obaveze izgradnje skloništa,
8. sredstva donacija, dobrovoljnih priloga i druga zakonita sredstva.

Način obezbjeđivanja i utroška sredstava za realizaciju Programa zaštite i spašavanja Općine razraditi će se posebnim dokumentom koji je sastavni dio ovog Programa.

Mjere kojima se planira obezbjeđenje sredstava za realizaciju Politike i Strategije zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća moraju biti planirane na realnim pokazateljima i uz potpuno uvažavanje propisa koji uređuju oblast finansija, te kroz detaljno upoznavanje sa projektima određenih subjekata, uslovima njihovog finansiranja ili sufinansiranja.

Općina treba osigurati kvalitetne pripreme za izradu projekata sa kojima se može aplicirati za druga sredstva, a kojima se omogućava realizacija Politike i Strategije zaštite i spašavanja.

II POGLAVLJE

2. STRATEŠKI PRAVCI RAZVOJA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA LJUDI I MATERIJALNIH DOBARA OD PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA

2.1. UVODNI DIO

Strateški pravci razvoja zaštite i spašavanja zasnivaju se na viziji i strateškim ciljevima ovog Programa, a njihova realizacija se obezbijuje konkretnim programima koji se odnose na sve oblasti koje čine sistem zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća.

Utvrđivanjem strateških pravaca razvoja zaštite i spašavanja i definisanjem konkretnih programa zaštite i spašavanja nastoji se izgraditi ili ojačati svijest o potrebi razvoja sistema zaštite i spašavanja Općine i pretvoriti je u dugoročno održiv koncept izgradnje i razvoja sistema zaštite i spašavanja.

Politika i Strategija razvoja zaštite i spašavanja treba se dograđivati i usaglašavati sa dugoročnim državnim socijalno–ekonomskim, bezbjednosnim i drugim interesima, što se može postići pravovremenim usklađivanjem strateških ciljeva i konkretnih programa koji ih prate.

Strategija razvoja zaštite i spašavanja Općine objedinjava i usmjerava nastojanja šire društvene zajednice da se područja razvoja zaštite i spašavanja ostvare u skladu sa njihovom prirodom, ciljevima i logikom funkcionisanja, s tim da ih u okvir funkcionalnog sistema zaštite i spašavanja povezuje zajedničko djelovanje radi zaštite i spašavanja života i zdravlja ljudi, spašavanje materijalnih dobara i okoliša.

Objedinjeno i usmjereno djelovanje šire društvene zajednice radi zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća podrazumijeva:

- razlikovanje posebnih funkcionalnih sektora – područja razvoja zaštite i spašavanja,
- razlikovanje namjenski formiranih organa, službi i tijela (nosilaca planiranja) koji su formirani radi ostvarivanja posebnih funkcija (operativno stručni organi civilne zaštite), od ostalih općinskih službi i tijela,
- svjesnost da su navedeni organi, službe i tijela formirani radi ostvarivanja osnovne uloge – planiranja i provođenja mjera zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara, ali da svoj doprinos mogu dati i u ostalim oblastima.

Strategija razvoja zaštite i spašavanja objašnjava i razrađuje način ostvarivanja strateških ciljeva i realizaciju strateških pravaca razvoja zaštite i spašavanja, te za svaki strateški pravac definiše slijedeće:

1. presjek trenutnog (postojećeg) stanja u toj oblasti,
2. razvojnu viziju kroz četiri pravca djelovanja (preventivno djelovanje sa ublažavanjem posljedica, pripravnost i spremnost i odgovor – oporavak),
3. osnovne strateške pravce za ostvarivanje vizije (provedba) i
4. konkretne programe i akcijske planove.

Pregled trenutnog stanja organizovanosti struktura civilne zaštite detaljnije je opisan u Procjeni ugroženosti Općine od prirodnih i drugih nesreća, te se s toga u strateškim pravcima razvoja zaštite i spašavanja ukratko pojašnjavaju razlozi utvrđivanja tih pravaca razvoja u odnosu na one pravce koji nisu prioriteti, s tim da se razvoj i u tim (već razvijenim pravcima) treba unaprijediti.

Nosioci poslova realizacije strateških pravaca razvoja određeni su Procjenom ugroženosti Općine, s tim da se ovim Programom oni konkretizuju i njihovi poslovi bliže određuju.

Općina Travnik je kroz realizaciju Strategije razvoja Općine, projekat reforme javne uprave, prostorno planiranje i druge projekte i planove već definisala i u dobroj mjeri realizovala određene strateške pravce razvoja koji imaju izuzetno veliki značaj po razvoj strateških pravaca zaštite i spašavanja, s tim da ima potrebe i prostor za dalji koordinirani razvoj istih.

Za uspješno provođenje strateških pravaca razvoja zaštite i spašavanja neophodno je nastaviti realizaciju započetih projekata i definisati potrebu pripreme i realizacije novih, s tim da će se za sve strateške pravce razvoja zaštite i spašavanja definisati programi, projekti i akcije važni za zaštitu i spašavanje, odnosno način njihovog finansiranja ili sufinansiranja.

2.1.1. Programi zaštite i spašavanja po oblastima

Strateški pravci razvoja zaštite i spašavanja razrađuju se kroz određeni broj konkretnih programa koji se odnose na sve oblasti zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, te se u realizaciju istih uključuje jedinstveni organ uprave općine, mjesne zajednice, štabovi, službe i povjerenici civilne zaštite, pravna i fizička lica, svako u dijelu svojih nadležnosti i zaduženja.

Raspored poslova, nadležnosti i odgovornosti za njihovo izvršavanje treba provesti u skladu sa nadležnostima, materijalno – finansijskim i drugim uslovima nosilaca poslova, vodeći računa o složenosti određenih projekata, njihovom značaju za zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara.

U tom smislu je naročito potrebno definisati:

1. strateške projekte koje samostalno ili u saradnji sa drugim državnim organima višeg nivoa organizovanja provodi Općina,
2. strateške projekte koje Općina provodi u saradnji sa mjesnim zajednicama i pravnim i fizičkim licima sa područja Općine,
3. strateške projekte čije će se provođenje zatražiti od nadležnih državnih organa, javnih i drugih preduzeća sa sjedištem ili detaširanim organizacionim dijelovima na području Općine, odnosno od organa i preduzeća kod kojih postoji zakonska obaveza za planiranje i uređenje određene oblasti zaštite i spašavanja,
4. razvojne projekte usmjerene na jačanje i razvoj određenog područja ili važnog segmenta tog područja (zaštita šuma, vodotoka i sl.),
5. razvojne projekte usmjerene na realizaciju konkretnih ciljeva ili produkata od općeg interesa i značaja za sistem zaštite i spašavanja,
6. specijalne projekte koji su usmjereni na provođenje konkretnih specifičnih ciljeva i koji trebaju riješiti konkretne probleme ili pomoći njihovo rješavanje u nekoj etapi razvoja,
7. definisati kriterije za ostvarivanje materijalno–finansijske podrške programima i projektima čijom se realizacijom unaprijeđuje sistem zaštite i spašavanja, te definisati i sve druge norme i uslove koji mogu imati značaj za realizaciju programa i projekata zaštite i spašavanja.

Programi i projekti razvoja sistema zaštite i spašavanja koji će se realizovati trebaju biti određeni prema prioritetima, sa određenim vremenskim rokovima, s tim da je izuzetno važno da budu oslonjeni jedan na drugi.

2.1.2. Projekti i planovi razvoja zaštite i spašavanja

Uzimajući u obzir da sistem zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara čini niz međusobno ovisnih i integrisanih faktora (ljudskih, materijalno–finansijskih, organizacionih i drugih) kao imperativ se postavlja potreba da se zaštita i spašavanje ljudi i materijalnih dobara planira i provodi kroz sve projekte i planove redovnih službi, preduzeća, mjesnih zajednica i drugih, a da se potrebe i zahtjevi za provođenjem mjera zaštite i spašavanja koji nisu obuhvaćeni tim planovima obuhvate posebnim planovima i projektima civilne zaštite ili drugih službi.

Kada realizacija određenog projekta, plana ili akcije može imati pozitivnog uticaja na razvoj sistema zaštite i spašavanja takve projekte, planove i akcije, u pravilu, treba podržati u materijalno–finansijskom i organizacionom smislu, bez obzira da li ih realizuje pravno lice, fizičko lice, službe države ili nevladinog sektora.

Postupak projektovanja i planiranja realizacije određenih projekata treba obaviti tako da se pravilno tretira određeni problem ili opasnost (bez precjenjivanja ili podcjenjivanja), da rješenja predložena projektima i planovima zadovoljavaju postojeće potrebe ili barem najnužniji dio tih potreba (potrebe za provođenjem tzv. hitnih mjera zaštite i spašavanja, odnosno sanacije posljedica nesreće), te da ih je, u organizacionom i materijalno-finansijskom smislu, moguće realizovati.

Razvojem sistema zaštite i spašavanja, a posebno propisima koje provode redovne općinske službe, treba predvidjeti efikasne mjere koje će blagovremeno spriječiti provođenje projekata, planova i akcija pravnih i fizičkih lica, čijim provođenjem bi mogle nastati opasnosti ili štete po ljude i materijalna dobra (provođenje akcija kojima se podstiče klizanje tla, poplava, kojima se povećava požarna opterećenost određenog područja i sl.) i koje će omogućiti zakonito sankcionisanje počinitelaca, odnosno otklanjanje opasnosti i namirenje štete (sanacija postojećeg stanja).

Sadržaj i način izrade i Planova zaštite i spašavanja obezbijediti na način određen Uredbom o sadržaju i načinu izrade planova zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine Federacije BiH“, br. 23/04 i 38/06), pravilnicima i instrukcijama Federalne uprave za civilnu zaštitu.

Za izradu projekata razvoja zaštite i spašavanja, ili provođenje konkretnih mjera zaštite i spašavanja potrebno je tačno i realno definisati projektni zadatak i obezbijediti da se izrada i realizacija projekata provodi u skladu sa najvišim stručnim standardima koji uređuju određenu oblast.

2.2. DEFINISANJE KONKRETNIH STRATEŠKIH PRAVACA RAZVOJA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA

2.2.1. Strateški pravac razvoja – Program organizacije, popunjavanja, obuke i uvježbavanja racionalnih, efikasnih i ekonomičnih snaga za zaštitu i spašavanje

2.2.1.1. Presjek trenutnog stanja

Usljed posljedica nastalih ratom došlo je do znatnog narušavanja sistema za zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara, tako da su se strukture civilne zaštite dijelom raspale, a ostatak reorganizovao u skladu sa tadašnjim okolnostima. Sačuvan je jedan manji dio materijalno-tehničkih sredstava koji je istrošen za potrebe zaštite i spašavanja u ratnom i poslije ratnom periodu. Popunjenost struktura civilne zaštite ljudstvom je nepovoljna sa aspekta starosne, zdravstvene, polne, regionalne i stručne strukture.

U poslije ratnom periodu su provođene i još uvijek se provode reforme i reorganizacija državnih organa uprave, što automatski za sobom povlači potrebu reorganizacije sistema za zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobra, pogotovo u dijelu koji se odnosi na preraspodjelu prava i obaveza po osnovu zaštite i spašavanja.

Formiranjem jedinstvenog općinskog organa uprave kojim rukovodi Načelnik općine i donošenjem odgovarajućih propisa iz nadležnost Federacije BiH, Srednjobosanskog kantona i Općine Travnik, stvoreni su neophodni preduslovi da se ozbiljnije pristupi reorganizaciji sistema za zaštitu i spašavanje.

2.2.1.2. Područja razvoja zaštite i spašavanja

a) Prevencija i ublažavanje

U toku izrade ovog Programa, u sklopu razvoja područja prevencije i ublažavanja realizovano je slijedeće:

- uspostavljeni su i popunjeni Općinski i mjesni štabovi civilne zaštite,
- izvršeno je imenovanje povjerenika civilne zaštite po naseljenim mjestima i u općinskim službama za upravu,
- Općinsko vijeće je usvojilo Odluku o organizovanju i funkcionisanju zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća na području općine Travnik ("Službene novine Općine Travnik", broj: 2/08),
- donesena je Odluka o formiranju službi zaštite i spašavanja Općine,
- uspostavljen je operativni centar civilne zaštite,
- obezbijeđeno je zakonsko i proceduralno isparavno prikupljanje i korištenje sredstava ostvarenih po osnovu posebne naknade za zaštitu i spašavanje i sredstava namjenjenih za izgradnju i održavanje skloništa, te su stvoreni uslovi za rad štabova, jedinica i povjerenika civilne zaštite,
- urađena je Procjena ugroženosti Općine od prirodnih i drugih nesreća, na bazi koje se radi ovaj Program.

U cilju unapređenja dostignutog stepena organizacije snaga i sredstava za zaštitu i spašavanje, u predviđenom planskom periodu, potrebno je provesti slijedeće planove i programe:

- završiti proces reforme javne uprave i u sklopu toga reorganizacije sistema zaštite i spašavanja (standardizacija – ISO 1900 – 2001, digitalizacija i dr.),

- izvršiti obuku uposlenika u Općini za potrebe planiranja i provođenja mjera zaštite i spašavanja, kao i obuku članova savjeta mjesnih zajednica, mjesnih štabova civilne zaštite, povjerenika, službi zaštite i spašavanja i stanovništva,
- obezbijediti fazno popunjavanje štabova, službi i povjerenika civilne zaštite odgovarajućim materijalno-tehničkim sredstvima, zatim obuku i vježbu za rukovanje nabavljenim sredstvima,
- obezbijediti planiranje i provođenje mjera zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća kroz redovne planove, programe i projekte općinskih službi uprave, preduzeća i ustanova na području Općine,
- izraditi i donijeti Plan zaštite i spašavanja općine,
- razraditi i uvježbati planove djelovanja i planove koordinacije u slučaju kada zaprijeti nastanak ili nastane prirodna ili druga nesreća,
- tako organizovane, opremljene i uvježbane strukture civilne zaštite integrisati u sistem zaštite i spašavanja Srednjobosanskog kantona i Federacije BiH, sa pretpostavkom da mogu biti upotrebljeni i izvan područja općine, odnosno da mogu organizovano prihvatiti ponuđenu (potrebnu) pomoć.

b) Pripravnost i spremnost

Pripravnost i spremnost za djelovanje u slučaju potrebe zaštite i spašavanja ovisi od kvalitete provođenja preventivnih mjera zaštite i spašavanja, te je nakon preduzimanja mjera iz područja preventive, neophodno:

- sa potpunim i opremljenim strukturama civilne zaštite organizovati i provesti uvježbavanje za djelovanje u slučaju konkretnih opasnosti koje mogu zaprijetiti određenom području ili općini u cjelini,
- snage i sredstva namijenjena za zaštitu i spašavanje držati u stanju koje obezbjeđuje brzu i efikasnu intervenciju radi ublažavanja posljedica prirodnih i drugih nesreća (planovi uzbunjivanja, pravilno koncentrisanje, čuvanje i korištenje materijalno-tehničkih sredstava namijenjenih za zaštitu i spašavanje i sl.),
- sistem za praćenje i dojavljivanje mogućih opasnosti stalno držati u stanju koje obezbjeđuje brzo, tačno i efikasno prenošenje informacija o opasnostima, kao i instrukcija i naredbi kako postupiti u datom momentu,
- za potrebe djelovanja u uslovima prirodnih i drugih nesreća definisati način, uslove i prioritete korištenja komunikacija i drugih kapaciteta neophodnih za uspješno postizanje pripravnosti i spremnosti za djelovanje radi zaštite i spašavanja.

c) **Odgovor – oporavak**

Suština Programa, organizacije, popunjavanja, obuke i uvježbavanja racionalnih, efikasnih i ekonomičnih snaga za zaštitu i spašavanje je da, u uslovima kada se za to ukaže potreba, adekvatno i pravovremeno odgovori na prijeteću opasnost pružajući pomoć ugroženim ljudima, te sklanjajući i štiteći materijalna dobra.

Uspješan razvoj ove oblasti, u smislu odgovora na prirodne i druge nesreće, treba naročito osigurati sljedeće:

- da se dobiju racionalne, ekonomične i efikasne strukture civilne zaštite spremne da u svakom momentu i u svim uslovima pruže pomoć ugroženom i stradalom stanovništvu,
- da se omogući pravovremena i adekvatna upotreba snaga i sredstava namijenjenih za zaštitu i spašavanje, te da se njihovo angažovanje obavi prema Planu prioriteta ovisno o ugroženosti određenog područja,
- da se ugroženo područje i pojedinci zaštite od mogućih zloupotreba (pljačka i devastacija na ugroženom području, nestručan pristup kod provođenja mjera zaštite i spašavanja i sl.),
- da se osigura pravilno evidentiranje i procjenjivanje šteta nastalih djelovanjem prirodnih i drugih nesreća (prije ili u toku odgovora), te evidentiranje podataka o stradalom stanovništvu,
- da se obezbijedi adekvatno djelovanje struktura civilne zaštite i stanovništva za slučaj da dođe do obolijevanja ili smrti većeg broja ljudi ugroženih djelovanjem prirodnih i drugih nesreća, ili onih koji pružaju pomoć ugroženim i stradalim.

Efikasnost snaga i sredstava namijenjenih za zaštitu i spašavanje u fazi oporavaka direktno ovisi od kvaliteta provođenja preventivnih mjera, adekvatnosti odgovora na prijeteću opasnost i siline udara prirodne i druge nesreće, s tim da i mimo toga postoje određeni uslovi koje je neophodno riješiti prilikom razvoja područja oporavka, a odnose se na:

- organizovanost i osposobljenost snaga i sredstava za efikasno provođenje mjera oporavka pogođenog područja, jer mjere oporavka pogođenog područja provode redovne specijalizovane službe i ustanove, a taj proces može trajati duži vremenski periodu,
- punu koordinaciju svih učesnika u razvoju oporavka, da bi se u konačnici obezbijedilo racionalno i koordinirano korištenje sredstava i resursa za potrebe oporavka područja pogođenog prirodnom i drugom nesrećom,

- maksimalno angažovanje stručnih kadrova i korištenje stručnih i naučnih metoda u toku planiranja razvoja područja oporavka po oblastima (npr. iz oblasti poljoprivrede, zdravstva, veterinarstva i sl.) i kod provođenja mjera oporavka pogođenog područja.

d) Provedba

Za potrebe razvoja ovog strateškog pravca razvoja neophodno je izraditi Program organizacije, popunjavanja i uvježbavanja racionalnih, efikasnih i ekonomičnih snaga za zaštitu i spašavanje koji treba dati odgovore i rješenja na pitanja i probleme definisane u tački 1. 2., pod a, b i c ovog strateškog pravca zaštite i spašavanja.

e) Akcijski plan

Za realizaciju Programa, organizacije, popunjavanja, obuke i uvježbavanja snaga za zaštitu i spašavanje, potrebno je poduzeti slijedeće korake:

- doraditi i upotpuniti normativno – pravni okvir iz dijela nadležnosti Općine,
- pripremiti mjesne zajednice, pravna i fizička lica i strukture civilne zaštite za učešće u planiranju i provođenju mjera zaštite i spašavanja,
- izraditi Program, organizacije, popunjavanja, obuke i uvježbavanja snaga za zaštitu i spašavanje i obezbjediti njegovo provođenje,
- osigurati uslove i sredstva za postupak planiranja zaštite i spašavanja, postupak opremanja i uvježbavanja struktura civilne zaštite i građana,
- osigurati kontinuiranu provjeru osposobljenosti i mobilnosti snaga za zaštitu i spašavanje.

Nosioci ovog akcionog plana su:

- Općinsko vijeće i Načelnik općine,
- Štab civilne zaštite i Služba za civilnu zaštitu,
- općinske službe za upravu u saradnji sa nadležnim kantonalnim i federalnim ministarstvima i ustanovama (svaka iz dijela svojih nadležnosti ili srodnih poslova),
- mjesne zajednice, pravna lica i ustanove organizovane na području Općine, a po potrebi i drugi za čije se učešće ukaže potreba.

2.2.2. Strateški pravac razvoja – Program izgradnje i održavanja skloništa i drugih kapaciteta za potrebe sklanjanja, izmještanja i evakuacije ljudi i materijalnih dobara

2.2.2.1. Presjek trenutnog stanja

Usljed posljedica nastalih ratom, devastacijom i neadekvatnim održavanjem znatno su oslabljeni ranije postojeći kapaciteti za sklanjanje ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća.

U poslijeratnom periodu došlo je do promjene vlasničke strukture nad objektima koji su korišteni kao skloništa, i u određenim slučajevima do prenamjene prostora, smanjenja kapaciteta i funkcionalnosti skloništa i drugih kapaciteta za sklanjanje ljudi.

Privremeni objekti za sklanjanje ljudi i materijalnih dobara (šatori većih kapaciteta), koje je posjedovala civilna zaštita, su otuđeni, uništeni ili amortizovani korištenjem za potrebe zaštite i spašavanja u periodu rata.

Značajnije izgradnje javnih skloništa i značajnijih investicija u održavanje postojećih nije bilo, niti se može očekivati dok se programski ne osmisli razvoj ovog strateškog pravca.

2.2.2.2. Područja razvoja zaštite i spašavanja

a) Prevencija i ublažavanje

Uporedo sa izradom Programa zaštite i spašavanja, u vezi sa održavanjem i izgradnjom skloništa i drugih kapaciteta za sklanjanje ljudi i materijalnih dobara, u području preventive je poduzeto slijedeće:

- stvoreni su uslovi za sistemsko prikupljanje i korištenje sredstava namijenjenih za izgradnju i održavanje skloništa,
- pristupilo se postupku uknjižavanja prirodnih skloništa u vlasništvo Općine i njihovom izdavanju pravnim i fizičkim licima za potrebe dvonamjenskog korištenja,
- sačinjen je plan i obazbijedena su sredstva za potrebe hitnih popravki oštećenja u javnim skloništima,
- planirana je nabavka pokretnih kapaciteta za sklanjanje ljudi i materijalnih dobara (šatori) i za tu namjenu su obezbijedena sredstva.

U cilju sagledavanja uslova i stanja sklonišnih i drugih kapaciteta za sklanjanje ljudi i materijalnih dobara, stvaranja uslova za njihovu izgradnju i održavanje, u području preventive je neophodno poduzeti slijedeće:

- detaljnom analizom sagledati trenutno stanje postojećih skloništa, evidentirati oštećenja i potrebe za tekućim i investicionim održavanjem,
- analizirati opravdanost sanacije – uređenja svih skloništa, posebno sa ekonomskog i funkcionalnog aspekta, uzimajući u obzir moguću promjenu vlničke strukture nad objektima u kojima su skloništa,
- obezbijediti sredstva za izgradnju i održavanje skloništa, te njihovu upotrebu prema planu prioriteta,
- normativno-pravno urediti način korištenja, čuvanja i održavanja skloništa (dvonamjensko korištenje) i način njihovog korištenja i upravljanja u skloništima u uslovima iskazane potrebe za sklanjanjem ljudi i materijalnih dobara,
- definisati mjesta za potrebu postavljanja privremenih objekata za smještaj ljudi (šatori i drugi privremeni objekti) uz obezbjeđenje potrebnih uslova (prikjučna infrastruktura i bezbjedonosni uslovi), te način i procedure za njihovo postavljanje, način održavanja i upravljanja takvim objektima i sl,
- planirati način obezbjeđenja skloništa u redovnim i vanrednim prilikama, te održavanje reda kada se sklonište koristi za potrebe sklanjanja ljudi i materijalnih dobara,
- obezbijediti snabdijevanje skloništa i drugih kapaciteta energentima, materijalima i drugim neophodnim sredstvima.

b) Pripravnost i spremnost

Pripravnost i spremnost snaga za sklanjanje i smještaj ljudi i materijalnih dobara direktno ovisi od razvoja područja preventive, odnosno od obučenosti i uvježbanosti tih snaga da djeluju u svim meteorološkim i drugim uslovima.

Ostali faktori koji bitno utječu na razvoj područja pripravnosti i spremnosti za djelovanje u slučaju potrebe sklanjanja ljudi i materijalnih dobara i na koje, kod izrade Programa razvoja ove oblasti, treba obratiti posebnu pažnju su:

- ravnomjerna izgradnja stalnih ili planiranje postavljanja privremenih skloništa na širem području Općine, gdje se procjeni da za to postoji potreba,
- eksteritorijalni raspored snaga i sredstava namijenjenih za sklanjanje ljudi i materijalnih dobara i njihova stalna mobilnost,
- prohodnost puteva i dostupnost drugih komunikacija neophodnih za provođenje mjera sklanjanja ljudi i materijalnih dobara,

- planiranje organizovanog pristupa postupku sklanjanja ljudi i materijalnih dobara, uz vođenje neophodnih evidencija o postupku sklanjanja,
- sklanjanje na način koji neće proizvesti štete po ljude i materijalna dobra koji se sklanjaju (bezbijednosni aspekt sklanjanja, ekonomičnost i racionalnost postupka sklanjanja i sl.).

c) Odgovor – oporavak

Razvoj područja odgovora i oporavka i uspješnost postupka sklanjanja, odnosno daljeg zbrinjavanja izmještenih ili evakuisanih ljudi i materijalni dobara ovise o uspješnosti provedene preventive, pripravnosti i spremnosti, pogotovo u dijelu koji se tiče bezbjednosti postupka sklanjanja ljudi i ekonomičnosti postupka sklanjanja materijalnih dobara.

Za uspješnost odgovora u slučaju potrebe sklanjanja ljudi i materijalnih dobara, osim preduslova navedenih u području preventive i pripravnosti, neophodno je obezbijediti:

- potpunu logističku podršku postupku izmještanja, evakuacije i sklanjanja ljudi i materijalnih dobara (objekti za smještaj, transportna sredstva, organizacija transporta, prihvat i dr.),
- izmještanje i evakuaciju provoditi prema prioritetima, pri čemu prednost dati izmještanju ili evakuaciji ljudi kod kojih je, ili može biti, ugroženo zdravlje i životi,
- obezbijediti od uništenja ili otuđenja imovinu koja je predmet izmještanja, kao i one imovine koja se iz određenih razloga ne može izmjestiti,
- proriteno sa ugroženog područja planirati izmještanje materijalno–tehničkih sredstava čije bi zadržavanje u ugroženom području moglo pospješiti negativne efekte nesreće (opasni materijali),
- za potrebe izmještanja i evakuacije stalno držati prohodnim putne i druge komunikacije ili blagovremenom akcijom obezbijediti alternativu,
- sve mjere i akcije koje se planiraju i provode u području sklanjanja ljudi i materijalnih dobara moraju se provoditi na način koji kod ugroženog ili stradalog stanovništva ne proizvodi strah ili paniku.

Oporavak područja zahvaćenog prirodnom i drugom nesrećom, u smislu sklanjanja ljudi i materijalnih dobara, je složen i zahtjevan proces koji zahtjeva osmišljen planski pristup tom poslu, te je s toga posebnu pažnju potrebno posvetiti:

- stvaranju neophodnih bezbjednosnih i socio–ekonomskih uslova da se izmješteni ili evakuisani ljudi i materijalna dobra povrate u područja i u objekte u kojima su bili do momenta sklanjanja,
- stvaranju uslova da izmješteno ili evakuisano stanovništvo odmah po povratku u mjesta iz kojih su sklanjani mogu pristupiti izvršavanju redovnih poslova i obaveza, odnosno da se što brže integrišu u zajednicu,
- da se uredi i konzerviraju, ili privedu drugoj namjeni, objekti koji su korišteni za sklanjanje ljudi i materijalnih dobara,
- da se izvrši analiza efikasnosti postupka sklanjanja, te da se na bazi toga planiraju mjere poboljšanja stanja u toj oblasti.

d) Provedba

Za potrebe razvoja ovog strateškog pravca razvoja zaštite i spašavanja neophodno je uraditi slijedeća planska dokumenta:

- program sanacije, održavanja i korištenja postojećih javnih skloništa, uz primjenu principa dvonamjenskog korištenja,
- program održavanja i pomoći radi održavanja manjih skloništa u privatnom vlasništvu,
- program izgradnje i održavanja novih skloništa i drugih kapaciteta za sklanjanje ljudi i materijalnih dobara, uključujući i privremene objekte,
- donijeti plan upravljanja stalnim i privremenim skloništima u uslovima kada se koriste za potrebe sklanjanja ljudi i materijalnih dobara.

Izradom i realizacijom navedenih programa i plana dat će se odgovori i rješenja na pitanja i probleme navedene u tački 2.2. pod a, b i c ovog strateškog pravca razvoja.

e) Akcijski plan

Akcijski plan, a posebno njegovu dinamiku planiranja i realizacije, treba podesiti potrebama i mogućnostima Općine, te bi u tom smislu prioriteta bili iskazani na slijedeći način:

- dovesti postojeća skloništa i druge kapacitete za sklanjanje u stanje koje obezbijeduje mogućnost adekvatnog sklanjanja ljudi i materijalnih dobara,
- osposobiti snage i obezbijediti sredstva za potrebe sklanjanja ljudi i materijalnih dobara,

- izvršiti nabavku privremenih objekata za sklanjanje i pripremiti lokacije za potrebe njihovog postavljanja u slučaju potrebe,
- obezbijediti redovno ubiranje sredstava namijenjenih za izgradnju skloništa, te njihovo namjensko i racionalno korištenje,
- obezbijediti kontolu i zakonsko sankcionisanje pravnih i fizičkih lica koja pokušaju izbjeći obavezu izgradnje skloništa, a koja to pitanje ne riješe na drugi propisan način,
- programirati izgradnju novih skloništa, ili podršku pravnim i fizičkim licima koja vrše gradnju.

Nosioci ovog akcionog plana su:

- Općinsko vijeće i Načelnik Općine,
- Štab civilne zaštite i Služba civilne zaštite,
- Služba za urbanizam, građenje, katastar i imovinsko pravne poslove i Služba za inspekcijski nadzor.

2.2.3. Strateški pravac – Program planskog (dokumentacionog) i operativnog uređenja teritorije Općine Travnik

2.2.3.1. Presjek trenutnog stanja

Trenutno stanje u oblasti planskog i operativnog uređenja teritorije Općine Travnik i potrebe koje se javljaju u dvije međusobno povezane oblasti (planskoj i operativnoj) zahtijevaju da se razvoj ovog strateškog pravca, u planskom i operativnom smislu, planiraju koordinirano, vodeći računa o zakonskim, stručnim i drugim proceduralnim zahtjevima koje moraju ispuniti Program planskog uređenja teritorije i Program operativnog uređenja teritorije.

Stoga se i presjek stanja u jednoj i drugoj planskoj oblasti posmatraju skupa, s tim da se Programom zaštite i spašavanja ističu i određene specifičnosti svakog od predviđenih programa.

2.2.3.2. Presjek trenutnog stanja karakterističnog za plansko (dokumentaciono) uređenje teritorije Općine Travnik

Posljedice nastale ratom, loša ekonomska situacija i drugi faktori na određeno vrijeme su zaustavili ili usporili izradu prostorno – planske dokumentacije iz nadležnosti Općine, kao i viših oblika organizovanja države, što je u razvojnom i praktičnom smislu stvorilo i stvara niz složenih problema po Općinu Travnik i stanovništvo.

U takvim uslovima je došlo do veće pojave bespravne gradnje od strane fizičkih, ali i pravnih lica, koja nerijetko nanosi štetu planskom uređenju teritorije Općine i uzrokuje niz drugih problema.

Kada je u pitanju planiranje postavljanja objekta „opasnog ili štetnog sadržaja“ situacija je dosta složenija jer za veći dio tih potreba nisu planirane odgovarajuće lokacije, a prostorne mogućnosti općine u tom smislu su dosta ograničene i ne odgovaraju trenutnim potrebama.

2.2.3.3. Presjek trenutnog stanja karakterističnog za operativno uređenje teritorije Općine

Problemi istaknuti presjekom stanja u oblasti prostornog planiranja, ali i neodgovorno ponašanje pravnih i fizičkih lica u pogledu gradnje, upravljanja otpadom i provođenja drugih poslova uzrokovali su dosta složeno stanje u pogledu uređenja teritorije općine.

Procjene urađene za potrebe ovog planiranja ukazuju na veoma veliki broj tzv. divljih deponija raznih vrsta otpada na širem području općine, uzurpaciju zemljišta, nestručnu izgradnju puteva i objekata i druge pojave koje štete uređenju teritorije Općine Travnik, posebno sa aspekta zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara.

2.2.3.4. Područja razvoja zaštite i spašavanja

a) Prevencija i ublažavanje

Uporedo sa izradom Programa zaštite i spašavanja, u vezi sa razvojem područja zaštite i spašavanja u oblasti uređenja teritorije Općine Travnik – segment prostornog planiranja, urađeno je slijedeće:

- U skladu sa Zakonom o prostornom uređenju ("Službene novine SBK/KSB", broj 11/05) i Uredbe o jedinstvenoj metodologiji za izradu dokumenata prostornog uređenja ("Službene novine F BiH", broj 63/04) izrađen je i usvojen Prostorni plan općine Travnik za period 2003 – 2020. godine.

Kada je u pitanju razvoj područja preventive u oblasti prostornog planiranja, potrebno je uraditi slijedeće:

- donijeti Program sanacije bespravne gradnje za područje Općine Travnik,
- donijeti Program sanacije nestručno izgrađenih objekata (mostovi, potporni zidovi, objekti koji ugrožavaju ljude i materijalna dobra i sl.),
- u sklopu projekta GAP-a izraditi i implementirati lokalni Ekološki plan,

- donijeti Program sanacije privremenih i tzv. „divljih deponija“ otpada svih vrsta (komunalni, klaonički, industrijski, građevinski i dr.), te donijeti i druge planove i programe radi planskog uređenja oblasti koje nisu uređene posebnim planovima o kojima će biti riječi u Programu zaštite i spašavanja (npr. Program uređenja poljoprivrednog zemljišta).

Operativno planiranje i provođenje mjera prevencije i ublažavanja posljedica kod nesreća i opasnosti koje su već nastale, ili prijete da nastanu, potrebno je realizovati kroz redovne poslove općinskih službi i u suradnji sa nadležnim kantonalnim i federalnim ministarstvima, preduzećima i ustanovama.

U tom smislu je potrebno obezbijediti slijedeće:

- da se nadležnim kantonalnim i federalnim ministarstvima, preduzećima i ustanovama blagovremeno obezbijede informacije o stanju i problemima u oblasti zaštite i spašavanja za koju su nadležni (urbanizam i gradnja, uređenje vodotoka i sl.),
- da im se pruži neophodna pomoć i asistencija prilikom planiranja i provođenja preventivnih i operativnih mjera zaštite i spašavanja, te da ih se podstiče (insistira) na pravovremenu akciju,
- da se blagovremeno i stručno obave poslovi i zadaci koji mogu utjecati na razvoj područja preventive i ublažavanja posljedica od prirodnih i drugih nesreća, iz dijela nadležnosti Općine.

b) Pripravnost i spremnost

U uslovima kada zaprijeti nastanak, ili nastane prirodna ili druga nesreća veoma je važno znati koje naše slabosti mogu povećati negativno dejstvo i posljedice prirodnih i drugih nesreća, radi čega treba nastojati da se slabosti pravremeno otklone ili da se umanju njihov negativni uticaj.

Potpuna pripravnost i spremnost snaga i sredstava zaštite i spašavanja za adekvatno djelovanje u ovoj oblasti, u uslovima kada zaprijeti nastanak ili kada nastane prirodna ili druga nesreća, može se postići:

- blagovremenim planiranjem i provođenjem mjera uređenja teritorije Općine Travnik (uređenje u smislu prostornog planiranja i usklađivanja stanja na terenu sa tim planovima),
- pripremom snaga i sredstava na probleme i opasnosti koje mogu nastati prilikom planiranja i provođenja mjera zaštite i spašavanja zbog određenih naših slabosti,

- spremnošću da se traže alternativna rješenja za određene probleme, ili biranjem opcija koje će u uslovima prirodnih i drugih nesreća proizvesti manje štete po ljude i materijalna dobra,
- primjenom rješenja obuhvaćenih strateškim planiranjem određene oblasti i u praksi provjerenih stručnim i naučnim metodama planiranja, gradnje i uređenja teritorije.

c) Odgovor – oporavak

Efikasnost odgovora na prirodne i druge nesreće direktno ovisi od uređenosti teritorije Općine Travnik, posebno u dijelu koji se odnosi na:

- uređenje i održavanje šuma, poljoprivrednog zemljišta i vodotoka,
- izgrađenost i prohodnost putnih komunikacija i izgrađenost i održavanje odgovarajućih mostova, prelaza, propusta, brana i sl.,
- obučenost i uvježbanost snaga za zaštitu i spašavanje u vezi sa primjenom planskih rješenja iz određene oblasti i njihove spremnosti da prihvate i provedu alternativna rješenja iz te oblasti.

Zavisno od vrste i jačine prirodnih i drugih nesreća i posljedica koje su nastale njihovim djelovanjem, mjere oporavka područja zahvaćenog njihovim djelovanjem, u smislu prostornog planiranja, treba planirati i provoditi u skladu sa ranije stečenim iskustvima u vezi sa djelovanjem prirodnih i drugih nesreća, vodeći računa da se ista mogu brzo i efikasno prilagoditi novim uslovima i potencijalnim opasnostima.

Mjere oporavka područja zahvaćenog djelovanjem prirodnih i drugih nesreća, u smislu uređenja teritorije, a naročito u smislu prostornog planiranja područja, moraju obezbijediti:

- da se izbjegnu ili otklone greške i slabosti koje pojačavaju negativno dejstvo prirodnih i drugih nesreća,
- da se planiraju sistemske mjere koje će spriječiti nastajanje prirodnih ili drugih nesreća, ili će ublažiti njihov negativni uticaj na ljude i materijalna dobra,
- da su planirane mjere provodive, racionalne, ekonomične i prije svega bezbjedne, naročito kada se to odnosi na bezbjednost ljudi.

d) Provedba

Za potrebe razvoja ovog strateškog pravca razvoja zaštite i spašavanja neophodno je uraditi slijedeća planska dokumenta:

- Program izrade, usvajanja i primjene prostorno planske dokumentacije Općine Travnik,
- Program sanacije bespravne gradnje za područje Općine Travnik,
- Program sanacije nestručno izgrađenih objekata (mostovi, potporni zidovi, objekti koji ugrožavaju ljude i materijalna dobra i sl.),
- Program sanacije privremenih i tzv. „divljih deponija“ otpada svih vrsta (komunalni, klaonički, industrijski, građevinski i dr.), te druge planove i programe.

e) Akcijski plan

Akcijski plan, a posebno njegovu dinamiku planiranja i realizacije, treba podesiti potrebama i mogućnostima Općine.

Nosioci ovog akcionog plana su:

- Općinsko vijeće i Načelnik općine,
- Služba za urbanizam, građenje, katastar i imovinsko pravne poslove,
- Služba za zajedničke i komunalne poslove i Služba za inspekcijski nadzor, a po potrebi i druge općinske službe u određenim fazama realizacije Programa.

2.2.4. Strateški pravac – Program uređenja i održavanja šuma i šumskog zemljišta

2.2.4.4. Presjek trenutnog stanja

Usljed posljedica nastalih ratom, transformacijom vlasništva i načina upravljanja šumama i šumskim zemljištem, složeno je stanje u pogledu očuvanja kapaciteta zdravih šuma.

Nekontrolisana sječa, dijelom nestručno iskorištavanje, uzgoj i zaštita šuma znatno su ugrozili uzgoj i očuvanje šumskog potencijala na području Općine Travnik, čime je poremećena prirodna ravnoteža.

Nadalje, loše obrađeni drvni asortimenti, neadekvatno izvlačenje, sakupljanje, lagerovanje i iskorištavanje drvnih asortimenata doprinosi formiranju vještačkih nanosa i bara u rijekama, do mjere kada predstavljaju ozbiljnu opasnost po bezbjednost ljudi i materijalnih dobara koji se nalaze uz vodotoke.

Šuma i šumsko zemljište pretvaraju se u područja u kojima se najčešće javljaju negativne pojave odlaganja raznih vrsta otpada, nedozvoljenog iskorištavanja šumskih bogatstava, krivolova i sl., a postojeća zakonska regulativa i sistem kontrole i

sankcionisanja ovakvih pojava pokazuje niz slabosti u borbi protiv tih pojava, bez obzira da li se radi o šumama u državnoj ili privatnoj svojini.

Pored toga veliki dio šumskog zemljišta je kontaminiran minama i neeksplozivnim ubojnim sredstvima, a znatan dio šumskog potencijala (naročito u prijedjelima visokih šuma) oštećen je i ugrožen ratnim dejstvima (municija, granate, otrovi) i drugim pojavama (potkornjaci), što slabi njihov razvoj, umanjuje prirast i slabi očekivane ekonomske potencijale od planskog iskorištavanja šuma.

2.2.4.5. Područje razvoja zaštite i spašavanja

a) Prevencija i ublažavanje

Uzimajući u obzir činjenicu da su poslovi uzgoja, zaštite i iskorištavanja šuma u nadležnosti nadležnog kantonalnog i federalnog ministarstva, te da se radi o izuzetnom prirodno – ekonomskom bogatstvu koje ima veliki značaj za život i razvoj na području Općine, razvoju područja prevencije i ublažavanja posljedica mogućih štetnih djelovanja po šume i šumsko bogatstvo potrebno je posvetiti posebnu pažnju.

Normativno pravna uređenost uzgoja, zaštite i iskorištavanja šuma obuhvaćena je:

- Zakonom o šumama Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 20/02, 29/03 i 37/04),
- Zakonom o šumama Srednjobosanskog kantona („Službene novine Srednjobosanskog kantona“, broj: 14/02),
- propisima iz oblasti zaštite i spašavanja: Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 39/03 i 22/06) i
- Zakonom o zaštiti od požara Srednjobosanskog kantona („Službene novine Srednjobosanskog kantona“, broj: 11/02), te drugim podzakonskim aktima.

U sklopu razvoja područja preventive i ublažavanja posljedica nastanka i djelovanja prirodnih i drugih nesreća na šume i šumsko bogatstvo, ŠPD Srednjobosanske šume je realizovalo slijedeće:

- izrađena je Šumsko–privredna osnova (osnova za upravljanje i gospodarenje šumama) koja se uz određene probleme provodi,
- redovno se izrađuju godišnji planovi gospodarenja šumama, koji se u cijelosti ne provode dosljedno planiranom,
- izrađuju se nerealni i neusklađeni planovi zaštite šuma od požara, koji su radi toga teško provodivi.

U području razvoja preventive i ublažavanja posljedica djelovanja prirodnih i drugih nesreća na šume i šumsko bogatstvo, u cijelosti nisu realizovane slijedeće mjere preventivne zaštite:

- nije izvršeno uređenje šuma i održavanje uređenog stanja u šumama, na način predviđen Pravilnikom FBiH o sadržaju planova zaštite šuma od požara („Službene novine Federacije BiH“, broj: 21/04), posebno u dijelu koji se odnosi na prokres šuma i održavanje šumskih požarnih puteva,
- nisu formirane i opremljene adekvatne snage za gašenje šumskih požara (preduzetne vatrogasne jedinice), niti je taj posao povjeren specijalizovanom pravnom licu,
- na adekvatan način (u planskom i izvedbenom smislu) nije riješeno pitanje vodozaštitnih zona i zabrane sječe šume u tim zonama,
- nije na adekvatan način riješeno pitanje obavljanja poslova uzgoja, zaštite i iskorištavanja šuma u zonama ugroženim minama i graničnim zonama minskih zona,
- u izvedbenom smislu, na odgovarajući način nije riješeno pitanje sveobuhvatnog prikupljanja obrađenih drvnih asortimenata, njihovo izvlačenje, lagerovanje, tako da zaostalo drvo (celulozno, panjevi i sl.) predstavljaju potencijalnu opasnost po same šume, ali i vodotoke.

b) Pripravnost i spremnost

Razvoj ovog područja zaštite i spašavanja direktno ovisi o kvalitetu gospodarenja i upravljanja šumama u državnoj i privatnoj svojini, kvalitetu provođenja preventivnih mjera zaštite i organizacije, opremljenosti i uvježbanosti snaga za zaštitu šuma od prirodnih i drugih nesreća.

Pripravnost i spremnost za djelovanje (odgovor) na opasnosti nastale djelovanjem prirodnih i drugih nesreća postignut će se:

- rješavanjem spornih pitanja i problema istaknutih u području preventive i ublažavanja posljedica djelovanja prirodnih i drugih nesreća, u smislu uzgoja, zaštite i iskorištavanja šuma u skladu sa pozitivnim zakonskim i podzakonskim propisima,
- planskim i operativnim uređenjem šuma i šumskog zemljišta i izdvajanjem (sječom) stabala koja mogu biti uzrokom pojave i širenja štetnih pojava,
- čišćenjem i održavanjem prohodnim šumskih puteva i požarnih puteva i staza,

- deminiranjem površina kontaminiranih minama i blagovremenim uklanjanjem neeksplozivnih ubojnih sredstava i drugih opasnih materijala i materija iz šuma i sa šumskog zemljišta,
- opremanjem i uvježbavanjem snaga za zaštitu šume (za sanaciju i zaštitu od požara, dekontaminaciju i sl.), te drugim redovnim i vanrednim mjerama.

c) Odgovor – oporavak

U uslovima kada dođe do ugrožavanja šuma i šumskog zemljišta djelovanjem poznatih i nepoznatih prirodnih i drugih nesreća, blagovremen i stručan odgovor predstavlja ključ uspjeha preduzetih mjera i postupaka.

Uzgoj, zaštita i iskorištavanje šuma u nadležnosti su Srednjobosanskog kantona i Federacije BiH, pa se tako najznačajniji dio mjera zaštite, u smislu odgovora i oporavka, trebaju planirati na tom nivou.

Međutim, zbog izuzetno velikog prirodno–ekonomskog šumskog potencijala i njegovog značaja za život i razvoj na području Općine, općinske snage i sredstva za zaštitu šuma trebaju biti uključene u sve faze planiranja i realizacije planova zaštite šuma od djelovanja prirodnih i drugih nesreća, s tim da se mjere odgovora naročito baziraju na:

- planiranje i provođenje mjera odgovora na opasnosti koje već ugrožavaju ili prijete da ugroze šume i šumsko zemljište (nekontrolisana sječa, nekontrolisano odlaganje otpada i sl.),
- strategijsko planiranje deminiranja šuma i njihovog uređenja nakon obavljenog postupka deminiranja,
- planiranje pravovremenih stručnih mjera kod pojave zagađenja i oboljenja šuma i šumskog zemljišta.

d) Provedba

Za potrebe razvoja ovog strateškog pravca razvoja zaštite i spašavanja neophodno je ostvariti punu koordinaciju i saradnju sa nadležnim kantonalnim i federalnim ministarstvima, preduzećima i upravama s ciljem da se obezbijedi:

- realno planiranje i dosljedna primjena šumsko-privredne osnove za područje Općine Travnik,
- realno planiranje i dosljedna primjena godišnjih planova gospodarenja šumama,
- realno planiranje i dosljedna primjena Plana zaštite šuma od požara, sa ravnomjernijom raspodjelom tereta u vezi sa gašenjem šumskih požara i realnijom

raspodjelom pokriva troškova za gašenje požara, što uključuje i troškove priprema za gašenje,

- adekvatno uređenje šuma, šumskih i požarnih puteva, te puna mobilnost i efikasnost svih snaga i sredstava namijenjenih za zaštitu i spašavanje šuma.

Mjere zaštite šuma od požara obraditi u sklopu Plana zaštite od požara Općine Travnik, a ostale neophodne mjere u sklopu drugih planova zaštite i spašavanja općine (klizanje i odronjavanje tla, plan deminiranja i sl.).

e) Akcijski plan

Izradu akcijskog plana uraditi u suradnji sa nadležnim kantonalnim i federalnim ministarstvima, preduzećima i upravama, vodeći računa da se realno planiraju i blagovremeno izvršavaju planske obaveze iz dijela nadležnosti Općine Travnik, te da se uporno inzistira na realizaciji planskih i drugih obaveza iz dijela nadležnosti kantonalnih i federalnih ministarstava, preduzeća i uprava.

Nosioci ovog akcionog plana su:

- Općinsko vijeće i Načelnik općine,
- Služba za razvoj, privredu i vanprivredu,
- Služba za zajedničke i komunalne poslove, a po potrebi i druge službe općine, mjesne zajednice i vlasnici šuma (fizička lica i pravna lica).

2.2.5. Strateški pravac – Program uređenja i održavanja poljoprivrednog zemljišta

2.2.5.4. Presjek trenutnog stanja

Stanje uređenosti, održavanja i korištenja poljoprivrednog zemljišta u privredne i druge svrhe veoma je otežano, obzirom na posljedice izazvane ratnim djelovanjem (prekopavanje, miniranje, neobrađivanje i sl.), tako da danas imamo velike, ranije obradive poljoprivredne površine koje su neobrađene i zapuštene.

Česte zloupotrebe i neplanska izgradnja doprinose uzurpaciji poljoprivrednog zemljišta, njegovom pretvaranju u građevinsko i dr. zemljište, čime se umanjuje potencijal zajednice da proizvede poljoprivredne proizvode za svoje potrebe.

Neuređenost i neodržavanje poljoprivrednog zemljišta, izloženog djelovanju oborinskih i plavnih voda, djelovanju klizišta i drugih štetnih pojava i materija predstavljaju poseban problem i izazov za razvoj područja preventivne zaštite poljoprivrednog i drugog zemljišta od djelovanja prirodnih i drugih nesreća.

Općina Travnik, u smislu šire društvene zajednice, danas je siromašnija za velike površine ranije obradivog poljoprivrednog i drugog zemljišta, radi čega mora planski i strategijski urediti ovu oblast, s ciljem da se sačuva postojeće poljoprivredno zemljište, te da se odgovarajućim mjerama i postupcima dobiju nove obradive poljoprivredne površine.

2.2.5.5. Područja razvoja zaštite i spašavanja

a) Prevencija i ublažavanje

Uzimajući u obzir činjenicu da su poslovi uređenja i održavanja poljoprivrednog zemljišta u nadležnosti nadležnog kantonalnog i federalnog ministarstva i vlasnika zemljišta (individualni poljoprivredni proizvođači i preduzeća), te da se radi o izuzetnom prirodno-ekonomskom bogatstvu koje ima veliki značaj za život i razvoj na području općine, razvoju područja prevencije i ublažavanja posljedica mogućih štetnih djelovanja po ovo bogatstvo potrebno je posvetiti posebnu pažnju.

Normativno pravna uređenost obuhvaćena je:

- Zakon o poljoprivrednom zemljištu Federacije BiH ("Službene novine federacije BiH", broj: 2/98),
- set okolinskih zakona Federacije BiH,
- set okolinskih zakona Srednjobosanskog kantona i druge zakonske i podzakonske propise.

U smislu razvoja područja prevencije radi uređenja i zaštite poljoprivrednog i drugog zemljišta na području općine Travnik, potrebno je poduzeti slijedeće:

- sačiniti detaljnu analizu stanja uređenosti i iskorištenosti poljoprivrednog i drugog zemljišta za potrebe bavljenja poljoprivrednom proizvodnjom,
- sačiniti detaljnu analizu (procjenu) ugroženosti poljoprivrednog zemljišta djelovanjem prirodnih i drugih nesreća i drugih štetnih pojava,
- na bazi predhodne dvije analize sačiniti Program uređenja, održavanja i korištenja poljoprivrednog zemljišta u privatnoj, državnoj ili drugoj svojini, koji realizovati u suradnji sa vlasnicima zemljišta i nadležnim kantonalnim i federalnim ministarstvima,
- donijeti i provesti Program spriječavanja nekontrolisane uzurpacije i korištenja poljoprivrednog i drugog zemljišta u svrhe koje nisu usko vezane za poljoprivrednu djelatnost,
- donijeti i provesti planove zaštite poljoprivrednog zemljišta od štetnog dejstva prirodnih i tehničkih pojava (zaštita od požara, zaštita od udara grada, plavljenja i sl.).

b) Pripravnost i spremnost

Puna pripravnost i spremnost za djelovanje u slučaju potrebe zaštite poljoprivrednog i drugog zemljišta od štetnog dejstva prirodnih i drugih nesreća će se postići na slijedeći način:

- realnom procjenom stanja uređenosti i iskorištenosti poljoprivrednog i drugog zemljišta kao i poduzimanje mjera i aktivnosti da se takvo stanje poboljša i unaprijedi,
- planskim mjerama uređenja i stvaranja novih poljoprivrednih površina, na kojima će se obavljati proizvodnja poljoprivrednih proizvoda,
- realno procjenjivanje opasnosti koje prijete da ugroze poljoprivredno zemljište i usjeve te adekvatno reagovanje na opasnosti planskim i drugim mjerama,
- organizovanje snaga i sredstva za provođenje preventivnih i operativnih mjera zaštite poljoprivrednog i drugog zemljišta od djelovanja prirodnih i drugih nesreća te drugih štetnih pojava,
- planiranje i provođenje preventivnih i operativnih mjera uređenja, korištenja i održavanja poljoprivrednog zemljišta, angažovanje stručnih lica te korištenje naučnih metoda i oslanjajući na provjerena rješenja u praksi.

c) Odgovor – oporavak

Odgovor snaga zaštite i spašavanja i drugih redovnih službi na prijetnju ili posljedice prirodnih i drugih nesreća je složen i dosta zahtjevan postupak, kako u uslovima kada zaprijeti nastajanje prirodne i druge nesreće, tako i u uslovima kada ona nastane.

Iz tog razloga svaki odgovor mora biti ranije isplaniran, na odgovarajući način testiran i provjeren i usaglašen sa nadležnim stručnim organima, vlasnicima zemljišta i drugima.

Razvoj područja odgovora na prirodne i druge nesreće treba planirati i sprovoditi u skladu sa nadležnostima određenih nivoa vlasti, te u skladu sa potrebama i mogućnostima društvene zajednice, vodeći računa o prioritetima prije poduzimanja odgovora kao mjere.

Prilikom određivanja prioriteta za razvoj područja odgovora i kod samog odgovora, neophodno je:

- prioritet kod zaštite dati zaštititi visokokvalitetnog poljoprivrednog zemljišta i zemljišta od čijeg prinosa ovisi određeno područje ili zajednica,

- planiranje i provođenje mjera zaštite organizovati na način koji neće proizvesti dugoročno štetne posljedice po druga područja i privredne oblasti,
- obezbijediti snage i sredstva za djelovanje u uslovima prirodnih i drugih nesreća, te ih rasporediti u skladu sa potrebama sistema zaštite i spašavanja.

Oporavak poljoprivrednog i drugog zemljišta od djelovanja prirodnih i drugih nesreća, je složen i ekonomski zahtijevan proces, te ga je stoga potrebno realizovati fazno (prema prioritetima) i koordinirano, s tim da mjerama oporavka prioritarno treba obezbijediti:

- da se zaustavi ili ublaži proces daljeg zagađivanja ili uništenja poljoprivrednog i drugog zemljišta,
- da se provede postupak sanacije koji će na najbolji mogući način oporaviti poljoprivredno i drugo zemljište, ili područje koje je zahvaćeno djelovanjem prirodnih i drugih nesreća,
- da se obezbijedi nastavak poljoprivredne proizvodnje, čak i u slučaju sa određenim izmjenama u smislu promjene kulture, korištenja dijela ranije obradivog zemljišta i sl.

d) Provedba

Za potrebe razvoja ovog strateškog pravca razvoja zaštite i spašavanja neophodno je ostvariti punu koordinaciju i saradnju sa nadležnim kantonalnim i federalnim ministarstvima, preduzećima i upravama, s ciljem da se obezbijedi:

- realno sagledavanje stanja, planiranje i provođenje mjera koje će obezbijediti realizaciju ovog strateškog pravca razvoja zaštite i spašavanja i u konačnici efikasnu zaštitu poljoprivrednog i drugog zemljišta od djelovanja prirodnih i drugih nesreća,
- ravnomjernu raspodjelu obaveza i poslova u vezi sa razvojem zaštite i spašavanja poljoprivrednog zemljišta,
- planiranje i izvršavanje obaveza u vrijeme kada će obezbijediti najbolji efekat.

Planiranje i provođenje svih mjera (prevencije i ublažavanja, pripravnosti i spremnosti, odgovora i oporavaka) mora ići postupno i koordinirano, što će se urediti posebnim programima i planovima.

e) Akcijski plan

Izradu akcijskog plana uraditi u suradnji sa nadležnim kantonalnim i federalnim ministarstvima, preduzećima i upravama, vodeći računa da se realno planiraju i blagovremeno izvršavaju planske obaveze iz dijela nadležnosti Općine Travnik, te da se uporno inzistira na realizaciji planskih i drugih obaveza iz dijela nadležnosti kantonalnih i federalnih ministarstava, preduzeća i uprava.

Nosioci ovog akcionog plana su:

- Općinsko vijeće i Načelnik općine,
- Služba za razvoj, privredu i vanprivredu,
- Služba za zajedničke i komunalne poslove, a po potrebi i druge službe Općine, mjesne zajednice i vlasnici zemljišta (pravna i fizička lica).

2.2.6. Strateški pravac – Program zaštite od potresa

2.2.6.4. Presjek trenutnog stanja

Teritorija Travnika spada u seizmički relativno aktivnu zonu. Generalno gledano ovo područje je tektonski vezano za veliki rasjed Zemljine kore koji od sjeverne Indije (Himalaji) preko teritorije Irana, Turske i Grčke (istočni Mediteran) te prelazi južnim dijelom teritorije gdje skreće ka sjeverozapadu. Pored ovog globalnog rasjeda, postoji nekoliko značajnih regionalnih rasjeda (Bugojanski, Višegradski, Neretvanski i Banjalučki) duž svih ovih rasjeda mogu se generirati zemljotresi razorne jačine.

Na teritoriji Općine Travnik gotovo svakodnevno se javljaju zemljotresi intenziteta manjeg od III stepena Merkalijeve skale, koje registruju samo instrumenti. Snažniji zemljotresi su relativno rijetki. Dubina hipocentra se kreće od 5 do 25 km. Od tog broja svake godine bude dva do tri zemljotresa koji mogu izazvati osjetljivo podrhtavanje tla ili nanijeti manju materijalnu štetu na građevinskim objektima. Od 1990. godine, to jest od kada se na ovom području zemljotresti instrumentalno registruju, zabilježeno je 85 zemljotresa čija magnituda je bila preko 3,0 Rihtera ili intenzitet veći od V stepeni Merkalijeve skale, odnosno to su zemljotresi koji su izazvali materijalne štete.

2.2.6.5. Područja razvoja zaštite i spašavanja

a) Prevencija i ublažavanje

Mjere prevencije u smislu normativno – pravnog uređenja oblasti zaštite od potresa trebaju se planirati i provoditi u skladu sa ustavnim nadležnostima organa vlasti, a osnov i pretpostavke za njihovo planiranje i provođenje, naročito su definisani:

- Zakon o prostornom uređenju ("Službene novine SBK/KSB", broj 11/05),
- Zakon o građenju ("Službene novine SBK/KSB", br. 11/05),

- Zakonom o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća Federacije BiH,
- standardima i operativnim procedurama iz oblasti gradnje objekata i drugim stručnim mjerama.

U ovom području, u smislu normativno – pravnog uređenja oblasti, neophodno je uraditi slijedeće:

- normativno – pravno i operativno urediti efikasniji način upravljanja i održavanja objekata starije gradnje, naročito onih u zajedničkog ili nedefinisanog vlasništva,
- pooštriti uslove gradnje u trusnim područjima, a po potrebi u nekim područjima potpuno zabraniti gradnju,
- detaljnije urediti način uklanjanja dotrajalih objekata i objekata koji nekontrolisanim rušenjem mogu nanijeti štetu po ljude i materijalna dobra.

b) Pripravnost i spremnost

Mjere pripravnosti i spremnosti za djelovanje u uslovima pojave opasnosti od potresa direktno ovise o provođenju kratkoročnih i dugoročnih mjera prevencije, a naročito onih iz oblasti prostornog planiranja, gradnje i održavanja objekata, zatim od organizovanosti i obučenosti stanovništva koje je ugroženo djelovanjem potresa.

Pripravnost i spremnost za djelovanje u slučaju potresa obezbijediti kroz:

- formiranje, obučavanje i osposobljavanje snaga za djelovanje u uslovima potresa, njihovo opremanje i mobilno držanje,
- provođenje planskih mjera upravljanja objektima i u objektima,
- mjere predviđanja i spriječavanja djelovanja popratnih pojava oblika nesreća u uslovima kada zaprijeti ili nastane opasnost od potresa (rušenje objekata, strujni udari i dr.),
- planiranjem sklanjanja ljudi i materijalnih dobara iz područja ugroženih potresom bez nepotrebnog rizika,
- obezbjeđenje područja od mogućih zloupotreba (pljačka, krađa, paljevine i sl.).

c) Odgovor – oporavak

Mjerama odgovora na opasnost od pojave potresa potrebno je spriječiti, ili ublažiti pojavu popratnih pojava oblika nesreća (strujni udari, opasnosti od rušenja i dr.), te

stvoriti neophodne uslove za normalizaciju života i rada u ugroženom području, s tim da te mjere težišno treba planirati i usmjeriti na:

- pronalazak i spašavanje postradalih ljudi i izmještanje neoštećenih materijalnih dobara,
- rasklanjanje ruševina i pročišćavanje komunikacija i drugih objekata neophodnih za normalizaciju prilika,
- procjenjivanje objekata i pojava koji mogu ugroziti ljude i materijalna dobra i njihovo saniranje ili uklanjanje,
- zbrinjavanje postradalih ljudi (smještaj, ishrana, liječenje i dr),
- asanaciju terena i druge mjere koje za cilj imaju normalizaciju prilika na području pogođenom potresom.

d) Provedba

Za potrebe razvoja ovog strateškog pravca razvoja zaštite i spašavanja neophodno je ostvariti punu koordinaciju i saradnju sa nadležnim kantonalnim ministarstvima, preduzećima i upravama, s ciljem da se obezbijedi:

- striktna primjena zakonskih i podzakonskih propisa i standarda iz oblasti prostornog planiranja, gradnje i održavanja objekata,
- efikasna saradnja i kordinacija svih učesnika i kontrolnih organa vezanih za poslove prostornog planiranja, gradnje i održavanja objekata,
- finansijska sredstva za sanaciju ili uklanjanje objekata koji već sada, u smislu nekontrolisanog rušenja, predstavljaju opasnost po ljude i materijalna dobra.

e) Akcijski plan

Nosioci ovog akcionog plana su:

- Općinsko vijeće i Načelnik općine,
- Služba za urbanizam, građenje, katastar i imovinsko pravne poslove,
- Služba za inspekcijski nadzor, a po potrebi i druge službe Općine, preduzeća i drugi.

2.2.7. Strateški pravac – Program uređenja izvorišta i vodotoka i zaštita od poplava

2.2.7.4. Presjek trenutnog stanja

Općina Travnik je veoma bogata izvorištima i vodama za piće od kojih su, u smislu vodosnadbijevanja, najznačajnija izvorišta: Ugar, Ugrić, Šantić, Goleš, Bašbunar, Plava voda, Trebišnjica i Gorčevica.

Uređenje i zaštita izvorišta, izgradnja, održavanje i upravljanje objektima za vodosnadbijevanje, kontrola i održavanje kvalitete vode još uvijek nisu u dovoljnoj mjeri uređeni sistemskim mjerama nadležnih državnih organa, a ti nedostaci naročito se ogledaju u slijedećem:

- nepostojanju jedinstvenog registra izvorišta i objekata za vodosnadbijevanje, sa podacima ko upravlja istim,
- nepostojanja operativnih odluka o zaštiti izvorišta i vodotoka od negativnih pojava,
- nepostojanju operativnih odluka i planova za održavanje i korištenje objekata za vodosnadbijevanje koji obezbijavaju ispunjavanje standarda u pogledu kvaliteta vode,
- neprovođenju pozitivnih zakonskih propisa u vezi sa ispuštanjem štetnih materija i tečnosti u vodotoke, te u vezi sa drugim pojavama koje štete izvorištima i vodotocima,
- korita potoka i rijeka su neuređena, vrlo često zatrpana raznim vrstama otpada i izložena nelegalnoj i nestručnoj eksploataciji riječnih bogatstava.

2.2.7.5. Područja razvoja zaštite i spašavanja

a) Prevencija i ublažavanje

Područje prevencije i ublažavanja posljedica u oblasti uređenja izvorišta i vodotoka i zaštite od poplave, u smislu normativno – pravnog uređenja, djelimično je uređena kroz Zakon o vodama Federacije BiH („Sužbene novine Federacije BiH“ broj 70/06), Pravilnik o higijenskoj ispravnosti vode za piće („Službeni list SFRJ“ broj 33/87 – preuzeti propis), Uredba o vrstama i sadržaju planova zaštite od štetnog djelovanja voda („Sužbene novine Federacije BiH“ broj 26/09).

Mjere prevencije potrebno je težišno usmjeriti na:

- donošenje operativnih odluka o zaštiti izvorišta i vodotoka od negativnih pojava, te odluka i planova za održavanje i korištenje objekata za vodosnadbijevanje,

- na uspostavljanje jedinstvenog registra izvorišta i objekata za vodosnabdijevanje, sa podacima ko upravlja istim,
- donošenje planova uređenja korita potoka i rijeka i planova odbrane od poplave,
- osposobljavanje i opremanje službi za kontrolu i održavanje izvorišta i objekata za vodosnabdijevanje,
- u sklopu građevinsko – tehničkih mjera planirati rekonstrukciju, izmještanje i izgradnju objekata za vodosnabdijevanje (izmještanje iz trusnih područja i područja ugroženih drugim štetnim pojavama).

b) Pripravnost i spremnost

Pripravnost i spremnost za djelovanje u ovoj oblasti podrazumijeva predhodno detaljno poznavanje stanja na terenu, organizovane i uvježbane redovne i vanredne snage za djelovanje u slučaju ugroženosti, obezbjeđene pravne, finansijske i druge pretpostavke za provođenje preventivnih i operativnih mjera.

Spremnost u ovoj oblasti težišno se osigurava se kroz:

- racionalno, ekonomično i ekološki prihvatljivo korištenje vodenih resursa,
- zaštitu izvorišta i vodotoka od svih štetnih pojava koje može izazvati čovjek svojim djelovanjem i onih koje prouzrokuju prirodne i druge nesreće,
- kontinuirano djelovanje stručnih službi zaduženih za kontrolu kvaliteta vode,
- informisanje građana o mjerama koje se poduzimaju i razlozima njihovog poduzimanja, te efektima koji se očekuju od tih mjera.

c) Odgovor – oporavak

Planske mjere odgovora i oporavka, u slučajevima kada dođe do ugrožavanja izvorišta i vodotoka djelovanjem prirodnih i drugih nesreća ili se desi poplava, u smislu odgovora neophodno je usmjeriti na:

- poduzimanje mjera koje će spriječiti pojavu popratnih pojava oblika nesreća (klizanje tla, plavljenje, širenje štetnih materija i sl.),
- zabrane upotrebe onečišćene vode i obezbjeđivanje alternativnih izvora snabdijevanja vodom,

- čišćenje i uklanjanje naplavljenog materijala uz vodotoke i mjere optimalnog uređenja ugroženih izvorišta radi umanjenja posljedica nesreće,
- uređenje korita rijeka i potoka radi usmjeravanja vode u ista na mjestima gdje je promjenjen njihov tok.

Mjere oporavka od posljedica nastalih ugrožavanjem izvorišta i vodotoka ili djelovanjem poplave potrebno je provoditi uz učešće stručnih lica iz oblasti u kojima će se planirati kratkoročne i dugoročne mjere oporavk (poljoprivreda, vodoprivreda, šumarstvo, zaštita okoliša i dr.), a način djelovanja, snage i sredstva planirati posebnim operativnim i strategiskim planovima.

d) Provedba

Za potrebe razvoja ovog strateškog pravca razvoja zaštite i spašavanja neophodno je ostvariti punu koordinaciju i saradnju sa nadležnim kantonalnim i federalnim ministarstvima, preduzećima i upravama, s ciljem da se obezbijedi:

- realno sagledavanje stanja, planiranje i provođenje mjera koje će obezbijediti realizaciju ovog strateškog pravca razvoja zaštite i spašavanja i u konačnici efikasnu zaštitu izvorišta i vodotoka od djelovanja prirodnih i drugih nesreća,
- ravnomjernu raspodjelu obaveza i poslova u vezi sa razvojem zaštite i spašavanja izvorišta i vodotoka od djelovanja prirodnih i drugih nesreća ,
- planiranje i izvršavanje obaveza u vrijeme kada će obezbijediti najbolji efekat.

e) Akcijski plan

Izradu akcijskog plana uraditi u suradnji sa nadležnim kantonalnim i federalnim ministarstvima, preduzećima i upravama, vodeći računa da se realno planiraju i blagovremeno izvršavaju planske obaveze iz dijela nadležnosti Općine Travnik, te da se uporno insistira na realizaciji planskih i drugih obaveza iz dijela nadležnosti kantonalnih i federalnih ministarstava, preduzeća i uprava.

Nosioci ovog akcionog plana su:

- Općinsko vijeće i Načelnik općine,
- Služba i Štab cvivilne zaštite
- Služba za zajedničke i komunalne poslove, a po potrebi i druge službe Općine, mjesne zajednice i vlasnici zemljišta u zoni izvorišta i vodotoka (pravna i fizička lica).

2.2.8. Strateški pravac – Program sistemskog rješavanja pojave i djelovanja klizišta i drugih sličnih pojava

2.2.8.4. Presjek trenutnog stanja

Postoji više različitih faktora koji negativno utječu na pojavu i aktiviranje klizišta, pojavu odrona i drugih sličnih pojava koje ugrožavaju ljude i materijalna dobra.

Na širem području Općine Travnik zabilježen je veći broj prirodnih i vještačkih klizišta, slučajeva odronjavanja tla i drugih štetnih pojava, koje najčešće nastaju u blizini naseljenih mjesta, vodotoka, putnih komunikacija, šumskih prokresa i goleti, a koja svojim djelovanjem nanose ili su već nanijela štetu po materijalna dobra.

Poseban problem predstavlja klizište "crvena zemlja" koje se pojavilo i još uvijek se širi u području sela Brajkovići, gdje su nepoznati uzroci pojavljivanja klizišta, površina koju zahvata i potencijalne opasnosti koje prijete ljudima i materijalnim dobrima.

Nadalje, nestručno zasjecanje zemljišta koje se provodi prilikom gradnje objekata i putnih komunikacija uzrokuje pojavu većeg broja odrona gotovo uz sve putne pravce koji prolaze kroz područje Općine Travnik.

Postoji potreba da se hitno pristupi planskom uređenju ove oblasti i da se ovi problemi stave pod kontrolu nadležnih državnih organa i preduzeća.

2.2.8.5. Područja razvoja zaštite i spašavanja

a) Prevencija i ublažavanje

U cilju sprječavanja aktiviranja klizišta ili ublažavanja posljedica njihovog djelovanja poduzeto je slijedeće:

- u suradnji sa Federalnim zavodom za geologiju pokrenut je postupak uspostavljanja katastra klizišta (ručna i elektronska verzija),
- Odlukom Općinskog vijeća Travnik o komunalnom redu propisan su način i uslovi izgradnje, održavanja i eventualnog prekopavanja putnih komunikacija,
- pooštrene su mjere u vezi sa uzgojem, zaštitom i iskorištavanjem šuma i zabranom sječe koja uzrokuje pojavi klizišta i odrona.

U sklopu dugoročnih mjera prevencije vezanih za aktiviranje i djelovanje klizišta potrebno je poduzeti slijedeće:

- normativno pravno i operativno definisati način uređenja trusnih područja i način uređenja i održavanja izvorišta i vodotoka, naročito u trusnim i brdsko–planinskim područjima Općine,

- definisati mjere zabrane sječe stabala ili preoravanja površina u zonama poznatih aktivnih klizišta i zonama u kojima bi potencijalno moglo doći do aktiviranja klizišta,
- prostorno–planskom dokumentacijom definisati zone privremene ili stalne zabrane gradnje objekata u zonama aktivnih ili potencijalno aktivnih klizišta,
- sistemski kontrolisati i sankcionisati sve pojave koje doprinose aktiviranju klizišta ili koje pojačavaju njihovo štetno dejstvo,
- ispitati uzroke klizanja tla u zoni zvanoj „crvena zemlja“, te na bazi tih rezultata planirati mjere ublažavanja ili spriječavanja posljedica klizanja tla,
- organizovati, obučiti i uvježbati snage, te obezbijediti sredstva za provođenje preventivnih i operativnih mjera zaštite od klizanja i odronjavanja tla.

b) Pripravnost i spremnost

Pripravnost i spremnost za djelovanje u uslovima aktiviranja klizišta, a naročito u uslovima kada njihovim aktiviranjem dođe do ugrožavanja ljudi i materijalnih dobara direktno ovisi o provođenju kratkoročnih i dugoročnih mjera prevencije i ublažavanja.

Kada zaprijeti opasnost od aktiviranja klizišta, ili dođe do njegovog aktiviranja, mjere pripravnosti i spremnosti se moraju planirati i usmjeriti na:

- blagovremeno izmještanje ljudi i materijalnih dobara iz područja ugroženih klizanjem ili većim odronjavanjem tla,
- otklanjanje uzroka koji su doveli do klizanja ili odronjavanja i preduzimanje mjera koje imaju za cilj da ublaže prijeteću opasnost,
- spriječavanje štetnog djelovanja popratnih pojava oblika nesreće, te na preduzimanje i drugih adekvatnih mjera.

c) Odgovor – oporavak

Mjerama odgovora na opasnost od klizanja i odronjavanja tla potrebno je stvoriti neophodne uslove za normalizaciju života i rada u ugroženom području, s tim da te mjere treba planirati i usmjeriti na:

- čišćenje i osposobljavanje putnih komunikacija i druge infrastrukture zatrpene, oštećene ili uništene djelovanjem klizišta ili odrona,
- izmještanje i osposobljavanje nadzemnih i podzemnih vodova ugroženih djelovanjem klizišta i većih odrona (vodovodi, kanalizacije, PTT i dr.),

- uređenje oštećenog građevinskog, poljoprivrednog i šumskog zemljišta ugroženog djelovanjem klizišta i odrona u mjeri koja zadovoljava osnovne potrebe stanovništva.

Mjerama oporavka od klizanja i odronjavanja tla potrebno je stvoriti dugoročne uslove za život i rad u ugroženom području, te spriječiti ili ublažiti svaku eventualnu pojavu opasnosti od klizanja ili odronjavanja tla.

Razvoj područja oporavka postići kroz programe uređenja građevinskog, šumskog i poljoprivrednog zemljišta, odnosno programe i projekte njihovog korištenja u ekonomske svrhe. U ovom dijelu naročitu pažnju posvetiti oporavku područja zvanog „crvena zemlja“.

d) Provedba

Za potrebe razvoja ovog strateškog pravca razvoja zaštite i spašavanja neophodno je ostvariti punu koordinaciju i saradnju sa nadležnim kantonalnim i federalnim ministarstvima, preduzećima i upravama, s ciljem da se obezbijedi:

- izrada jedinstvenog registra aktivnih klizišta i izrada procjene o mogućnostima i opasnostima od aktiviranja novih klizišta i većih odrona,
- usaglašavanje zakonskih i podzakonskih propisa, strategija i planova kojima će se dugoročno definisati način sanacije aktivnih klizišta i preduzimanje preventivnih mjera radi sprječavanja njihove pojave i djelovanja,
- kontinuirano ekonomično finansiranje preventivnih i operativnih mjera sanacije klizišta.

e) Akcijski plan

Izradu akcijskog plana uraditi u suradnji sa nadležnim kantonalnim i federalnim ministarstvima, preduzećima i upravama, vodeći računa da se realno planiraju i blagovremeno izvršavaju planske obaveze iz dijela nadležnosti Općine Travnik, te da se uporno insistira na realizaciji planskih i drugih obaveza iz dijela nadležnosti kantonalnih i federalnih ministarstava, preduzeća i uprava.

Nosioci ovog akcionog plana su:

- Općinsko vijeće i Načelnik općine,
- Služba za urbanizam, građenje, katastar i imovinsko pravne poslove,
- Služba i Štab civilne zaštite, a po potrebi i druge službe Općine, mjesne zajednice i vlasnici zemljišta (pravna i fizička lica).

2.2.9. Strateški pravac – Program zaštite od požara

2.2.9.4. Presjek trenutnog stanja

Općina Travnik ugrožena je pojavom veoma velikog broja manjih požara u naseljenim mjestima i industrijskim objektima, te požarima koji nastaju na poljoprivrednim i šumskim površinama i u šumama.

Odgovornost za njihovo sprječavanje i gašenje podijeljena je između općinskih i kantonalnih organa, te pravnih i fizičkih lica. Teret preventivne, a naročito operativne, zaštite od požara neravnomjerno je raspoređen i uglavnom je u izvedbenom i finansijskom smislu oslonjen na Općinu Travnik, koja te poslove realizuje preko Teritorijalne vatrogasne jedinice.

Preduzetne i dobrovoljne vatrogasne jedinice nisu dobro razvijene ili uopće ne postoje, čak ni u preduzećima koja bi po opisu i obimu poslova kojima se bave iste morale imati u stanju koje zadovoljava njihove potrebe zaštite od požara.

2.2.9.2. Područja razvoja zaštite i spašavanja

a) Prevencija i ublažavanje

Kada su u pitanju mjere prevencije, u smislu normativno–pravnog uređenja poslova zaštite od požara, ova oblast je uređena:

- Zakonom o zaštiti od požara Srednjobosanskog kantona („Službene novine Srednjobosanskog kantona“, br. 11/02 i 12/05),
- Odlukom Općinskog vijeća Travnik o formiranju Teritorijalne vatrogasne jedinice („Službene novine Općine Travnik“, broj 24/04) i
- Odlukom Općinskog vijeća Travnik o uspostavljanju Komande odbrane Općine od požara („Službene novine Općine Travnik“, broj 7/07).

U parlamentarnoj proceduri se nalazi nacrt Zakona o zaštiti od požara Federacije BiH koji u strateškom i organizacionom smislu bitno drugačije predviđa uređenje oblasti zaštite od požara Federacije BiH, a samim time i Općine Travnik.

b) Pripravnost i spremnost

Mjere pripravnosti i spremnosti za djelovanje u uslovima pojave opasnosti od požara direktno ovise o provođenju kratkoročnih i dugoročnih mjera prevencije, a naročito onih iz oblasti prostornog planiranja, gradnje i održavanja objekata, zatim od poštivanja i provođenja saobraćajnih propisa, organizovanosti i obučenosti stanovništva koje je ugroženo djelovanjem požara i drugih faktora.

Pripravnost i spremnost za djelovanje u slučaju požara obezbijediti kroz:

- predhodno blagovremeno i adekvatno provođenje mjera prevencije, naročito kod izgradnje i održavanja objekata, uređenja i održavanja poljoprivrednog zemljišta, šuma i šumskog zemljišta i dr.,
- razvijanje snaga i obezbjeđivanje sredstava namijenjenih za preventivnu i operativnu zaštitu od požara,
- striktno provođenje zakonskih i podzakonskih propisa koji uređuju oblast zaštite od požara,
- obučavanje i osposobljavanje stanovništva za samozaštitu i uzajamnu zaštitu od požara,
- modernizacijom opreme i sredstava namijenjenih za preventivnu i operativnu zaštitu od požara i držanjem iste u ispravnom i funkcionalnom stanju.

c) Odgovor – oporavak

Mjerama odgovora na opasnost od pojave požara potrebno je spriječiti njegovo daljnje širenje (stavljanje požara pod kontrolu), spriječiti ili ublažiti pojavu popratnih pojava oblika nesreća (strujni udari, eksplozije, opasnosti od rušenja i dr.), te stvoriti neophodne uslove za normalizaciju stanja u ugroženom području, s tim da te mjere težišno treba planirati i usmjeriti na:

- stavljanje požara pod kontrolu jedinica za gašenje,
- otvaranje puteva i prolaza za bezbjedno izmještanje ili evakuaciju ugroženog stanovništva i izmještanje pokretne imovine,
- zaštitu objekata od posebnog interesa,
- zaštitu ili izmještanja materijala koji mogu pospješiti negativan efekat požara,
- osiguranje objekata i područja od mogućih zloupotreba,
- poduzimanje i drugih mjera koje za cilj imaju normalizaciju stanja u ugroženom području.

Mjere oporavka su dugoročne operativno–stručne mjere koje se treba provoditi uz učešće stručnih lica i službi iz oblasti koja je bitna za uspješno provođenje programa oporavka požarom pogođenih površina.

d) Provedba

Za potrebe razvoja ovog strateškog pravca razvoja zaštite i spašavanja neophodno je ostvariti punu koordinaciju i saradnju sa nadležnim kantonalnim ministarstvima, preduzećima i upravama, s ciljem da se obezbijedi:

- striktna primjena zakonskih i podzakonskih propisa i standarda iz oblasti prostornog planiranja, gradnje i održavanja objekata, uzgoja i zaštite šuma i zaštite od požara,
- ravnomjernija raspodjela tereta kod provođenja preventivnih i operativnih mjera zaštite od požara (upotreba ljudstva, tehnike i sredstava),
- efikasna saradnja i kordinacija svih učesnika i kontrolnih organa vezanih za poslove prostornog planiranja, gradnje i održavanja objekata, uzgoja i zaštite šuma i zaštite od požara.

e) Akcijski plan

Akcijskim planovima posebno je potrebno obraditi slijedeće:

- reorganizaciju sistema za zaštitu od požara Općine Travnik u uslovima stupanja na snagu novog Zakona o zaštiti od požara Federacije BiH,
- izradu i tempo implementacije Plana zaštite od požara Općine,
- modernizaciju, opremanje i uvježbavanje jedinica za gašenje požara,
- razvoj dobrovoljnog vatrogastva.

Nosioci ovog akcionog plana su:

- Općinsko vijeće i Načelnik općine,
- Teritorijalna vatrogasna jedinica Travnik, dobrovoljne i preduzetne vatrogasne jedinice,
- Služba za civilnu zaštitu, a po potrebi i druge službe Općine.

2.2.10. Strateški pravac – Program zaštite od rudarskih nesreća

2.2.10.4. Presjek trenutnog stanja

Na području općine Travnik egzistira Rudnik mrkog uglja "Abid Lolić" koji proizvodnju obavlja u podzemnoj eksploataciji, to jest jamskim kopom .

U jami "Grahovčići" izvode se radovi na otvaranju rezervi uglja, pripremi i kopanju uglja.

Jama "Grahovčići" spada u metansku jamu srednjeg inteziteta izdvajanja metana (CH₄) bez evidentiranih naglih velikih izboja ovog plina, ali sa povećanjem dubine otkopavanja u ovoj jami, ovo stanje može se pogoršati.

Osim metana ustanovljeni su i drugi opasni plinovi (CO, CO₂, NO₂ , SO₂ i sl.) i isti ne predstavljaju veću opasnost ako se drže pod kontrolom.

Redovno se vrši kontrola svih plinova, svakodnevno ručno pomoću instrumenata, stalno sa metanometrijskom centralom i sedmično laboratorijski uz prethodno uzimanje uzoraka na mjestima potencijalnih opasnosti .

Jama "Grahovčići" proglašena je kao opasna od ugljene prašine, zbog čega se uzorci na eventualnu eksplozivnost obrađuju laboratorijski, međutim, u rudniku postoji opasnost od naglog prodora podzemnih voda, kao i opasnost od jamskih požara (endogenog ili egzogenog porijekla).

U toku 2006. godine u Rudniku "Abid Lolić" Bila desila se rudarska nesreća od upale metana u kojoj je smrtno stradao jedan rudar, a 20-tak rudara lakše i teže povrijeđeno.

2.2.10.5. Područja razvoja zaštite i spašavanja

a) Prevencija i ublažavanje

Rudnik mrkog uglja "Abid Lolić" Bila posjeduje Plan odbrane i spašavanja od skupnih opasnosti i udesa koji se mogu dogoditi u jami "Grahovčići" pregledan i odobren od strane federalnog inspektora za rudarstvo, isti se stalno ažurira sa pomijeranjem lokacije radova i pomijeranja mjesta i eventualnog načina otkopavanja. U Planu se redovno obrađuju sve potencijalne opasnosti, definišu postupci i putevi za povlačenje ljudi i opreme, sa zaduženjima odgovornih osoba za povlačenje radnika iz potencijalno ugroženih zona.

b) Pripravnost i spremnost

Mjere pripravnosti i spremnosti za djelovanje u uslovima pojave opasnosti od rudarskih nesreća direktno ovise o provođenju kratkoročnih i dugoročnih mjera prevencije,

a naročito onih iz oblasti planiranja proizvodnje rude, gradnje i održavanja objekata u rudniku, zatim od organizovanosti i obučenosti radnika koji su ugroženi djelovanjem rudarskih nesreća.

Pripravnost i spremnost za djelovanje u slučaju rudarskih nesreća obezbijediti kroz:

- stalno obučavanje i osposobljavanje snaga za djelovanje u uslovima opasnosti, njihovo opremanje i mobilno držanje,
- provođenje planskih mjera upravljanja objektima u rudniku,
- mjere predviđanja i spriječavanja djelovanja popratnih pojava oblika nesreća u uslovima kada zaprijeti ili nastane opasnost od rudarskih nesreća (rušenje, strujni udari, eksplozije i dr.),
- planiranjem sklanjanja ljudi i materijalnih dobara iz područja ugroženih nesrećom,
- obezbjeđenje područja od mogućih zloupotreba (pljačka, krađa, paljevine i sl.).

c) Odgovor – oporavak

Mjerama odgovora na opasnost od pojave rudarskih nesreća potrebno je spriječiti, ili ublažiti pojavu popratnih pojava oblika nesreća (strujni udari, eksplozije, opasnosti od rušenja i dr.), te stvoriti neophodne uslove za normalizaciju stanja u ugroženom području, s tim da te mjere težišno treba planirati i usmjeriti na:

- pronalazak i spašavanje postradalih ljudi i izmještanje neoštećenih materijalnih dobara,
- rasklanjanje ruševina i pročišćavanje komunikacija i drugih objekata neophodnih za normalizaciju prilika,
- procjenjivanje objekata i pojava koji mogu ugroziti ljude i materijalna dobra i njihovo saniranje ili plansko uklanjanje,
- zbrinjavanje postradalih ljudi (smještaj, ishrana, liječenje i dr),
- sanaciju stanja u rudniku i druge mjere koje za cilj imaju normalizaciju prilika na području pogođenom nesrećom,
- utvrđivanje uzroka nastanka nesreće i posljedica koje je nanijela.

d) Provedba

Razvoj ovog strateškog pravca, u planskom i izvedbenom smislu, treba ići preko nadležnih kantonalnih i federalnih ministarstava i preduzeća, s tim da Općina Travnik treba biti uključena i treba uporno insistirati da se preventivne i operativne mjere zaštite u rudnicima provode blagovremeno i u mjeri koja obezbjeđuje potpunu sigurnost ljudi i materijalnih dobara i normalno funkcionisanje procesa proizvodnje.

e) Akcijski plan

Nosioci ovog akcionog plana su:

- Općinsko vijeće i Načelnik općine,
- Služba za razvoj, privredu i vanprivredu,
- Služba za inspekcijski nadzor, a po potrebi i druge službe Općine i
- Rukovodstvo rudnika.

2.2.11. Strateški pravac – Program sistemskog upravljanja otpadom

2.2.11.4. Presjek trenutnog stanja

Upravljanje otpadom (komunalnim, farmaceutskim, građevinskim, industrijskim, a naročito klaoničkim) na području Općine Travnik nije riješeno na način „neškodljiv po čovjeka i okolinu“, jer na teritoriji Općine postoje tzv „divlje deponije“ otpada koje već sada ugrožavaju zdravlje ljudi i zagađuju okolinu. Organizovano prikupljanje i odvoz komunalnog otpada još uvijek nije uspostavljano na cijelom području općine, a i tamo gdje jeste određeni broj pravnih i fizičkih lica još uvijek nije uključen u taj proces.

Problemi u vezi sa upravljanjem industrijskim i farmaceutskim otpadom još uvijek nisu u cijelosti sagledani i analizirani, s tim da se pouzdano može konstatovati da upravljanje tim vrstama otpada nije u cijelosti pod kontrolom nadležnih državnih organa i službi.

2.2.11.5. Područja razvoja zaštite i spašavanja

a) Prevencija i ublažavanje

Kada su u pitanju mjere prevencije u smislu normativno–pravnog uređenja poslova upravljanja otpadom ova oblast je uređena:

- Zakon o upravljanju otpadom ("Službene novine FBiH", broj 33/03),
- Zakon o upravljanju otpadom ("Službene novine SBK/KB", broj 4/05),

- Odlukom Općinskog vijeća Travnik o komunalnom redu ("Službene novine Općine Travnik, br. 11/06 i 5/07) i drugim odlukam Vijeća.

U narednom planskom periodu, u smislu normativno–pravnog i prostornog uređenja ove oblasti, u sklopu preventivnih mjera potrebno je uraditi slijedeće:

- insistirati na izmjeni neprimjenjivih zakonskih i podzakonskih odredbi koji na nivou Federacije BiH i Srednjobosanskog kantona uređuju ovu oblast,
- prostorno-planskom dokumentacijom Općine i Srednjobosanskog kantona predvidjeti lokacije za tretiranje (deponovanje, industrijska obrada i sl.) otpada za koji nisu iznađena druga adekvatna rješenja,
- odlukama Općinskog vijeća propisati uslove za tretiranje određenih vrsta otpada na teritoriji Općine Travnik, u dijelu za koji je nadležna Općina,
- planirati efektivni stalni nadzor i kontrolu nad poslovima koji se tiču tretiranja otpada na području Općine Travnik, uz obezbijedene adekvatnih sankcija za pravna i fizička lica koja otpad ne budu tretirali u skladu sa propisanim standardima i procedurama ,
- obezbijediti združenu, ekonomski prihvatljivu i stabilnu finansijsku konstrukciju za potrebe strateškog i operativnog upravljanja otpadom.

b) Pripravnost i spremnost

Mjere pripravnosti i spremnosti za djelovanje u uslovima pojave opasnosti nastalih nekontrolisanim upravljanjem otpadom (kada dođe do zagađivanja vode, zemljišta i vazduha) direktno ovise o provođenju kratkoročnih i dugoročnih mjera prevencije.

Za uspjeh u području pripravnosti i spremnosti neophodno je:

- osposobiti redovne i vanredne snage za djelovanje u uslovima ugroženosti nekontrolisanim načinom upravljanja otpadom,
- obezbijediti im odgovarajuće uslove za rad, uključujući i odgovarajuću opremu i sredstva, odnosno dostatna finansijska sredstva,
- planirati vanredne mjere upravljanja otpadom ili mjere stavljanja nastalog stanja pod kontrolu, te u tom smislu prostorno planskom dokumentacijom predvidjeti odgovarajuće lokacije, groblja, skladišta i druge objekte za privremeno deponovanje nekontrolisano odloženog otpada.

c) Odgovor – oporavak

Mjerama odgovora na opasnost od nekontrolisanog upravljanja otpadom potrebno je spriječiti, ili ublažiti pojavu popratnih pojava oblika nesreća (širenje i raznošenje otpada, pojava zaraznih bolesti, zagađenja vode i dr.), te stvoriti neophodne uslove za normalizaciju života i rada u ugroženom području, s tim da te mjere težišno treba planirati i usmjeriti na:

- stavljanje pod kontrolu nastupajuće opasnosti uz stručno upravljanje mjerama odgovora s ciljem da se spriječi postupak otklanjanja jedne štete a da se pri tom uzrokuje pojava mnogo većih i dugoročno opasnijih šteta (provođenjem posebnog operativno–stručnog plana),
- plansko prikupljanje, transport i adekvatno privremeno ili trajno deponovanje nekontrolisano odloženog otpada,
- adekvatno tretiranje (obrada, dekontaminacija ili čišćenje) zemljišta, objekata ili vodotoka kontaminiranih nekontrolisanim odlaganjem otpada.

Mjere oporavka su dugoročne operativno–stručne mjere koje treba provoditi uz učešće stručnih lica i službi iz oblasti koja je bitna za uspješno provođenje programa oporavka zagađene vode, vazduha, zemljišta i drugih površina.

d) Provedba

Za potrebe razvoja ovog strateškog pravca razvoja zaštite i spašavanja neophodno je ostvariti punu koordinaciju i saradnju sa nadležnim kantonalnim ministarstvima, preduzećima i upravama, s ciljem da se obezbijedi:

- striktna primjena zakonskih i podzakonskih propisa i standarda iz oblasti upravljanja otpadom,
- efikasna saradnja i koordinacija svih učesnika i kontrolnih organa vezanih za poslove upravljanja otpadom,
- izradu jedinstvenog registra lokacija na kojima je nekontrolisano deponovan otpad i operativnog plana sanacije,
- na bazi realnih pretpostavki planirati lokacije i objekte za potrebe upravljanja otpadom, te obezbijediti njihovu gradnju ili uređenje.

e) Akcijski plan

Izradu akcijskih planova pristupiti u suradnji sa nadležnim kantonalnim ministarstvima, preduzećima i upravama, vodeći računa da se realno planiraju i

blagovremeno izvršavaju planske obaveze iz dijela nadležnosti Općine Travnik, te da se uporno insistira na realizaciji planskih i drugih obaveza iz dijela nadležnosti kantonalnih ministarstava, preduzeća i uprava.

Akcijske planove obavezno uraditi za potrebe:

- izrade prostorno–planske dokumentacije kojom se određuju lokacije za deponije otpada, ili za lociranje objekata u kojima će se tretirati otpad,
- planiranja izgradnje, uređenja i održavanja lokacija i objekata u kojima se tretira otpad,
- sanacije tzv „divljih deponija otpada“ svih vrsta,
- sanacije stanja nastalog nekontrolisanim odlaganjem otpada na poljoprivrednom, šumskom i drugom zemljištu, u vodotocima i uz vodotoke, te na drugim lokacijama (mjere oporavka).

Nosioci ovog akcionog plana su:

- Općinsko vijeće i Načelnik općine,
- Služba za urbanizam, građenje, katastar i imovinsko pravne poslove,
- Služba za zajedničke i komunalne poslove, a po potrebi i druge službe Općine, preduzeća i drugi.

2.2.12. Strateški pravac – Program zaštite od mina i neeksploziviranih ubojnih sredstava

2.2.12.4. Presjek trenutnog stanja

Veliki broj i rasprostranjenost na širokom području Općine, često i na nepoznatim lokacijama, različitih vrsta minskih polja i grupe mina koje su postavljene u toku rata, a koja nisu u potpunosti označena, predstavljaju opasnost po živote i zdravlje ljudi, materijalnih dobara i životinja.

Pojava mina može se očekivati i na površinama koje nisu bile u zoni borbenih dejstava, prvenstveno kao rezultat izvršenja krivičnih djela (protuzakonito postavljanje), ili zbog nemara i nesavjesnosti lica koja bacaju mine i NUS na javne površine i druga mjesta, što ima elemente krivičnog djela.

Pojava velikog broja neeksploziviranih ubojnih sredstava zabilježena je i može se još uvijek očekivati na cjelokupnom teritoriju Općine. Neeksplozivirana ubojna sredstva se često nalaze ispod površine zemlje (neeksplozivirane granate većih kalibara, trombloni i sl.)

i kao takva predstavljaju nepoznatu i stalnu opasnost po građane, ali i njihovu imovinu, kao i imovinu državnih organa i preduzeća.

2.2.12.5. Područja razvoja zaštite i spašavanja

a) Prevencija i ublažavanje

Kada su u pitanju mjere prevencije, u smislu normativno–pravnog uređenja poslova zaštite od mina i neeksplozivnih ubojnih sredstava, ova oblast je uređena:

- Zakonom o deminiranju Bosne i Hercegovine („Službene novine BiH“, broj 5/02),
- Standardima i operativnim procedurama za deminiranje i uklanjanje neeksplozivnih ubojnih sredstava BH MAC,
- Strategijom deminiranja BiH,
- Zakonom o zaštiti i spašavanju i drugim zakonskim i podzakonskim propisima koji uređuju oblast upravljanja imovinom, gradnju, planiranje proizvodnje, mjere zaštite na radu i dr.

b) Pripravnost i spremnost

Mjere pripravnosti i spremnosti za djelovanje u uslovima kada već postoji realna opasnost po ljude i materijalna dobra od mina i neeksplozivnih ubojnih sredstava treba ojačati:

- detaljnim označavanjem minskih polja, „čuvanjem“ i održavanjem znakova upozorenja na opasnost od mina,
- obukom stanovništva i njihovim privikavanjem da žive i rade uz područja kontaminirana minama,
- mjerama zabrane kretanja i obavljanja privredne i druge djelatnosti u zonama visokog rizika,
- obukom i uvježbavanjem snaga za pružanje pomoći licima ugroženim minama i neeksplozivnim ubojnim sredstvima.

c) Odgovor – oporavak

Mjere odgovora na postojeću opasnost od minskih polja i neeksplozivnih ubojnih sredstava već su uslijedile kroz Strategiju deminiranja Bosne i Hercegovine, planove i projekte deminiranja Općine Travnik, ali ih je neophodno ubrzati i ojačati:

- pojačanim planskim otkrivanjem, obilježavanjem, uklanjanjem i uništavanjem mina i neeksplozivnih ubojnih sredstava.

- obezbjeđivanjem značajnijih sredstava za deminiranje i većim angažovanjem državnih deminerskih timova na području Općine (timovi za deminiranje civilne zaštite i vojni timovi),
- izviđanjem i reizviđanjem radi adekvatnog i bezbjednog smanjenja ukupne rizične površine na području Općine.

Mjere oporavka u područjima ugroženim minama i neeksplodiranim ubojnim sredstvima (nakon uklanjanja istih) planirati u sklopu posebnih stručnih mjera oporavka šumskog i poljoprivrednog zemljišta i vodotoka, te njihovog privođenja funkciji i namjeni.

d) Akcijski plan

Akcijskim planovima potrebno je obraditi slijedeće:

- način ažuriranja podataka o minskim poljima i neeksplodiranim ubojnim sredstvima,
- izradu projekata i liste prioriteta za deminiranje područja Općine,
- izradu Strategije deminiranja područja Općine,
- izradu planova deminiranja i uklanjanja neeksplodiranih ubojnih sredstava,
- uređenje i oporavak područja ranije kontaminiranih minama.

Nosioci ovog akcionog plana su:

- Općinsko vijeće i Načelnik općine,
- Služba za civilnu zaštitu,
- Služba za urbanizam, građenje, katastar i imovinsko pravne poslove, a po potrebi i druge službe Općine.

2.2.13. Strateški pravac – Podrška programima koje razvija Srednjobosanski kanton od općeg su interesa za Program razvoja zaštite i spašavanja Općine Travnik

2.2.13.1. Presjek trenutnog stanja

U skladu sa ustavnim i zakonskim nadležnostima Srednjobosanski kanton, prema finansijskim i drugim mogućnostima planira i povodi razvoj područja zdravstvene zaštite stanovništva, zdravstvene zaštite životinja bilja i namirnica biljnog i životinjskog porijekla, programa RHB zaštite i programa obezbjeđenja robnih rezervi.

Stanje u ovim oblastima ne obezbjeđuje potpunu zaštitu ljudi, životinja i materijalnih dobara ugroženih pojavom bolesti i zaraznih bolesti, RHB zračenja, niti zadovoljava potrebe rezervi hrane, lijekova i drugih namirnica.

Problemi su naročito izraženi kod pojave zaraznih bolesti životinja, naročito onih koji se sa životinja prenose na ljude. Kapaciteti sa kojima raspolaže Srednjobosanski kanton, a time i Općina Travnik, za rano otkrivanje, dijagnosticiranje, liječenje ili iskorjenjivanje ovih bolesti ne zadovoljavaju potrebe Kantona i Općine, te ih je iz tog razloga potrebno razvijati združenim snagama i sredstvima.

2.2.13.2. Područja razvoja zaštite i spašavanja

a) Prevencija i ublažavanje

Mjere prevencije u smislu normativno–pravnog uređenja ovih oblasti planiraju se i provode u skladu sa ustavnim nadležnostima organa vlasti, a osnov i pretpostavke za njihovo planiranje i provođenje, naročito su definisane:

- Zakonom o zdravstvenoj zaštiti Federacije BiH ("Službene novine FBiH", broj 29/97),
- Zakonom o zdravstvenoj zaštiti Srednjobosanskog kantona ("Službene novine SBK/KSB", broj: 13/00, 13/02 i 13/03),
- Zakonom o veterinarstvu ("Službene novine FBiH", broj 46/00),
- Zakonom o federalnim robnim rezervama ("Službene novine FBiH", broj 46/99) i drugim zakonskim i podzakonskim propisima.

b) Pripravnost i spremnost

Ograničeni materijalno–finansijski, prostorni i infrastrukturni kapaciteti Srednjobosanskog kantona i Općine Travnik neophodni za provođenje preventivnih i operativnih mjera zdravstvene zaštite stanovništva, zdravstvene zaštite životinja, bilja i namirnica biljnog i životinjskog porijekla, te provođenje programa RHB zaštite ukazuju na potrebu da se ti nedostaci kompenziraju boljom organizacijom poslova i kvalitetnijom i ekonomičnijom upotrebom stručnog kadra, sredstava i opreme koji trenutno stoje na raspolaganju.

Punu pripravnost i spremnost za djelovanje radi zaštite života i zdravlja ljudi i životinja potrebno je postići:

- inzistiranjem na uspostavljanju racionalne organizacije službi zaduženih za redovnu i vanrednu zaštitu zdravlja ljudi na području Srednjobosanskog kantona i utjecajem na racionalizaciju te organizacije na području Općine Travnik,

- inzistiranju na uspostavljanju odgovarajuće organizacije poslova vezanih uz evidenciju životinja, provođenje preventivnih i operativnih mjera zaštite životinja, otkrivanje, liječenje ili iskorjenjivanje zaraznih bolesti i dr.,
- formiranjem, popunjavanjem, obučavanjem i uvježbavanjem snaga za provođenje mjera iz dijela nadležnosti Općine i podržavanje snaga iz dijela nadležnosti Srednjobosanskog kantona,
- striktnom primjenom zakonskih i podzakonskih propisa i standarda iz oblasti zaštite života i zdravlja ljudi i životinja i namirnica biljnog i životinjskog porijekla.

c) Odgovor – oporavak

Mjere odgovora na postojeću opasnost od ugrožavanja zdravlja i života ljudi i životinja i namirnica biljnog i životinjskog porijekla već su uslijedile kroz Program suzbijanja, liječenja i iskorjenjivanja zaraznih bolesti i druge programe i strategije koje se tiču preventivne i operativne zaštite života i zdravlja ljudi i životinja na nivou Federacije BiH i Srednjobosanskog kantona, ali ih je neophodno ubrzati i ojačati:

- sistemskim prikupljanjem i obradom podataka o oboljenjima građana i pojavama koje bi mogle uzrokovati obolijevanje većeg broja istih, odnosno adekvatnim mjerama odgovora na te opasnosti,
- sistemskim prikupljanjem i obradom podataka o oboljenjima životinja i pojavama koje bi mogle uzrokovati obolijevanje većeg broja istih, odnosno adekvatnim mjerama odgovora na te opasnosti,
- adekvatnim liječenjem svih oboljelih ljudi i životinja,
- pravovremenim neškodljivim uklanjanjem životinja čije liječenje ili zadržavanje nije preporučeno stručnim nalazima i mišljenjima.

Oporavak oboljelih ljudi, u smislu dugoročnog oporavka i povećanja stepena sposobnosti stanovništva od posljedica nastalih ratom i drugim nesrećama, planirati sistemskim mjerama šire društvene zajednice u oblastima zdravstvene zaštite, ali i u jednako bitnim oblastima proizvodnje i prometa hrane, zaštite okoline, omogućavanja redovnih i besplatnih periodičnih kontrola i dr.

d) Akcijski plan

Nosioci ovog akcionog plana su:

- Općinsko vijeće i Načelnik Općine,
- Služba za civilnu zaštitu,
- Služba za razvoj, privredu i vanprivredu, a po potrebi i druge službe Općine.

III POGLAVLJE

3. POSEBNI DOKUMENTI PROGRAMA RAZVOJA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA

U ovom poglavlju daju se strateška opredjeljenja i obrađuju sva pitanja bitna za organizovanje i funkcionisanje sistema zaštite i spašavanja na području Općine, polazeći od trenutnog stanja organizovanosti zaštite i spašavanja.

Stanje organizovanosti i opredjeljenja u smislu unaprijeđenja tog stanja prikazano je u slijedećim posebnim dokumentima:

1. Zaključci iz Procjene ugroženosti Općine Travnik,
2. Stanje organizovanosti civilne zaštite i dostignuti nivo razvoja zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća,
3. Preventivne mjere zaštite i spašavanja koje će se primjenjivati,
4. Ciljevi, zadaci i način ostvarivanja zaštite i spašavanja sa smjericama za organizovanje snaga i sredstava civilne zaštite - snaga zaštite i spašavanja,
5. Osnovi za izradu programa obučavanja i osposobljavanja za zaštitu i spašavanje,
6. Smjernice za istraživačku i razvojnu djelatnost od značaja za zaštitu i spašavanje,
7. Pregled očekivanih troškova sa izvorima finansiranja.

3.1. ZAKLJUČCI IZ PROCJENE UGROŽENOSTI OPĆINE TRAVNIK

Procjenom ugroženosti Općine Travnik analizirane su mogućnosti pojave i djelovanja prirodnih i drugih nesreća na teritoriji općine Travnik, na bazi koje su i istraženi i preporučeni mogući pravci razvoja sistema zaštite i spašavanja.

U osnovnoj Procjeni ugroženosti i dijelu u kojem je izvršeno ažuriranje definisani su slijedeći zaključci:

- a) Općina Travnik može biti ugrožena djelovanjem svih vrsta prirodnih, tehničko-tehnoloških i drugih nesreća, s tim da je moguća veća ugroženost od: poplava, sniježnih nanosa, epidemija i epizootija, klizanja i odronjavanja tla, požara, prelijevanja prirodnih akumulacija/prirodnih uvala, zagađenjem zemljišta i vazduha te nesrećama u drumskom saobraćaju i eksplozijama, velikim snježnim nanosima, gradom, ledom, rudarskim i drugim nesrećama.
- b) Već postoji vrlo ozbiljna ugroženost od mina i neeksplodiranih ubojnih sredstava, koja se neće moći otkloniti u kratkom vremenskom periodu, ali se posljedice moraju izbjeći ili ublažiti, jer je broj lica stradalih od mina veoma velik.
- c) Sistemsko rješenje neškodljivog deponovanja komunalnog, klaoničkog, farmaceutskog, građevinskog i drugog otpada još ne postoji.
- d) Popunjenost, opremljenost, obučenost i uvježbanost štabova, službi i povjerenika civilne zaštite za provođenje mjera zaštite i spašavanja, na određenim nivoima organizovanja, je nedovoljna.
- e) Uposlenici Općine nisu dovoljno upućeni i educirani za provođenje obaveza iz dijela nadležnosti općinskih službi uprave u sklopu provođenja preventivnih i operativnih mjera zaštite i spašavanja.
- f) Proces kadrovskog i materijalnog popunjavanja štabova, službi i povjerenika civilne zaštite mora se ubrzati, ali se paralelno mora obezbijediti funkcionisanje sistema zaštite i spašavanja.
- g) Finansiranje mjera zaštite i spašavanja mora biti prioritet Općine i u obimu znatno većem nego do sada, i to obezbjeđivanjem posebnih sredstava iz budžeta, prikupljanjem sredstava po osnovu posebne naknade za zaštitu i spašavanje, sredstvima iz budžeta Kantona i Federacije, sredstvima donacija i na drugi način.

3.2. STANJE ORGANIZOVANOSTI CIVILNE ZAŠTITE I DOSTIGNUTI NIVO RAZVOJA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA OD PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA

Na osnovu procjene rizika i opasnosti kao i dosadašnjih iskustava, u skladu sa Procjenom ugroženosti teritorije Općine Travnik od prirodnih i drugih nesreća planirano je organizovanje slijedećih snaga:

- Općinski štab civilne zaštite,
- Operativni centar civilne zaštite,
- Mjesni štabovi civilne zaštite,
- Službe zaštite i spašavanja,
- Povjerenici civilne zaštite.

Struktura snaga za zaštitu i spašavanje i njihova trenutna popunjenost (lična formacija) iskazana je u slijedećim obrascima:

3.2.1. Pregled popune štabova civilne zaštite (obrazac CZ 1)

R/ br.	KO JE I KADA DONIO ODLUKU O FORMIRANJU ŠTABA?	NAZIV ŠTABA			POPUNJENOST			STRUČNA SPREMA				NAPOMENA
		KŠ CZ	OŠ CZ	ŠCZMZ	Po forma ciji	Popunj eno	Nije popunj eno	VSS	VŠS	SSS	NSS	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1.	Načelnik Općine											
2.	01-44-2021/06 od 10.10.2006.		Travnik		11	11	0	6	1	4	0	
3.	Načelnik Općine											
4.	01-44-1-1057/07 od 10.09.2007.			Centar	7	7	0	3	0	4	0	
5.	01-44-1-1058/07 od 19.09.2007.			Dolac	5	5	0	0	0	5	0	
6.	01-44-1-1059/07 od 19.09.2007.			Turbe	7	7	0	0	1	6	0	
7.	01-44-1-1060/07 od 19.09.2007.			Vlašićkog platoa	5	5	0	0	0	5	0	
8.	01-44-1-1061/07 od 19.09.2007.			Mehurić	5	5	0	0	0	5	0	
9.	01-44-1-1062/07 od 19.09.2007.			Nova Bila	5	5	0	0	0	5	0	
10.	01-44-1-1063/07 od 19.09.2007.			Rudnik Bila	5	5	0	0	1	4	0	
11.	01-44-1-1064/07 od 19.09.2007.			Guča Gora	5	5	0	0	0	5	0	
12.	01-44-1-1065/07 od 19.09.2007.			Kalibunar	5	5	0	0	0	5	0	
13.	01-44-1-1066/07 od 19.09.2007.			Karaula	5	5	0	0	0	5	0	
14.	01-44-1-1067/07 od 19.09.2007.			Gornja Bila	5	5	0	0	0	4	1	
UKUPNO					70	70	0	9	3	57	1	

3.2.2. Pregled popune povjerenika civilne zaštite po naseljenim mjestima i drugim pravnim licima (obrazac CZ 1a)

Redni broj	UKUPAN BROJ POVJERENIKA CZ U MZ I PRAVNOM LICU	POL		STAROSNA STRUKTURA				STRUČNA SPREMA				NAPOMENA
		M	Ž	Do 35	35-45	45-60	Preko 60	VSS	VŠS	SSS	NSS	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1.	56	52	4	23	27	6	0	0	2	52	2	
2.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	U pravnim licima nisu imenovani.
SVEGA	56	52	4	23	27	6	0	0	2	52	2	

Utvrđene lične formacije gore navednih struktura civilne zaštite, opredjeljuju i njihovu materijalnu formaciju, te su stoga za Općinu Travnik primjenjene najprihvatljivije materijalne formacije, tako da je stanje sredstava i opreme iskazano prema slijedećem:

3.2.3. Materijalna formacija Općinskog štaba civilne zaštite

OPREMA I MATERIJALNO-TEHNIČKA SREDSTVA	MJERNA JEDINICA	PO FORMACIJI	IMA	NEDOSTAJE
1	2	3	4	5
Odjeća i obuća	kpl	12	0	12
Komplet za ličnu RHB zaštitu	kpl	12	0	12
Pribor za jelo	kpl	12	0	12
Džepna lampa sa uloškom	kom	12	0	12
Torbica sa priborom za pisanje i crtanje	kpl	12	0	12
Komandni dozimetar	kom	1	0	1
Punjač komandnog dozimetra	kom	1	0	1
Čitač ličnog dozimetra	kom	1	0	1
Radio uređaj UKV (bazna stanica)	kom	1	1	0
Radio uređaj UKV (prenosni)	kom	8	0	8
Ručna busola	kom	2	0	2
Kurvimetar	kom	2	0	2
Dvogled	kom	2	0	2
Radio prijemnik – tranzistor	kom	1	1	0
Televizor	kom	1	1	0
Sanduk za dokumenta	kom	1	0	1
Radiološki detektor	kom	1	0	1
Hemijski detektor	kom	1	0	1
Prenosni PC (laptop) sa pripadajućom opremom ili pisaća mašina mehanička	kom	2	0	2
Štampač	kom	2	2	0
Pribor za pisanje i crtanje i ostali kancelarijski materijal	kpl	1	1	0
Akumulatorska lampa - prenosna	kom	4	0	4
Fenjer	kom	4	0	4
Karta BiH razmjera 1:2000000	kom	1	0	1
Karte BiH (Federacije po općinama) 1:50000	kom	2	0	2

Šator komandni	kom	2	0	2
Prikolica teretna do 1 tone	kom	1	0	1
Oprema za rasvjetu	kpl	1	0	1
Plastični kanister za vodu (20 l)	kom	5	0	5
Vreća za spavanje	kom	12	0	12
Torba bolničara	kom	1	0	1
Agregat (3,5 - 5 KW)	kom	1	0	1
Putnički automobil	kom.	2	2	0
Vozilo – kombi 8-10 osoba	kom	1	0	1
Teretno vozilo do 2 tone	kom	1	0	1
Ručni kalkulator (digitron)	kom	3	3	0

3.2.4. Materijalna formacija mjesnih štabova civilne zaštite

OPREMA I MATERIJALNO-TEHNIČKA SREDSTVA	MJERNA JEDINICA	PO FORMACIJI	IMA	NEDOSTAJE
1	2	3	4	5
Odjeća i obuća	kpl	12	0	12
Komplet za ličnu RHB zaštitu	kpl	12	0	12
Pribor za jelo	kpl	12	0	12
Džepna lampa sa uloškom	kom	12	0	12
Torbica sa priborom za pisanje i crtanje	kpl	12	0	12
Komandni dozimetar	kom	1	0	1
Punjač komandnog dozimetra	kom	1	0	1
Čitač ličnog dozimetra	kom	1	0	1
Radio uređaj UKV (bazna stanica)	kom	1	1	0
Radio uređaj UKV (prenosni)	kom	8	0	8
Ručna busola	kom	2	0	2
Kurvimetar	kom	2	0	2
Dvogled	kom	2	0	2
Radio prijemnik – tranzistor	kom	1	1	0
Televizor	kom	1	1	0
Sanduk za dokumenta	kom	1	0	1
Radiološki detektor	kom	1	0	1
Hemijski detektor	kom	1	0	1
Prenosni PC (laptop) sa pripadajućom opremom ili Pisaća mašina mehanička	kom	2	0	2

Štampač	kom	2	2	0
Pribor za pisanje i crtanje i ostali kancelarijski materijal	kpl	1	1	0
Akumulatorska lampa - prenosna	kom	4	0	4
Fenjer	kom	4	0	4
Karta BiH razmjera 1:2000000	kom	1	0	1
Karte BiH (Federacije po općinama) 1:50000	kom	3	0	3
Šator komandni	kom	2	0	2
Prikolica teretna do 1 tone	kom	1	0	1
Oprema za rasvjetu	kpl	1	0	1
Plastični kanister za vodu (20 l)	kom	5	0	5
Vreća za spavanje	kom	12	0	12
Torba bolničara	kom	1	0	1
Agregat (3,5 - 5 KW)	kom	1	0	1
Putnički automobil	kom.	2	2	0
Vozilo – kombi 8-10 osoba	kom	1	0	1
Teretno vozilo do 2 tone	kom	1	0	1
Ručni kalkulator (digitron)	kom	3	3	0

3.2.5. Materijalna formacija povjerenika civilne zaštite

OPREMA I MATERIJALNO-TEHNIČKA SREDSTVA	MJERNA JEDINICA	PO FORMACIJI	IMA	NEDOSTAJE
1	2	3	4	5
Odjeća i obuća CZ	kpl	56	0	56
Komplet za ličnu RHB zaštitu	kpl	56	0	56
Pribor za jelo	kpl	56	0	56
Motocikl – bicikl	kom	56	0	56
Megafon	kom	56	0	56
Torba bolničara	kpl	56	0	56
Podsjetnik za povjerenika	kom	56	0	56
Oprema za komandira	kpl	56	0	56
Akumulatorska lampa	kom	1	0	56

3.2.6. Materijalna formacija Operativnog centra civilne zaštite

OPREMA I MATERIJALNO-TEHNIČKA SREDSTVA	MJERNA JEDINICA	PO FORMACIJI	IMA	NEDOSTAJE
1	2	3	4	5
Prostorija, po pravilu, najmanje 30 m, namjenski urađena kao dvije radne prostorije	komada	1	1	0
Telefonska linija	komada	1	1	0
Radio – uređaj KV	komada	1	0	1
Radio – uređaj UKV	komada	1	1	0
Radio stanica (ručne i mobilne za auto)	komada	7	7	0
Personalni kompjuter	komada	1	1	0
Štampač	komada	1	1	0
Skener	komada	1	0	1
Kopir aparat	komada	1	1	0
Telefonski aparat	komada	2	2	0
Fax aparat	komada	1	1	0
Operativno – komunikacijski pult za smještaj komunikacijskih materijalno (priručni) tehničkih sredstava	komada	1	0	1
Radni sto i odgovarajući broj stolica	komplet	1	1	0
TV prijemnik	komada	1	1	0
Radio prijemnik	komada	1	1	0
Uređaj za neprekidno napajanje	komada	1	1	0
Topografska karta (četverbojna) BiH Razmjera 1:200000 sa entiteskim, kantonalnim i općinskim linijama administrativno-teritorijalnih područja	komada	1	0	1
Topografska karta (četverbojna) područja kantona razmjera 1:50000 po sekcijama sa administrativno-teritorijalnim linijama općine i grada	komada	1	0	1
Topografska karta				

(četverbojna) općine razmjera 1:25000 po sekcijama s administrativno-teritorijalnim linijama po mjesnim zajednicama	komada	1	0	1
Agregat odgovarajuće snage	komada	1	0	1
Akumulatorska baterija za alternativno napajanje uređaja električnom energijom	komada	2	1	1
Uređaj za aktiviranje sirena za davanje zvučnih signala predviđenih za uzbunjivanje stanovništva u slučaju opasnosti od prirodne i druge nesreće	komada	2	0	2
GPS uređaj za očitavanje geografskih koordinata uz pomoć satelitskog sistema po WGS-84	komada	1	0	1
Ručna prenosna sirena za alternativni način davanja zvučnih signala	komada	1	0	1

Materijalno-tehnička sredstva sa kojima je ranije raspolagala civilna zaštita su otuđena usljed ratnih dejstava ili istrošena i tehnički prevaziđena i evidentno je da trenutno nedostaje veći broj tih sredstava, tako da bi u narednom periodu bilo potrebno pažnju posvetiti njihovoj nabavci.

Sve strukture civilne zaštite potrebno je obučiti i uvježbati za rukovanje materijalno-tehničkim sredstvima i opremom, na način kako je definisano u tački 3.5. ovog Poglavlja.

3.3. PREVENTIVNE MJERE ZAŠTITE I SPAŠAVANJA KOJE ĆE SE PRIMJENJIVATI

Preventivno djelovanje kao razvojno područje zaštite i spašavanja utvrđuje se kao najvažnija, težišna aktivnost nosilaca planiranja mjera zaštite i spašavanja, odnosno kao centralna tačka svih aktivnosti državnih organa, pravnih i fizičkih lica u pripremi za efikasan odgovor na izazove i opasnosti od prirodnih i drugih nesreća.

U tom pravcu definišu se mjere prevencije koje je neophodno provoditi, a koje imaju izuzetnu važnost za unapređenje stanja u svim oblastima zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara, u slijedećim oblastima:

- oblast normativno-pravnog uređenja sistema zaštite i spašavanja, u pogledu organizovanja snaga i sredstava za zaštitu i spašavanje, podjelu nadležnosti i odgovornosti za izvršavanje određenih poslova i zadataka,
- u oblasti uređenja teritorije općine Travnik, u smislu sanacije šteta i stvaranje uslova za oporavak područja ranije pogođenih prirodnim i drugim nesrećama, s posebnom pažnjom na sanaciju posljedica nastalih ratom,
- u oblasti planiranja, u smislu sanacije stanja nastalog destruktivnim djelovanjem prirodnih i drugih nesreća (rat, poplava, požar i dr.), djelovanjem negativnih pojava pojedinaca i grupa (bespravna gradnja) i nekontrolisanim odlaganjem, skladištenjem ili deponovanjem otpada ili drugih štetnih tvari i materija,
- u oblasti prostornog planiranja strateškog razvoja Općine Travnik, u smislu planiranja i uređenja novih građevinskih zona i planiranja važnih komunikacionih i drugih koridora,
- u oblasti istraživanja određenih područja predviđenih za planiranje gradnje naselja, industrijskih kapaciteta ili za obavljanje privredne djelatnosti, s ciljem da se prepoznaju potencijali ali i opasnosti koje mogu ugroziti te planove i projekte,
- u oblasti racionalnog ekonomičnog i po čovjeka i okolinu neškodljivog korištenja prirodnih i drugih potencijala Općine Travnik u privredne svrhe,
- u oblasti sanacije trenutnog stanja i planiranja zaštite i održavanja kulturno-historijskih spomenika i drugih znamenitosti Bosne i Hercegovine i Općine Travnik,
- u oblasti izgradnje i održavanja kapaciteta za sklanjanje i evakuaciju ljudi i materijalnih dobara ugroženih djelovanjem prirodnih i drugih nesreća,

- u oblasti uspostavljanja i održavanja funkcionalnog sistema praćenja pojave prirodnih i drugih nesreća i sistema osposobljenog da blagovremeno primi, obradi ili prosljedi informaciju, obavještenje, naređenje i druge podatke o prirodnim i drugim nesrećama,
- u oblasti informisanja i obavještanja stanovništva o prirodnim i drugim nesrećama, opasnostima koje prijete od tih nesreća, posljedicama koje mogu nastati i načina provođenja mjera samozaštite i uzajamne zaštite,
- u oblasti međusobne saradnje sa pripadnicima oružanih snaga Bosne i Hercegovine, BH MAC-a, deminerskih timova, policijskih agencija i drugih državnih organa, službi i ustanova osloniti se na procedure koje će sa navedenima uspostaviti Kantonalna i Federalna uprava civilne zaštite ili njima nadređeni organi i parlamenti,
- oblast suradnje sa međunarodnim organizacijama razviti na principima koje uspostave nadležni kantonalni, federalni i državni organi, u dijelu nadležnosti Općine Travnik,
- oblast razmjene informacija i podataka o prirodnim i drugim nesrećama, međusobno pružanje pomoći i druge poslove od zajedničkog interesa sa graničnim Općinama iz Republike Srpske definisati na principima koje uspostave nadležni kantonalni, federalni i državni organi.

Razvoj sistema zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u području prevencije detaljnije je obrađen u poglavlju 2. ovog Programa za svaku od mjera, te se s toga ovdje detaljno ne razrađuju, nego se obrađuje samo dio koji, u smislu prevencije, ima jednak značaj za sve oblasti zaštite i spašavanja.

3.4. CILJEVI, ZADACI I NAČIN OSTVARIVANJA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA, SA SMJERNICAMA ZA ORGANIZOVANJE SNAGA I SREDSTAVA CIVILNE ZAŠTITE – SNAGA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA

Polazeći od procjene ugroženosti teritorije općine Travnik od prirodnih i drugih nesreća, te cijeneći potrebe i mogućnosti općine Travnik, kao šire društvene zajednice, u pogledu razvoja sistema zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara definišu se:

3.4.1. CILJEVI OSTVARIVANJA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA

Dosadašnja teoretska i praktična iskustva o prirodnim i drugim nesrećama koje su ugrožavale ili mogu ugroziti ljude i materijalna dobra na teritoriji naše općine opredjeljuju ciljeve Općine Travnik u pogledu razvoja sistema zaštite i spašavanja, ka slijedećem:

- da se kroz izvršavanje redovnih i planskih poslova nadležnih državnih organa, preduzeća, ustanova, građana i zajednice u cjelini obezbjedi striktno poštivanje normativa i standarda iz svih oblasti društvenog i privatnog života, u smislu preventivnog djelovanja radi zaštite ljudi i materijalnih dobara,
- da se blagovremeno uoče, po potrebi istraže i djelovanjem nadležnih organa i službi otklone sve potencijalne opasnosti koje mogu ugroziti ljude i materijalna dobra ili svojim djelovanjem mogu pospješiti i pojačati negativne efekte prirodnih i drugih nesreća,
- da se osloncem na postojeće snage u Općini, mjesnim zajednicama, udruženjima građana, ustanovama i drugim pravnim licima sa područja Općine dogradi postojeći sistem zaštite i spašavanja tako da se dobije podesna i djelotvorna struktura za zaštitu i spašavanje usmjerena na ostvarivanje vizije razvoja i iz nje izvedenih ciljeva,
- da se obezbjedi proceduralno i zakonski ispravno prikupljanje i korištenje sredstava namjenjenih za zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara i da se ta sredstva, po mogućnosti, ojačaju donatorskim sredstvima i sredstvima projekata posebno značajnih za zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara.

3.4.2. ZADACI I NAČIN OSTVARIVANJA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA

Zaštita ispašavanje ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća direktno ovisi od kvalitetnog provođenja preventivnih mjera zaštite i spašavanja, jer se time: stvaraju preduslovi za praćenje i analiziranje pojava koje mogu nagovijestiti nastanak

prirodne i druge nesreće, preduzimanje mjera radi ublažavanje posljedica nastanka nesreća, spriječavanje pojave popratnih pojava tih nesreća i blagovremeno sklanjanje ljudi i materijalnih dobara ispred istih.

3.4.2.1. Zadaci

1. obučiti, uvježbati i usmjeriti redovne službe Općine, preduzeća i ustanove da u sklopu svojih redovnih poslova planiraju i provode mjere zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara, naročito u području preventivnog djelovanja i djelovanja koje za cilj ima ublažavanje posljedica nastanka prirodnih nesreća i njihovih popratnih pojava oblika,
2. završiti proces formiranja i reorganizacije struktura civilne zaštite na način da se dobije podesna i djelotvorna struktura za zaštitu i spašavanje, što će se postići:
 - obučavanjem i uvježbavanjem formiranog Općinskog štaba civilne zaštite i konkretizacijom zaduženja članovima Štaba u vezi sa provođenjem mjera zaštite i spašavanja,
 - konstituisanjem, opremanjem, obučavanjem i uvježbavanjem formiranih mjesnih štabova civilne zaštite za djelovanje u redovnim i vanrednim prilikama, samostalno ili u koordinaciji sa mjesnim zajednicama,
 - formiranjem službi zaštite i spašavanja na nivou općine, te osloncem na službe zaštite i spašavanja Srednjobosanskog kantona za oblasti za koje Općina Travnik nije predvidjela formiranje službi,
 - obučavanjem povjerenika civilne zaštite i njihovim prilagođavanjem da rade u sklopu jedinstvenog sistema zaštite i spašavanja, naročito u dijelu koji se odnosi na prikupljanje, obradu i prosljeđivanje informacija o prirodnim i drugim nesrećama preko operativnog centra civilne zaštite,
 - ojačavanjem kapaciteta i resursa operativnog centra civilne zaštite do faze u kojoj može samostalno i u svim vremenskim i drugim uslovima ispuniti postavljene zadatke i obaveze u pogledu preventivne i operativne zaštite ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća,
 - uspostavljanjem procedura o načinu evidentiranja i procjenjivanja šteta nastalih djelovanjem prirodnih i drugih nesreća i načinu saopštavanja rezultata tih šteta,
 - uspostavljanjem Liste stručnih lica za angažovanje radi procjenjivanja šteta, obučavanjem i uvježbavanjem tih lica do faze u kojoj mogu samostalno i u svim vremenskim i drugim uslovima ispuniti postavljene zadatke i obaveze u vezi sa evidentiranjem, dokumentovanjem procjenom šteta,
 - obučiti i uvježbati izabrane predstavnike mjesnih zajednica za izvršavanje poslova i zadataka u oblasti zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, u dijelu njihove nadležnosti i postavljenih im zadataka,

- definisati potrebe i obaveze za formiranje štabova civilne zaštite u preduzećima ili potrebe za imenovanjem povjerenika civilne zaštite, nakon čega zatražiti uspostavljanje takvog sistema organizacije struktura civilne zaštite,
 - obučiti, uvježbati i usmjeriti nevladine organizacije za izvršavanje poslova i zadataka iz djelokruga rada tih organizacija i u dijelu postavljenih im zadataka,
3. sistemskim mjerama nadležnih državnih organa i investitora koji pokreću gradnju riješiti pitanja izgradnje i održavanje kapaciteta za sklanjanje ljudi i materijalnih dobara ugroženih djelovanjem prirodnih i drugih nesreća,
 4. razraditi način traženja pomoći od vojske, policije i drugih državnih organa u slučaju nastanka prirodne i druge nesreće, način njihovog uvođenja u akcije koje preduzimaju strukture civilne zaštite radi zaštite ljudi i materijalnih dobara,
 5. snage i sredstva namijenjene za provođenje preventivnih i operativnih mjera zaštite i spašavanja držati u stanju koje garantuje efikasnu upotrebu u slučaju da zaprijeti ili nastane prirodna i druga nesreća.

3.4.2.2. Način ostvarivanja zaštite i spašavanja

Preventivnu i operativnu zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća provoditi u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima koji uređuju oblast zaštite i spašavanja i drugim propisima i standardima iz te oblasti.

Uspješno provođenje tih mjera postignut će se na slijedeći način:

- obezbjeđenjem da svi građani, samostalno ili u sklopu organizovanih struktura civilne zaštite, provode mjere lične i uzajamne zaštite,
- da općinske službe, preduzeća i ustanove u sklopu redovnih poslova i zadataka procjenjuju mogućnosti nastanka određenih opasnosti i da u skladu sa tim planiraju provođenje mjera preventivne i operativne zaštite, samostalno ili u suradnji sa drugim službama, preduzećima i ustanovama (u godišnjim planovima rada, projektima, akcijskim planovima i sl.),
- donošenjem i realizacijom planova zaštite i spašavanja Općine Travnik od prirodnih i drugih nesreća za procjenjene vrste opasnosti (požar, poplava i dr.), realizacijom projekata, posebnih planova, akcija i inicijativa,
- realizacijom planova mjesnih štabova civilne zaštite i mjesnih zajednica,

- blagovremenim ažuriranjem Procjene ugroženosti Općine Travnik i planiranjem mjera zaštite i spašavanja u skladu sa opasnostima procenjenim tim ažuriranjem,
- donošenjem planova popune ličnih i materijalnih formacija civilne zaštite,
- donošenjem i realizacijom planova obučavanja i osposobljavanja struktura civilne zaštite,
- pripremom adekvatnih planova mobilizacije struktura civilne zaštite i omogućavanjem maksimalne mobilnosti tih planova, te preduzimanjem i drugih planskih mjera koje za cilj imaju povećanje mobilnosti struktura civilne zaštite i povećanje efikasnosti upotrebe snaga i sredstava.

3.4.3. SMJERNICE ZA ORGANIZOVANJE SNAGA I SREDSTAVA CZ

3.4.3.1. Opće smjernice

Opće smjernice za organizovanje snaga i sredstava civilne zaštite Općine Travnik sadržne su u:

1. Zakonu o zaštiti Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća ("Službene novine Federacije BiH", br, 39/03 i 22/06) i podzakonskim propisima koji uređuju oblast zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara u Federaciji BiH,
2. Zakonu o mjerodavnostima kantonalnih organa Srednjobosanskog kantona u oblasti zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća ("Službene novine Srednjobosanskog kantona", broj 2/06),
3. Statutu Općine Travnik ("Službene novine Općine Travnik", prečišćeni tekst, broj 11/05),
4. Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji službi za upravu Općine Travnik ("Službene novine Općine Travnik", prečišćeni tekst, broj 9/08),
5. Odluci Općinskog vijeća Travnik o organizovanju i funkcionisanju zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća na području općine Travnik ("Službene novine Općine Travnik", broj 2/08),
6. Odluci Općinskog vijeća Travnik o uspostavljanju Komande odbrane općine od požara, načinu njenog funkcionisanja i finansiranja mjera i postupaka koje provodi ("Službene novine Općine Travnik", broj 7/07),

7. Procjeni ugroženosti Općine Travnik,
8. Lične i materijalne formacije štabova, jedinica i službi civilne zaštite.

3.4.3.2. Posebne smjernice

- da se službe zaštite i spašavanja organizuju u pravnim licima čija je djelatnost podudarna ili slična potrebama zaštite i spašavanja i koja imaju odgovarajuće resurse, ili se oslanjati na kantonalne i federalne službe,
- da se obezbijedi funkcionalna i eksteritorijalna popuna struktura civilne zaštite koja je u stanju pravovremeno djelovati i odgovoriti na sva ugrožavanja, na način da cjelovito i dugoročno zadovolji potrebe općine i njenih građana na smanjenju uticaja prirodnih i drugih nesreća na život i zdravlje ljudi, bezbjednost materijalnih dobara i zaštitu okoline,
- da se popuna štabova, službi i povjerenika civilne zaštite materijalno-tehničkim sredstvima i opremom planira i provodi u skladu sa prioritetima, vodeći računa o finansijskim mogućnostima Općine,
- da se rukovanje materijalno-tehničkim sredstvima i opremom namjenjenom za zaštitu i spašavanje povjerava isključivo stručnim ili obučanim pripadnicima civilne zaštite.

3.5. OSNOVI ZA IZRADU PROGRAMA OBUČAVANJA I OSPOSOBLJAVANJA ZA ZAŠTITU I SPAŠAVANJE

Obučavanje u strukturama civilne zaštite je aktivnost kojom se pripadnici civilne zaštite, građani i druga lica obučavaju i stječu potrebna stručna znanja i vještine iz oblasti zaštite i spašavanja neophodna za uspješno i učinkovito izvršavanje zadataka u oblasti zaštite i spašavanja.

Obavezu obučavanja imaju:

1. građani (od 15 do 60 godina muškarci, žene od 15 do 55 godina, izuzev onih građana koji nisu sposobni pohađati obuku i osposobljavanje),
2. pripadnici struktura civilne zaštite (pripadnici štabova, jedinica i povjerenici CZ-e i službe zaštite i spašavanja), kao i
3. pripadnici pojedinih struktura CZ za podučavanje i osposobljavanje na specijalističkim kursevima (osobe koje se podučavaju za upravljanje i zapovjedanje u CZ i osposobljavanje za korištenje određenih specijalnih materijalno-tehničkih sredstava).

Obučavanje i osposobljavanje se vrši po nastavnim planovima i programima koje donosi direktor Federalne uprave civilne zaštite. Nastavni planovi i programi sadrže konkretne teme obuke, način njihove provedbe, lica koja prisustvuju, mjesto i vrijeme provedbe, materijalno-tehnička sredstva potrebna za izvođenje obuke, kao i druga pitanja potrebna za organizaciju i izvođenje obuke i osposobljavanja u oblasti zaštite i spašavanja.

3.5.1. Analiza postojećeg stanja

Osnovna snaga struktura civilne zaštite pri izradi ovog Programa jeste da su formirani i strukturalno popunjeni mjesni štabovi i imenovani povjerenici koji imaju iskustvo u zaštiti i spašavanju. Njihovo iskustvo, kod većine, stečeno je u proteklim ratnim dešavanjima.

Slabost navedenih struktura jeste da štabovi i povjerenici nisu opremljeni materijalno-tehničkim sredstavima, što predstavlja veliku slabost ukoliko bi se desila prirodna ili druga nesreća većih razmjera. Osim toga, štabovi i povjerenici do izrade ovog Programa nisu prošli obuku. Slaba komunikacija između štabova i nedovoljno kvalitetna razmjena informacija istih sa Općinskim operativnim centrom.

Mogućnosti za navedene strukture predstavlja organiziranje obuke sa kantonalnim i federalnim organima civilne zaštite, upućivanje određenog kadra na specijalističko

obučavanje. Uspostavljanje bolje komunikacije između mjesnih štabova i povjerenika i uvezivanje istih sa Općinskim operativnim centrom.

Prijetnja po ove strukture predstavlja pad interesa za sudjelovanje u civilnoj zaštiti kao i nedovoljan poticaj i motivacija za uključivanje i angažovanje mlađe populacije u strukture zaštite i spašavanja. Recesija predstavlja prijetnju, kao i njen oporavak za planirani period Programa, obzirom da je u porastu pad zaposlenih radnika za koje se uplaćuje posebna naknada za zaštitu i spašavanje.

3.5.2. Osnove aktivnosti obučavanja i osposobljavanja

Ovim dokumentom uređuju se: ciljevi i namjena, planiranje, organizovanje, izvođenje i provjeravanje stepena obučenosti i osposobljenosti za zaštitu i spašavanje, kao i materijalno-tehničko i finansijsko osiguravanje procesa izvođenja obuke i osposobljavanja struktura zaštite i spašavanja.

Osnovni cilj u programnom periodu je dostizanje takvog nivoa obučenosti i osposobljenosti svih struktura civilne zaštite u skladu sa utvrđenim stepenima ugroženosti od prirodnih i drugih nesreća naznačenih u Procjeni, koji će omogućiti pravovremeno i efikasno djelovanje.

Da bi sistem civilne zaštite na području Općine Travnik bio efikasan i svrsishodan potrebno je štabove, službe, povjerenike civilne zaštite i specijalnosti civilne zaštite opremiti i obučiti shodno procijenjenom riziku opasnosti od prirodnih i drugih nesreća. Aktivnosti obučavanja i osposobljavanja treba intenzivirati kada se donese Program zaštite i spašavanja za period 2009 – 2013, kao i Plan zaštite i spašavanja Općine Travnik za izvođenje dijela nastave iz oblasti zaštite i spašavanja za operativno–stručne organe civilne zaštite (štabovi i povjerenici preduzeća i MZ).

3.5.2.1. Programiranje i planiranje

Programiranje obuke i osposobljavanja vrši se u skladu sa članom 169. tačka 5. Zakona o zaštiti i spašavanju.

Na području općine Travnik u sastavu struktura CZ djeluje 11 mjesnih štabova i 56 povjerenika civilne zaštite, koji po donošenju ovog Programa kao i plana zaštite i spašavanja trebaju proći intezivnu, sistemsku obuku u skladu sa Federalnim planom i programom u cilju adekvatnog reagovanja u slučaju nastanka prirodne ili druge nesreće.

Program osposobljavanja za zaštitu i spašavanje u Općini Travnik obuhvata slijedeće strukture:

1. članove općinskog štaba i štabove mjesnih zajednica, kao i štabove osnovane u pravnim licima,
2. lica za rad u Općinskom operativnom centru,
3. osobe zaposlene u Općini Travnik,
4. rukovodioce organa, preduzeća i njihove uposlene
5. pripadnike službi zaštite i spašavanja
6. povjerenike civilne zaštite.
7. stanovništvo (građane).

Provjera uspješnosti provedene obuke vrši se metodom istraživanja, metodom testiranja, metodom ocjenjivanja individualno provedenih zadataka.

Koji metod od naprijed navedenih će se primjenjivati zavisi od vrste obuke, njene svrhe kao i od raspoloživih finansijskih sredstava, a sve u cilju jasnog sagledavanja stanja koji se postigao obukom, odnosno da li se postigao cilj obuke i u kojoj mjeri.

Služba za civilnu zaštitu Općine Travnik u skladu sa federalnim, kantonalnim planovima i programima donosit će operativne planove izvođenja obuke i osposobljavanja po mjerama zaštite i spašavanja, uvažavajući elemente navedene u Programu razvoja, Strateškim pravcima sa akcijskim planovima i zaključcima iz Procjene ugroženosti.

Osim naprijed navedenog, Služba za civilnu zaštitu po donošenju programa od strane Federalne uprave civilne zaštite za uvodno, osnovno i dopunsko osposobljavanje svih pripadnika u zaštiti i spašavanju, iste će implementirati i provoditi u skladu sa instrukcijama od strane FUCZ i KUCZ.

Prilikom planiranja godišnjih budžeta, kao i plana utroška sredstava za posebne namjene, Služba za CZ u skladu sa Odlukom o uslovima i načinu korištenja sredstava ostvarenih po osnovu posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća (u daljem tekstu: Odluka) („Službene novine Federacije BiH“, br. 46/05 i 61/07) planirat će osnovna sredstva neophodna za izvođenje obuke, koja će biti u vlasništvu Službe i koja će se moći koristiti i u druge namjene.

3.5.2.2. Organizovanje i izvođenje, evaluacija i finansiranje struktura civilne zaštite

Organizovanje i obučavanje struktura civilne (mjesne zajednice, privredna društva i druge subjekte zaštite i spašavanja) organizuje Općina Travnik putem Službe za civilnu zaštitu.

Služba za CZ prema vlastitim operativnim planovima i programima provodit će uvodno i osnovno obučavanje i osposobljavanje za zaštitu i spašavanje, koji će biti u skladu sa zajedničkim osnovama koje utvrđuje Federalna uprava civilne zaštite.

Dopunsko i specijalističko obučavanje i osposobljavanje, posebno kadrova koji upravljaju akcijama zaštite i spašavanja vršit će se u Federalnom centru.

Programi obuke i osposobljavanja se izvode u skladu sa Zakonom o zaštiti i spašavanju i drugim propisima koji su doneseni od strane nadležnih organa na nivou federacije, kantona, općine.

Centralna institucija za planiranje, organizaciju i izvođenje obuke i osposobljavanja za zaštitu i spašavanje u Federaciji BiH je Federalni centar.

Na nivou općine obuka se može vršiti u salama Općine, škola, sportskim terenima i drugim pogodnim prostorima i objektima. Opremljenost materijalnim sredstvima za izvođenje obuke je na minimalnom nivou, a nastojat će se provedbom Programa razvoja osigurati potrebna sredstva za praktičnu obuku i druga idejna rješenja.

Oblici osposobljavanja za zaštitu i spašavanje će biti:

1. uvodno osposobljavanje,
2. osnovno osposobljavanje,
3. dopunsko (specijalističko za pojedine kadrove) osposobljavanje i
4. vježbe (samostalne, komandno-štabne pokazne i zajedničke i sl.).

Općine osiguravaju finansijska sredstva za obučavanje i vježbe svojih struktura zaštite i spašavanja, iz budžeta i u skladu s članom 184. Zakona o zaštiti i spašavanju.

Privredna društva i drugi subjekti planiraju i osiguravaju finansijska sredstva za obučavanje i vježbe svojih struktura zaštite i spašavanja (jedinica i službi) čiji su osnivači, iz čega proizilazi da troškove izvođenja obuke i osposobljavanja za jedinice i službe koje su dužne formirati po Zakonu o zaštiti i spašavanju snose osnivači.

Općina Travnik namjenska sredstava iz člana 180. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara koja se prikupe u toku godišnjeg priliva, a u skladu sa Odlukom, može koristiti do 10% za obuku i vježbe.

3.5.2.3. Zaključci o obuci i osposobljavanju

Iz prethodnog izlaganja možemo zaključiti slijedeće:

- sa donošenjem nastavnih planova i programa obučavanja i osposobljavanja snaga civilne zaštite i drugih struktura zaštite i spašavanja od strane Federalne uprave za civilnu zaštitu, kao i Kantonalne uprave za civilnu zaštitu SBK, potrebno je donijeti

operativne planove i programe obuke struktura civilne zaštite za period realizacije Programa razvoja;

- operativne planove i programe prilagoditi postojećoj strukturi civilne zaštite;
- u skladu sa Zakonom o zaštiti i spašavanju i Odlukom o uslovima i načinu korištenja sredstava ostvarenih po osnovu posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća planirati sredstva na godišnjem nivou za stvaranje materijalno-tehničkih uslova za provedbu obuke;
- osnovni cilj obučavanja je dostizanje takvog nivoa obučenosti i osposobljenosti svih struktura civilne zaštite u skladu sa utvrđenim stepenima ugroženosti od prirodnih i drugih nesreća naznačenih u Procjeni.

3.6. SMJERNICE ZA ISTRAŽIVAČKU I RAZVOJNU DJELATNOST OD ZNAČAJA ZA ZAŠTITU I SPAŠAVANJE

Ključne opasnosti za područje Općine Travnik nastaju za vrijeme proljeća uslijed obilnih padavina i sezonskog topljenja snijega koje uzrokuju poplave, koje su glavni uzročnik za nastanak velikih materijalnih šteta na infrastrukturi i drugim dobrima. Osim toga, Općina je podložna klizanju i odronjavanju tla, visokom snijegu i snježnim nanosima, tuči i ledu kao i povremenim potresima koji prouzokuju velike štete na materijalnim i drugim dobrima. Postoji vrlo ozbiljna ugroženost od mina i neeksplozivnih ubojnih sredstava za koje je potreban duži vremenski period za njihovo uklanjanje. Procjenom ugroženosti su prepoznate moguće nesreće u odnosu na specifičnost okoliša u zahvatu klizišta, poplava i drugih nesreća. To obavezuje dodatno i konkretno procjenjivanje osjetljivosti i podložnosti na sve opasnosti i rizike tih kritičnih tačaka i objekata prema savremenim standardima o sigurnosti i preduzimanje konkretnih mjera poboljšavanja spremnosti i odgovora na nesreće.

Ova konstatacija stavlja veliki zadatak za Općinu da putem Službi za upravu prati dostignuća u oblastima za koje su zaduženi, da ih kroz zakonsku regulativu ugrade kao obavezu, a odnose se na zaštitu i spašavanje, kao i da u fazi preventivne zaštite preduzmu mjere i zadatke da bi se prirodne i druge nesreće spriječile ili ublažile posljedice.

Sadašnja situacija u Općini uslovljava mogućnosti i dinamiku za razvoj naučno–istraživačkog rada, obzirom na postojanje visokoškolskih ustanova kao i pravnih subjekata koji su od relevantne važnosti za zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća. Moramo istaći da je razvoj visokoškolskih ustanova još u fazi progresa, ali ipak treba imati na umu njihovu angažovanost na polju naučnih istraživanja i dostignuća kao i određene baze podataka koju posjeduju, a koja u velikoj mjeri može doprinijeti unapređenju sistema zaštite i spašavanja. Također, potrebno je spomenuti neke od subjekta u kojima se obavljaju djelatnosti od izrazitog značaja za zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća npr. subjekti iz oblasti zdravstva, veterinarstva, stambenih i komunalnih poslova, vodoprivrede, šumarstva, građevinarstva, vatrogastva, transporta i ekologije.

Na osnovu naprijed navedenog treba imati u vidu da sufinansiranje ili nabavka određenih materijalnih sredstava navedenim subjektima, naročito onim čija je redovna djelatnost vezana za zaštitu i spašavanje, kako bi se u budućnosti utjecalo na smanjenje posljedica od prirodnih i drugih nesreća (npr. bruceloze, Q groznice, ptičije gripe i sl.), po ljude i materijalna dobra.

3.6.1. Osnove donošenja smjernica i obaveza nosioca planiranja

Osnove za donošenje ovih smjernica sadržane su u:

1. Zakonu o zaštiti i spašavanju
2. Procjeni ugroženosti
3. Politici razvoja
4. Strategiji razvoja

Obaveza je svih državnih organa, pravnih lica i nevladinih organizacija i udruženja, da istraživanja za svoje potrebe prilagode tako da uvažavaju naučne nalaze koji upućuju na zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara od svih oblika ugrožavanja.

Općina Travnik za svoje potrebe može provoditi istraživanja za povećanje stepena prevencije u zaštiti i spašavanju od pojedinih oblika ugrožavanja ljudi i materijalnih dobara, povećan stepen spremnosti struktura civilne zaštite na izazove i odgovor na prirodnu i drugu nesreću, kao i naznake osnovnih smjernica za postupke u provođenju mjera sanacije nakon prestanka djelovanja prirodne i druge nesreće.

3.6.2. Metodologija

Istraživanja za potrebe zaštite i spašavanja moraju se provoditi u skladu sa zakonskim i drugih pravnim normama, kao i po općevažećoj naučnoj proceduri.

Jedinstvena metodologija podrazumijeva:

- Izradu idejne skice istraživanja;
- Projekt sa svim elementima za potrebe naučnog istraživanja;
- Ciljeve;
- Prostor, objekt i pojavu koja se istražuje;
- Hipoteze, varijabile i indikatore;
- Naučne metode i postupke;
- Kadrovske istraživačke potencijale i njihove reference;
- Vremensko određenje istraživanja;
- Prezentaciju i naučnu verifikaciju rezultata istraživanja i mogućnost njihovog provođenja.

U skladu sa zakonskim propisima i normama preuzimanja pravnih i naučnih obaveza Općina će sklapati ugovore sa institucijama koja se bave naučno–istraživačkim radom u skladu sa potrebama i materijalnim mogućnostima, kao i pribavljati pravo na korištenje već provedenih istraživanja.

3.6.3. Projekti istraživačke i razvojne djelatnosti

Projekte i naučna istraživanja moći će vršiti naučne institucije samostalno ili više njih, visoko školske ustanove, privredni subjekti, nevladine organizacije i udruženja kojim je osnovna djelatnost zaštita i spašavanje, te druga pravna lica.

Potrebno je u sistem zaštite i spašavanja Općine, ukoliko postoje obaveze, ugraditi dostignuta međunarodna naučna istraživanja, istraživačke projekte Bosne i Hercegovine, Federacije BiH, kantona, Republike Srpske, kao i istraživanja koje su provele općine i druga pravna lica. Također, navedena istraživanja potrebno je primjenjivati u cilju dogradnje i unapređenja sistema zaštite i spašavanja Općine.

Projekti na osnovu zaključaka iz Procjene ugroženosti:

1. Istraživački projekti za zaštitu od poplava usmjereni na uređenje vodotoka i pritoka rijeka na općini, u saradnji sa nadležnim ministarstvima SBK i drugim institucijama;
2. Projekti usmjereni na istraživanje u oblasti seizmoloških i tektonskih kretanja na području općine koja mogu u velikoj mjeri nanijeti štetu po ljude i materijalna dobra;
3. Istraživanje usmjereno na sistemsko rješenje neškodljivog deponovanja komunalnog, klaoničkog, farmaceutskog, građevinskog i drugog otpada. Sagledati donošenje urbanističkih i prostornih planova i iznalaženje najboljeg idejnog rješenja lokacije.
4. Općina u saradnji sa drugim službama uprave uz minimalna sredstva za period do 2013. godine provesti istraživanje u cilju sagledavanja stanja dosegnutosti sistema zaštite i spašavanja na različitim nivoima organizovanosti. (popunjenost, opremljenost, obučenost štabova, službi i povjerenika civilne zaštite za provođenje mjera zaštite i spašavanja);
5. Istraživanje i procjena mogućnosti pravnih subjekata i njihovih uposlenika, nevladinih organizacija, udruženja i fondacija (domaćih i stranih), koje mogu doprinijeti zaštiti i spašavanju u različitim prirodnim i drugim nesrećama.

Navedeni projekti u skladu sa Strategijom razvoja, realizovaće se kroz akcijske planove za koje treba obezbijediti određena finasijska sredstva. S obzirom da istraživanja iziskuju veća materijalna i finasijska sredstva, potrebno je što u većoj mjeri bazirati se na već provedena istraživanja, a na osnovu dostupnih i korisnih podataka i uz odgovarajuće analize rješavati zadane projekte.

Naprijed navedene smjernice treba posmatrati kao okvir, koji se može dopunjavati i djelomično mjenjati, obzirom na stanje i prilike u općini, uz osiguranje potrebnih finasijski sredstava za provođenje određenih istraživanja kao i osiguranje sredstava za implementaciju dobijenih rješenja, a sve u cilju osiguranja sigurnog i efikasnog sistema zaštite i spašavanja.

3.7. PREGLED OČEKIVANIH TROŠKOVA SA IZVORIMA FINANSIRANJA

U skladu sa Zakonom o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, Procjenom ugroženosti Općine Travnik i ovim Programom u Budžetu Općine će se planirati sredstva koja će se koristiti namjenski za finansiranje zaštite i spašavanja, sa akcentom na finansiranje preventivnih mjera, kao i realizaciju strateških pravaca razvoja.

Sredstva za zaštitu i spašavanje mogu se prikupljati iz više izvora i to su namjenska sredstva koja se mogu koristiti isključivo za namjene utvrđene u Zakonom o zaštiti i spašavanju i ovom Programu razvoja, što se detaljnije razrađuje godišnjim planovima.

3.7.1. Izvori finansiranja

Sredstva potrebna za realizaciju obaveza Općine Travnik definisanih Zakonom o zaštiti i spašavanju, Programa razvoja i godišnjim planovima za prikupljanja i korištenja sredstava zaštite i spašavanja, osigurati će se iz:

- budžeta Federacije BiH, Srednjobosanskog kantona i Općine;
- sredstava pravnih lica;
- osiguranja;
- dobrovoljnih priloga;
- međunarodnih pomoći - donacija;
- ostalih izvora predviđenim Zakonom o zaštiti i spašavanju i drugim zakonskim propisima.

Sredstva od posebne naknade ostvarena na osnovu člana 180. Zakona o zaštiti i spašavanju, nisu i ne mogu biti jedina sredstva za sveukupne namjenske potrebe zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara, te je s toga potrebno koristiti i druge izvore finansiranja mjera zaštite i spašavanja (vidjeti član 179. Zakona o zaštiti i spašavanju).

Sredstva za zaštitu i spašavanje, koja će se obezbijediti kroz budžete Općine, Srednjobosanskog kantona i Federacije BiH i implementirati na području općine Travnik u planiranom petogodišnjem periodu, iskazana su u slijedećoj tabeli:

Projekcija prihoda za period 2009. – 2013. godine

R/br.	Vrsta prihoda	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	UKUPNO
I	Prihodi budžeta Općine						
1.	Posebna naknada za ZiS od prir. i dr. nesreća	165.000	150.000	133.500	180.000	200.000	828.500
2.	Naknada za izgradnju skloništa	30.000	30.000	35.000	35.000	40.000	170.000
3.	Izdavanja skloništa u zakup	7.000	7.000	10.000	10.000	15.000	49.000
4.	Izdvajanja za ZiS do 1% budžeta Općine (projekti)	114.300	104.300	104.300	120.000	120.000	562.900
	Ukupno:	316.300	291.300	282.800	345.000	375.000	1.610.400
II	Iz prihoda budžeta SBK						
5.	Dio posebne naknade za ZiS od prir. i dr. nesreća	29.700	27.000	24.030	32.400	36.000	149.130
	Ukupno:	29.700	27.000	24.030	32.400	36.000	149.130
III	Iz prihoda budžeta FBiH						
6.	Dio posebne naknade za ZiS od prir. i dr. nesreća	19.800	18.000	16.020	21.600	24.000	99.420
	Ukupno:	19.800	18.000	16.020	21.600	24.000	99.420
	SVEUKUPNO:	365.800	336.300	322.850	399.000	435.000	1.858.950

Sredstva za zaštitu i spašavanje koja se planiraju u budžetu Općine je potrebno voditi na posebnom računu Općine, a sredstva iste namjene odobrena od Srednjobosanskog kantona i Federacije BiH usmjeravati na taj račun, i koristiti za odobrene projekte, planove i akcije.

Sredstva namijenjena za realizaciju posebnih projekata, planova i akcija od značaja za zaštitu i spašavanje, a koje redovnim budžetskim sredstvima finansiraju ili sufinansiraju organi i preduzeća SBK i Federacije BiH nisu iskazani u tabeli (projekcija prihoda) jer se ona pozicioniraju u tim budžetima i koriste po posebnim procedurama.

3.7.2. Očekivani troškovi

Sredstva namijenjena za zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća koristit će se za:

- obuku i vježbu struktura civilne zaštite (štabovi i službe civilne zaštite, povjerenici, građani i drugi),
- provođenje preventivnih mjera zaštite i spašavanja (djelimično finansiranje rada mjesnih štabova CZ i povjerenika, realizaciju hitnih planova i sl.),
- za opremanje struktura civilne zaštite formacijskom opremom i sredstvima (štabovi i službe civilne zaštite i povjerenici),
- finansiranje posebnih projekata značajnih za zaštitu i spašavanje (sanacija tzv. divljih deponija, čišćenje rijeka, formiranje odbrambenih nasipa, sufinansiranje nabavke opreme i sredstava u ustanovama od posebnog interesa za zaštitu i spašavanje, i dr.),
- nabavku opreme i sredstava vatrogasnim i drugim jedinicama (specijalna vozila i dr. tehnika),
- izgradnju novih i održavanje postojećih javnih skloništa,
- finansiranje mjera zaštite i spašavanja i djelimičnu sanaciju posljedica nastalih djelovanjem prirodnih i drugih nesreća.

Način korištenja ovih sredstava detaljnije se razrađuje godišnjim planovima prikupljanja i korištenja sredstava zaštite i spašavanja, a petogodišnja projekcija prikazana je u slijedećoj tabeli:

Projekcija rashoda za period 2009. – 2013. godine

R/br.	Vrsta rashoda	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	Ukupno
1.	Obuka i vježba struktura civilne zaštite	17.500	15.000	13.500	18.000	20.000	84.000
2.	Provođenje prevent. mjera zaštite i spašavanja	37.500	30.000	26.700	36.000	40.000	170.200
3.	Opremanje struktura civilne zaštite	58.500	45.000	40.050	54.000	60.000	257.550
4.	Za finansiranje hitnih mjera zaštite i spašavanja	75.000	60.000	53.400	72.000	80.000	340.400
5.	Nabavka prof. i dr. opreme vat. i dr. jedinicama	30.300	30.300	30.300	30.300	30.300	151.500
6.	Za izgradnju i održavanje skloništa	37.000	37.000	45.000	45.000	55.000	219.000
7.	Finansiranje posebnih projekata (preve. i sanacija)	110.000	119.000	113.900	143.700	149.700	636.300
	UKUPNO:	365.800	336.300	322.850	399.000	435.000	1.858.950

Godišnji plan prikupljanja i korištenja sredstava za zaštitu i spašavanje donosi Općinski štab civilne zaštite na prijedlog Službe za civilnu zaštitu, koja izvještaj o utrošku tih sredstva podnosi Štabu CZ i Općinskom načelniku.

**PREDSJEDAVAJUĆI
OPĆINSKOG VIJEĆA TRAVNIK**

Ljupko Sučić